

ሀኪም ወይስ በርባሪ?

በሰባቸው እዝማችነት የሚነሳው የቡና ወኪታ ምን እንደሚሆን ያጠሁት አልነበረም። ከመንገድ ቀረ የሚሉት ንብረት የወዋታ ገዥ ሁዋ፤ የኢትዮጵያና ሱዳን፤ የሰራዊትና ሱዳን ህይወትን ግወደደር፤ የሚያደንቁት ባይዋርም፤ ግምገማው ልክ የለውም። ነው። እያንዳንዱ ከገኘው ብጣሽ ዜና ጋር የየራሱ ሀሊና የሚተነብየውን እየወመረ የሚነዳ ደልቃ ሆኖ በዚህ መደመጥ ባነሰው ወኪታ መሀል የተበጀ ታላቅ እህት ነበበች በለስላሳ ድምፅ የሁሉንም ጆሮ ሰቡት። «የነሮች፤ ሁሉ ነገራቸው ባልከፋ፤ እንድንብላገናቸው ወደሀኪም ምርመራ እያሉ የሚገቡትን ነገር በፍፁም የሚገባቸውን አልሆነም። ሰውን ሁሉ ጉድ ሲሰረት ነው የሚወሉት፤ እንኳን ለሴት ልጅ ይቅርና፤ አሳድጌ አይቸዋለሁና ለወንድ ልጅም የሚሆን ነገር አልመሰለኝም።...»

«እትእበባ ምን ችግር ተፈጠረ?»

«ምን ትላለህ! ልብህ አወልቃችሁ መለመሳችሁን ተመረቁ የሚባል ነገር... የነሱ መግሪያ፤ መሳቂያና መሳለቂያ አደረጉን። መለመሳችሁን፤ እንደያው ራቶት፤ ቀጥ ብላችሁ ቁመም በሆነበት፤ ወንድ ልጅ ከደጅ ውሌ ሲገባ፤ ሴት ከሰራዊት ሰትወጣና የሰራ ኪታ ቀየርኩ ስትል አንዳንድ እይን ይገጥማል፤ በየሴቷ የሚደርስ ነገር ነው። ያጋጣሚ እንደያ ሲሆን ከጉዳይም ባልቆጠርኩት፤ ከነሱ አገር ሴት የበለጠ ጉድ አሳንጠለሁልኩ፤ ያውም የነሱ ጊዝ ያየለ ነው ይሉታል፤ ልክ ጌጃዎችን ጠቢያ እንደሚያግኘው፤ ያልተከወነ ስራ... የሴቷ!... ያን ያህል ለምጥ ስንበረከክና ነፍሱ ውጭ፤ ነፍሱንጢ ፍዳ ሲሆን እንኳ ከቅራቤ የወጣ ነክቶኝ አያወቅም። በገመና ከታች ተሸክፈው ጋቢው ከሞራ ነጠላው ተጋርዶ፤ በታች እጅ ብቻ እየተራዳ፤ በሳይ የመሰሉ ሁሉ ጭንቀትና ድጋፍ ከፍ በሚወጣው ቀልድና ተረብ ታግዞ እንደመሸራ ቤቱ ተከብረ ስንት አማረኛና ጥበብ ይሰራበት ነበር። ያ ሁሉ ሲሆን ወንድ ሁሉ ጋቢውን እየተገላመመ ከደጅ ሁዋ ሰማይ እያንጋጠጠ ለእግረ እየተግለላል ያምጣል እንጂ በውነተኛው ምጥ አጥረገጥ የሚያስቀርብ ወ አልነበረም። ሴት ለሴትም የወገ፤ በሆነበት... ይህን ተውን! ብሎ የሚያብራራና የሚያስቀም ሰው እስካሁን አለመፈጠረና አለመቆመ ይህ ዉወት ለወንድ ሁሉ በየቤቱ ባይነገር ነው።» ብለው ሁሉንም ባይናቸው አማተረት። ሌላ

የምትሆነውን በግዮት አፍረት አጠቃች፤ ለጨውት አይመችም።» ብለው፤ ወዝፈው ተወት። የሰውን ጉጉት መሰለገና ድምፅ መተበያ ሁኔታም ነበረ። ስለሆነም፤ ተበጽ ተቀነጠነጠ፤

«ጥጋት እንደፈራ በረ፤ ዙሪያ እንደሸረትሽ! አንድ ቀን የጨዋታ አናት መምታት አይሆንልሽ! እትላባ፤ በዚህ በኩልስ ምላሽሽን ያህ እያደረገው ተቸገርኩ።»

«አለሽኝ፤ ነገር አመጣ። የምወተውን ሁሉ ከጉዳይ አልጣናክውም? አይገባህም? ምንእክ፤ እንተተ፤ ለጨዋታ አልመች እያለ!... እህ! እንደቀርበት አሰጣጡ፤ እንደትግዳ ጉትራው፤ ሴቷ ጭኗን አልከፍት እያለች ከበርባሪው ጋር የትግል አልፈት! እግር ወደህ፤ እግር ወደያ! እኔግ የግህትብኝን ባላየው በወደድኩ፤ ሀኪሙን ያችን ሁሉ ቤት እንደያ ሲጫወትባት አይኑ ይላከርና ከዚያች ሁሉ አንድ ሰሌዳ መያዝ አይሆንለትም። አይኔን እንደልሸፍን ልብሴ የግረረው ወደያ፤ ገጥም አድርጌ ገናኝ አስተሳሰብን ጠፍሮ፤ ያላባቱ በጅ መፈትፈት፤ መፈትፈት!... ምን እየሰራ ኑሮ ይሆን? ተጉንብሰ አያዩት... ሲጠጉት የግርት ነገር (ብልታቸውን) በጌን ያስተርጓሚዋ ስድስና ፍጥጫ ጭንቅ፤ እጃችን የምትይዝ እሷ ናት። አንድ ተበላሽታ አይደል ለበርባሪ ስትደርገን አይገደትም።»

«ሀኪም በጅ ሲሸልግችሁ ውሷል ግለት ነዋ? ይኸ፤... እተዋ፤ ከሁሉም ይባላል። ብለው አያ ተበጽ ሁሉንም አሳቁት። በዚያው ግን የእህታቸውን መብተክተክ ሊያጠርዱ ሀተታቸው ቀጠለ። «እትአበባ፤ ይህን ሁሉ በሰላም እይወ! ታዲያ ሰላቱ አያችሁና ምን እንደላህነ ነው? በሺታ አግኝቶ ከጠራ ምንም አይደል። ሀፍረት የግያይለው የኛው ሰው (ሀበሽ) ቢያያችሁ ነበር። አንደት የኛ ቤት ናት ያየችሁ፤ የሷም የእርዳታ ነው። ቢጠያችሁም ናት፤ ምን ይዛ በምን እንደልተዘዘበችሁ ነው?»

«ቢጠያችሁ ናት ትላለህ! እሷን እንደዚያ ሲያመናጭታት ግን ቁጥ አየህ! ብንተያይግ ጉድ የጋራና የህላት ብለን እኔም እዚህ በእርሮ ባላነሳሁት ነበር። አንድ አይቶ ሌላው ታዛቢ ሲሆን አይደል ሀጂት የግረረው! አንድ ነጣ ነኝ ሲለና ሌላው እንደባለጉድ ሲቀጠር።»

አያ ተበጽ፤ ሌላ ነገር ሊዘርፉ አፋቸው እንደሞጠሞ፤ ጽረቸውን ግን ረትሰረት ብሎም ግደለግደ ከተገተረ ህንፃ የነፈሰ እንከላንትያ መሰል ጨከት ከተቀመጠው ሰው ጆሮ መሀል ነጥሎ ወሰደው። ከንፈራቸውን አራጉትና አይኖቸው ፈጠጠ። ጽረቸው ግን እንደሄደና ታል ሊያነሳ እንደጠበቀ አይኖቸውም በመሸከቱ ክፍት ሰማይ አብሮ ወረረ፤ «አናንተ ይኸ የደኸን

ተርቲመኛ አዛውንትና ስግቸውን ያልሰግሁት ከጨዋታው ገቡ።

«በሺታውን ያልነገረ አይድንም ይላል በሀይለኛው የቂጥኝ ዘመን አፍሮ የደበቀና መከዋ የቀረ ሰው። ሀመግችሁን እንደት ይወቁት? ውብ አርገው ከላዩዋችሁ፤ ደግሞም...» እንደሉ አያ ተበጽ፤ ያዛውንቱን የጨዋታ ጅመራ ገና በላጋው አነቁት፤ «ይተውግ! አያ ፈጠነ፤ ገና መቸ ስረን ነከችው? ፍረነገረን ታምጣውግ! የጨዋታ ዝነዎንም ደርሸበታለሁ፤ አመመኝ ሳይሉ መመርመርዎን እንደት ወደዱት? ከግዳ የተነሳን ምርመራ? ረሁዎን ሳይሰቱ በጅ ይሉ ነበር? ይልቅ እሷ ትናገር፤ እተዋ ምን ስሯችሁ?»

«ይኸን ሰው ምን ታየው? ሌላ ምን የግሪሪ ኖቸው? ለነገረነገረ፤ ገና እዚህ ስንነሳ የኛዋ አበሽ አስተርጓሚ ቀልባችን ገፈፈችው። ባለመድነው ጌዳና በሰራ ታፈኑ ብላ ለፈፈችን። እግር በጥበቡ፤ በግራና በቀኝ አላብሰ የፈጠረውን ገላ (ብልቱ) የላበትና የሰልቅ እዳ... ያልረባ ዘይቤ፤ ለምን ይሆን? የሴት ልጅ ክፉ ቀን እንደት መርገም ናት፤ ለዚያም የመርገም ጌጅን የሰጠ አሪት ይመስለን። የጌደለን ነገር አልነበረም፤ ወንድ ልጅ በሰራ ሲጫንና መበሳጨት ሲጃምር እረፍቱ አግረኛ ነበረው። ከመርገም ጌጅ ዘለን ገብተን የወንድ ጌደት እናባርድ ነበር። ከዚህ ታዲያ አገር ለግራክስ ጥጥ ጌንፋችሁ ዙሪ የግሪሪ፤ በግራክስ ፍጥረት አይቅረኝ የተባለበት በታ መጣን፤ እየረሳለም ደርሰን የራሳችን ሰውነት ቀፈፈን። ይህም ሁኗል፤ ይሁን። ከወደያ፤ ከሀኪሙ ቤት፤ የበርባሪ ቤት ቢሉት በጣም ይሰማን ነበር።... እንደሸርመጣ ቤት አንድሽ ግቢ፤ አንድሽ ውጭ፤ አንዲ የለበሰችውን ወልቅ፤ ለሌላዋ አይንባይን ስጥት፤ ያም እከ በርባሪው ወደያው ለግያስወልቀው ነው። አንደት ሰራ ከዚያ ለተሰበሰበች ምድረ-አዳም ተሸፍዋ ለመቅረቢያ።» ሲሉ፤ ተርቲመኛው ሰቅ አቋረጣቸው። ቀልደኛ በመሆናቸው እንጂ ምድረ-ሄዋን ለማለት ያግረኛ ደሀ አልነበረም። ግና ሰው ማሳቅ የዘር አለባቸው፤ ከቤታቸው ሰው ሁሉ ይልቁ እንደሁለንጂ አያንሱም። ሳቁን አስፈጅተው ወደጨዋታቸው ተመለሱ።

«ታዲያ፤ አንደት ሰራ እዚያ ደጃፍ ለደረሰች ቤት ሁሉ! ከደንደሳሟ ሴት በመከራና በጭንቅ ግቢ ተብላ ማበያዋ የጌማ ሽምቀት ለገዛ፤ ቅንቷና ክርክሟ ሴት በተራዋ አንሱታ ላጥልቅሽ ስትላት በጣም ሰድ ሁና ማረፍ፤ ከሰው መሀል ደብ እንደትል ደጅ ሊወጣ ሲሮጥ ጭነት በጣም የገፋው ህፃን ይመስል፤ ደንደሷን ደግፋ፤ ከፍና ዝቅ ስታደርግ፤ እክክ ረሀዋን ያሳተው መምሰል... ጸረውደያ፤ ይዘገንናል። በኔ ሳይ የሆነው ሁነ። ሌላዋ

ከደርሱምና የእንደት አደራችሁ ነገር (የትግርኛና አግረኛ) እከ ባንድ የግህን አይደለም። ምጣኔ ኪ ባለ ቀጥር በሰቀትን አለትን። ይህ የሱዳንና የየረባሌም ሹመት አለያይቶት፤ ድርና ግግ የነበረውን ሁሉ አበጣጠት ተረ። አንተ እግዚአብሔር ሄረ እባክህ ምህረትህንና ሰላምህን እኛ በልብን። ብለው፤ የበለጠውን ወደመሰከተ ተጠጉ። እባቸው እየለረሰ ሌላውን (ግብሉ) ብለው ከመናገር ገቱት። የወጭው ውክትም ከባቢውን በመሉ እየገዛው ሄደ።

የዚህ ጭንቀት መነሻ፤ የሆነ ግለሰብ ሱዳን ላይ በሀሳረነት ደሰራ በነበረበት ጊዜ ከበጫቀው ገንዘብ ከራሱን ወደጩት የሲክ ሰላት ለውጦ ሰባት ያሁሉን የእሸግራሽ ወሽግው ለነበረች፤ እሷ ግን ሰውየውን የግመሰሉ (የግብርቡት) ሰወች በሌለበት አካባቢ ከወሽግነት ያለፈ ነበር ለምትለው ሴት ደሰጣትና ሁለቱም በተከታታይ እስራኤል ገብተዋል። በሰሞንቱ ያደራ ንብረቱን አስረክቧል ብሎ ጥያቄ ሲያቀርብ አልተሰማቸውም። በሽግግሉ ቢሞክርም ሳይሆን ይቀራል። ይህ ሁሉ አልባከለትም። የወጣ ጉድ ይወጣ ይልና ለመሰረዝ ተርክ እሷን ሲያናገር በሞከረበት ጊዜ የተነሳው ውክት አምባገቢ ሆኖ ነው። የሷ ውክትና ንግግር በጣም አየለ። የከባቢው ሰው ሁሉ ተመሳሳይ ቀከል ስባለበት ሰውን የግለሰብሆኖ፤ ድጋፍ የማግኘትና ዝና የመሰረዝ ብልጠቷ ነበር። ምን አይነት፤ ከግዳ የተወለደ ትጥፈትና ስም ግጥፋት ነው እቲ! ሲክ ስትሰጠኝ ምስክር ትጥረህል?... አለግረር! በምድረላባሽ ስትነገድ የዋርከው አልበታህ አለና፤ አሁንም ሰው አርፎ ከተቀመጠበት መበጠጥ! ምን እምጭ ተብየ ነው? እንደህ የምሰጠው ነገር አይዋርም። ያየር ግረረያው መዝገብ ይመስክር፤ አንተ ጉዳም፤ የእኔም ተጃር ይመስል አገር ሳያውቀው ስንት ልጃገረድ አባልገህ... እኔይቱ ልጅታ አረን አባበላሽሁም። ሌላዋ የተሞኘች ሀሳግ ባሉ እያለች ተመዝግቦ ቀለጠች። አላውቅም በግለሰብ ጋለሞታ ተባለ በሌለ ወንድ የፍች መገት ከረባኑት ተታከረች። ትረብኳንኪ ቢለህ፤ ሀሰት፤ አላውቅም ብለህ፤ እንደያወጣ ወደውንጃላ አመራኸው። ሄረ የምን ሲክ ሰላት ሰጥቶኝ ኑረል? ሄረ ያግላጅ ያለህ! ይህን ያበደ ሰው አሳፍረና ገልገሎኝ! ሲክን ያለት የተሸከምከውስ አንተ፤ በሀይማኖት የሌለና ትጥ ያነሰው ሲክነት (ዝመተኛ የግሪውን የተከ ፈላጥ)። ሰባት ሰላት ቢዋረኝስ ሰባት ካለው ጋር በተጫሁ።

እንደታየው፤ ከዘመድ-አሁን ወቅር የሱዳንን የሀበሽ ሹም ውብ ሰራ ብሎ ያመሰገነ ብዙ ሰው አይገኝም። ሁሉም ሰራ

ታጠቀች፤ እንደ ሌባ፤ ገንዘብ ተባሪና ወሰነታ፤ ሰው በረሀብና በችግር የፈጅ ጠረክብ የተኛ ተጋለጠ! በግለት ደገፋት። አያ ተሰጅም ከቶመበት፤ «እግዚአብሔር የመረታት ሴት፤ እንደ አባባጊ ምሱን ቀመሰ! በሉ እሱን የተዘረጋ ፍንጃል ከውኑና መክረልት ቢጤ በሉን፤ እንግዳእክ ነው፤ ገና ባልተደራጀ ቤት የገባ። ዛሬግ ክብረ ደስፋና ባለቤት ሁነናል። ያንን፤ የሱዳን "ሳጅን" ኑሮ ባፍታ ረሳኝ ነው፤ ተመስገን!» እንደሉ ተርቲመኛው ቤትን ለተቀላቀው። በራኪያቸው፤ ከዘመን-ዘመን፤ ከወር ወር፤ ከቀንም ቀን ይለያያል። ባንድ ወቅት በተፈጠረ የደስታም ሆነ የመከራ ገዘት ላይ የተመሰረተ ነው የግህንነው። የቀረበልንን ግእድ ሊቅርሱ መደፋቸውን ለሰማይ ደርገው ባይናቸውም እጅግ አግተቡ፤

«አንተ እግዚአብሔር፤ ለዚህ የነጭም ሆነ የሀበሽ ሁሉ እእምሮ ልብ ወምርለት፤ የግልካን፤ የሰሞህን (የፈላሽ ጉዳይ ሀሳረወች) እጅ ፍታው፤ የደግረንና የሰሎሞንን እጅና ዙፋን አሁንም አበርታው። ያብርሃምንና የሳራን ረድኢት ሰጠን።... የመወኑት ነውእንጂ ዙፋኑን አፍርሰው እንዳልሆነ ተንሰራፍተዋቸዋል። ነቢዩ (አልያስ) ደርሶ የተሸለፍ ለመቢያ እስራኤል የግብጽ ደፈጥሮ እንደሀእንጂ! በል፤ እጅህን ላከው፤ ግብ ከተባረከ በሂላ አይጠበቅም፤ ወደያውኑ ሰደድ ነው።»

ያገጣግ ሆነና ገና ግግሽ ግዜ ላይ ሳንደርስ፤ በር ተንኪኪ። ተዋቢ ነበር። ለግናቂያ ገም ብሎ መታው እንጂ የወሰጥ ሰው እንደክፍትለት አልጠበቀም፤ ገም ብሎ በርግደት ገባ፤ በግዝናበት ሰው ቤት ሁሉ እንዲያ ነው የግደርገው። «አባ ዘራፍ! እንደት ነውት?» ሲል፤ የቀረሱትን እንደያዙትና ከመቶመኛቸው እየተነሱ፤ «እግዚአብሔር፤ አየኸው የግዚር ትንግርትና ሰራ? የጠሉትን ሲያመት፤ የወደዱትን ከግእድ ያደርሳል» ይባላል፤ ልክ መሆኑን ታየዋለህ ከንደ! በኛም ደርሶ ሲገጥም! አሁ የመዋደዳችን መብከት? በል በቁምህ እጅህን ከዚያ ከቧንቧው ውሀ አርጥኸው ኖረ ታያለህ ከንደ! ልባም ገብዝ ነው! አንተ አላሁት ይሆናል፤ እኛም በሰግረሰግ ገብተን ነው በመወረሽ ላይን የተባታነው፤ ቀድሞ ያሽገራት መልክመልክም አሽከር አለችው። አንተ ወረጋህን መጣህ መሰል! ውብ፤ በጣም ሸጋ አሽከር፤ እግዚአብሔር ሰላም ቢያወርድ፤... ድፍን ትግሪ ናት ይባላል፤ - እንደይቀመትና ጉድ እንደይሰረት ይታግል። እግር ጥሉኝ ቡና ጠጤ ብለው ጠርተውን፤ በዚያውም እህል ቢጤ ተምሽ እሷ ያበጃችው ነው ሲሉ በጣም አመሰግንኩ፤ ሴትነቷ ከልክ የወጣ ነው። ግለረያ ሴት፤ ግና መሉ ትግሪ ናትና ሳይቀመት የግብረ

አይመስሉም።»

ተረብ አስመልክቶ፡ የግፋታሪያም የወረወረትን ትችት ተመርክብ፤ የሌለውን እብራታዊ ትችት ጆመረ። ቢያንስ አልጋነሽን ወደ እንደት እንደዘገጠ አውቀዋለሁና። «የሰዎች ውጥታም ተለወጠ፤ አያ ዘራፍ፤ ሴት ቢሄድ ሴት ይጠፋል፤ አበሻው ቢሄድ የፈረንጅ ሴት ጥልቷል፤ እንደፈረንጅ ነው። ያውም ከተገኘሁ ነው፤ እኔ የሰዎች ልጅ በሰዎች ልክ ሰልኑ ይቀራል?»

«ወናና ወኒያም! ከኔ ጋር መሳካካትን ትንሽ አቶየው፤ ግና የፈራሁትን ነገር አምጥተህ ያልከው፤ ባንዷ ከበቃህም ገብዝ ነህ፤ አንዷ ፈረንጅ ከመቶ ዘራም አበሻ ሴቶች ይወጣውን ያህል አመል ነው ያላት አሉ። ታዲያ ባንዷ አመል የሰንት ሴት አገሽር መሆን ትችላለህ፤ ወለል ጠራጊውና ወጥቤቱ በመሉ ወንድ ነው አሉ፤ ከወደድክልኝ ለእነሱ ምን ይጠብቃሉ? ይህ የድብት ዘረፋ የወንድ እጦታቸውን የመወጣት ሰይህን ይቀራል ይባል ይሆን! ሴት-ሴቷንም መቸ አመጠ፤ ሰው ሁሉ በእጦት ተቸግሮ ሲባላ አታየውም! የመጠትንም ትንሽ ፍረ ሴቶች አናትተው፤ ከሀይለ ግርያም መንግስቱ የጀመረ ሰባሊዝም፤ እሱ እንኳ ከደጃችን ገና አልደረሰም ነበር፤ ባይሆን፤ አሁን ላይ ላይ ላይ ላይ እየገባች አምባን የነበረች፤ እሷም ቢሆን ገም ብላ እኩልነት አለች እንጂ ወንድን ሴት ብላ ግድቤት አላስገባችም። እነዚህ ደብና ቅል ባንድ ይሁን ያሉ ሰዎች፤ ከገባን ደዘ ወረው ይኸ ብቻ ነው። ከደፈርከግ፤ በል የወጥ እንወቅህን ያዝልኝ!» ብለው ሲዘርፉ ተዋቢ መሳትና መጉረስ ካልሆነ አልመለሰላቸውም። ይልቅን መሸከከካቸውና የቀረቸው ስድብ ቀጠለ።

«አየ! ይኸ ባኒ! በጥሊያን ጊዜ ብርት ነበር፤ ደጋገመው ሲበሉት ለያድርስ፤ እንደገባን፤ በሻሂውም፤ በከመደራውና በቃሪያው ውህ፤ ከዚያ አልፎ የታየው ደግሞ በቢራውም እያግገ ተቃተለው፤ አሁን ታዲያ መላውን የሌለው ሁዋ ተገኘ። ከፍ ላይ መንከላወስና መሽርከር ብቻ ሆነ። ያበሻው የእጅ ስራ ቢወጣበት ጣእውን አያጣም ነበር። የነጭ ቂጥ የመሰለ ነገር። እርጉ ቢጠለንኪ ቢወጣበት... አላፈላቅሁም? ነገረግ፤ ምን የእውነት ወተት ነሮ! ወገኛ መሆን። የዘፍ ወተት ሁሉ የከብት እየተባለ ገበያ ከወጣበት ክፉ ጊዜ ደረሰን። የእንወቅህን አይነት ብናውቀው እንኳ፤ በግልጽ፤ አመሉ ይኸ ነው፤ ከዚህኛው እንወቅ ይኸኛው ይሻላል እንል ነበር። ከእንወቅ ጋር ስለዋርን የእንወቅ ባህሪና አመል አይጠፋም ነበር። ሆኖ በብዙ ነገር ፈረ፤ እእምሮ የተቀበለ ቢለውም አላምነው እለ። ሆኖና ራሴ በጣም አልጣምልኝ አሉ።» አሉ። የምብ መሸከከካቸው የልግድ

ነው። እህል ቢቀርብ እንደህ እንደተሰከሰከ የምትላቸውና አብራቸው የምትወኑት ሴት ከላቸው ፍትር የምትገዝ ብሎም ወንድዊ ወኔ የምታሸክማቸው ናት። ታዲያ እነዚህም፤ እንደትናትናው፤ እንደያ አይነት ሁኔታ የግሰስ ይመስላል። እንደን ከንድ እያቃረኑ፤ የጊያድነትና ይኸ በጽ የግሉት ነገር ባይዋርም ሁሉንም የተበላሸና የረከሰ እያሉ ከደረደረለን በሂሳ እኛም እየበላን ሰምተናቸው፤ ወደሌላ ጊዜያዊ ቅምነገራቸው ገቡ።

«አገር የግረታው እኛው-በኛ ድርና ግጥ ሆነን ስንራዳ ነው። ተዋቢው በሱዳን፤ አገር በግወትና ቋንቋ በመያዝ የተራደከውን አገር ያውቅልህል። እነዚህም ቢሆን ቋንቋውን እስክትሰምድ የኛውን ሹም በግጣናት... መቸም አይጠፋሁም፤ አሁን በእንግሊዝ ከንድ በጣም ትራዲላህ። ያንተ ተራ ነው። ስታናብክ ደህና አይቸህለሁ፤ ተዋቢው ሱዳንን እንደንበለበለው።»

«እንደተረገምልኝ ፈልገው ነው?»

«መተርጎም፤ ያው ግሰፈም አይደል! ሰው ሁሉ በሀኪም እያመከኘ ብዙ ጉዳይ ጥልቷል። ሹም ያቀረበው ነው እንጂ እንደኔ ያለው ገና በግሰብ ሳይና ጉዳና በመፈለግ መግቢያ ቀዳዳውን በመቅሰም ሳይ ነው። ከሹም መቃረቢያው ተግሪ ብቻ ሁዋ ተገኝቷል። አሁን ካልተሻግን በሂሳ የግህን ነገር አይደለም። በመቢያ የቀረውን ሰው በሀይልና በብርታት ሲቃኑት ነው የግባል ጭምጭምታ ጆሮን ሹክ ብሉታል፤ ወረ እየነፈሰ ነው። መምጣቱን እስከ ይምጣ፤ ደስ ይለናል። ግና፤ ሰው ሲበዘ ይሰለቅና የተመኙት ሳይሲካ ይቀራል። አሁንም እንኳ አልተበጠንም። አይኔን ትንሽ ያዝ ታደርገኛለች፤ ግራየን። ሰው ሁሉ መነጥር ዋና ነገር ነው ብሎ አስብኩኛል። ንሰግ አዝዝኝ» ሲሉ በጣም አስደነገጠኝ። የግደርገው መስሎ አልታየኝም።

«አያ ተበጁ፤ እኔ በጣም አደሱገብ ነኝ። ደግሞም የምታወቀው በኮግኒኒትነት ስለሆነ እንደኔ ያለው ተግሪ ወደቢሮ ሲያዝም የግታወቀው በበጣጭነት ነው፤ አይወድንም። ብወስደውትም አይቀበሉንም፤ እንደያው ቀለን እንምጣ የግሉ ከሆነ ደግሞ እምቢ አልለውትም። እንደኔ ግን፤ በረከትን ቀጠሮ አስይዝልኝ ይበሉት። እኔ ከግሰፈምልውት፤ ታይቼ የምጠጠየብዎት ይመዝናል።»

«አሂ! ምን አይነት ምክር መክረኸኛል! በረከትማ፤ የኛ ገጥ መቸ ነው፤ የተከዜ በመሰስ ብቻ አይደል! በል፤ ከፍህ ለጊዜው ወጥቷልና ተመልሰህ ዋጠው አልልም። እንደሌለው ሞክረ፤ ሳይሆን ቢቀር ወደንተ እመለሳለሁ። ሀኪም ለግቃረብ ትንሽ ጥመት

አደረገው። ገና የክፉ ቀኔ፤ የከት ነህና ምችት እትጣ፤

አምባጊር።

ተግንተው ከተሸለሙት መነጥር ጋር የተገናኘው በብጥብጥ የተነሳ "አግሮች" ብቻ በጠረት የዘገ ስብሰባ ላይ ነበር። በተለይ አሁን ባለገበት ዘመንና እንደ ከገደ በተጠባበቀ ወቅት አግሮች የግራውን ታል በገደብ ለመተንተን ያስቸገራል፤ ጌንደሮችንም ሆነ ጠቅላላ ልሳናቸው አግረኛ ብቻ የሆኑትን ብቻ የግወክል አይሆንም። እሴ-አል ወሰጥ ግን ትግርኛ ተናጋሪ ያልሆኑትን ሀበሾች በመሉ የወከለ ሀረግ ነው። ይህ ለመከላከል የተመደበ የጅምላ አጠራር፤ ሁለቱንም ቋንቋዎች አጠምረው የግናገረትን ወልቃይቶችና ጠገዶች ብሎም አገወኛ ተናጋሪ ቤተእስራኤሎችን መደረሻ ያጠያቃል።

በመጀመሪያው የጠባቢ ሰዋን ቶላ ስግግሮች ግንንም ለመወገን አልበቱም። በጌንደሮችና በትግሮች መሀል ጠቡ ሰከር ጌንደሮችን ለመሰሉ ያልፈለጉ ወልቃይቶች ትግረወችን መደረብ ፈለጉ፤ የትግረወች ፕሮጣሪ አላስደረባቸውም። አግራጭ የግሪክ ሀረግ ከሌለና ልዩ መሆንን መፍጠር ሆኖ ሰላ በዚህ በኩል ብዙ አጋጣጊወች አልፈቱም። ስለሆነም "አግራ" መሆን የግድ ምርጫ ነበር። ልዩነት ባደባባይ መሆን በጀመረበት ወቅት፤ አግራ የተሰኙት፤ በከፊልም ሆነ በመሉ ትግርኛ ተናጋሪ የሆኑትን ወልቃይቶች፤ ጠገዶች፤ ቶላ ጠላምትን (ደጋው ጠላምት ግን ምንጊህም አግረኛነቱ ያይላል)፤ አርግጦሆ፤ ድፍን ጌንደርዘሪያ (ደንቢያ)፤ በለሰንና ደንቀዝን ውምሮ፤ ቋሬ፤ ከወሎ ደግሞ ላሰቶችን ይጠቀሳሉ። የጠገዶች አልፏል፤ ቢሆንም፤ ወልቃይቶችና ጠላምቶች ግን ከትግረወች ጋር ከሌሎች የጠለጠ የጋብቻና የዘምድና መተሳሰር አላቸው። ሁለቱን የጠባቢ ቋንቋዎች አጫፍረው ቢናገሩም፤ በተከዜ መከላከላቸው ከድግው ገለልተኛ አቋም እንደወሰዱ አሊያም ጌንደርን መምሰል ባይፈለጉ ወደትግረወች አላስጠጋቸውም። አግሮችን ወገኑ ባይባልም፤ መደባለቃቸው የግድ ነበር፤ ተከዜ ከልሎ የግድ ጌንደሪ ሰላደሪታቸው ጌንደሪ ከመሆን አልወጡም። እራሳቸውን የቻለ አካል አግራጭ ሆኖ ሰላ የምሁር ግጠጥ ይህን መላም እንደያጡ አድርጓል። ከዚህ ሁኔታ ጀምሮ በዚህ የመከላከል ሁከት

ወልቃይቶችም ጌንደሮች ምንግጥ። ጠቡ የጌንደርና የትግረ መባሉ ተርቶ የድፍን አግራና ድፍን ትግረ ጠባቢ ተብሎ ታወቀ። ለንደህ ያለው ውስብስብና የልዩነት ሁኔታ፤ በሁለቱም በኩል የተለያየ የጀርባ ታሪክና እቤቱታ ይሰጥባቸዋል። በመሰረቱ የልዩነቱ የታሪክ ትንተና ምንጭ ከእስር አመት ወደህ የጠቀለ ነው ይሉታል። በትግረወች በኩል ሆነው የግሪክ ተባብረው ሰወች፤

«በሀይለስላሴ ዘመን መንግስት ጀምሮ ከወጭው የይሁዲዊ አለም ብሎም ከእስራኤል ይሰጥ የነበረውን ግንኙነትም ለቤተእስራኤል የተደረገ ችርቻም ሆነ እርዳታ ሁሉ አግሮች ለራሳቸው በጥቅላሌ ተጠቅመዋል። ለትምህርት፤ ለጤናና ለሀይማኖት ነክ አገልግሎት የተሰጡ ቶላቶላዊ እርዳታወች ሁሉ በጌንደር የቤተእስራኤል ባለስልጣናት አግክኝነት ተሸብረው ጌንደር ዙሪያን ጠቅመዋል። የወለታ የሽክጋ ስራ ድርጅት፤ ያምባ በረ የሐርት እንደኛ ደረጃ (የመያ ግሰልጠኛ) ትምህርትቤት፤ በጠዲ ዙሪያ የተከፈተው የመጀመሪያ እርዳታ ሰጭ የህክምና ጣቢያ፤ ድፍን ቤተእስራኤልን በያመቅባሉ የግሪክነት ያምባበር ዘመናዊ መቅደስ (መስጊድ) ሁሉ የተሰራው በወጭ የይሁዲወያን ሀይሎች ድጋፍ ነው፤ እንደያውም፤ የቤተእስራኤልና የኢትዮጵያ መንግስት እጅ ጭራሹን የለበቱም። ከዚህ ጋር የሐርት ድርጅት ለወጭ አገር "ቡሳርባ" ቢመለከትም እድል ባጠነኛው የተሰጠ ለጌንደሮች ነው፤ ከትግረወች እንደገና ቢፃርም፤ ያጋጣሚና የእድል ከልህን ታስቦበትና ከኩልነት መንፈስ የመጣ ጥረት አይደለም። እስመራና አዲስ አበባ ላይ የነበረው የሐርት ድርጅት እንኳ በጌንደሮች ስልጣን የተጠመነ ስለነበር ትግረ የሆነ ሁሉ እጅግ ደጅ እየጠና ነው እንደገና ሰው ምስጢር ሊግር የቻለው። ሁመራና መተግ ላይ በእስራኤሎች ለፈላሽ የተደራጀው ዘመናዊ የርሻ ልግት ለጌንደሮች የተሰጠ ነበር፤ «እደዩ» ደግ አፈረሰው እንጂ ቢቀናቸው ኑሮ ከግንኙነት ጊዜ የጠለጠ ዘቅዝቀው ነበር የግሪክና። ብቻ፤ ጌንደሮች በጠቅላላው ቤተእስራኤል ስም ነገደው ተጠቅመዋል። የትግረ ቤተእስራኤል ከሂሳብ አልገባም። ይህ አንድ አቢይ በደል ነው። አንድ የትግረ ልጅ ባጋጣሚ ከመሀከላቸው ተገኝቶ በትምህርት ቤት በመድሀኒት ገደሉት፤ በዚህ የደም ቂም ሰርተዋል። ሁለተኛው በደል፤ ወደእስራኤል ገዛ ቢጀመር ግለት ከሰላሳ ስድስቱ ለወጥ በሂሳም ሆነ በፊት የጌንደር ሰወች ብቻ የጠለጠ እድል ተሰጥቷቸዋል። ብዙ ወላጆችና ክስ ግጥሞች ያካላሉ።

እስራኤሎች በሐርት ድርጅት አግክኝነት አምባበር ላይ የመሰረቱት መጥቅር - ጌንደሮችን ሀይል እንደሰጣቸው

አያመራጥርም፤ የሰልጣኑ ባለቤት ከመሆን በመጣ መተግመን የጌንደሮች አፈቀላጠወች፤ ከግጥቂያ ነጥባቸው ይልቅ የመከላከያ ነጥባቸው ይበዛል፤ እንደያውም ትግረው በእንደህ ሁኔታ እንደህ አደረጉን የጊሉት ክስ ብዙ የለም። ቢሆንም ከመከላከያው ነጥብ በከፊል ለመጠቀም፤

«ትግራይ ወሰጥ፤ ምንም ያልተሰራው የግንኙነት መስመር ስለሌለ ነው። እስፋፈራቸው ከመኪና አውራ ጌዳና በጣም የራቀ በመሆኑ መጋቢመንገድ በውጭ እርዳታ አልተሰራም። ለዚህም ግስረጃ አሁን ጠቅልሎና ነቅሎ እስራኤል ከገባው የትግረ ሰው መሀል ብዙ ሴቶች ተሽከርካሪ ያዩት ሱዳን ነው። የጌንደር ቤተእስራኤል በዚህ አይከሰሰው። ግህበረሰባዊ እቅዶችን ግደራጃ ያገኘውን እርዳታ መጠቀሚያን ስህተት የለበትም። ይልቅ፤ በኛ ጥረት ብዙ ተረድተዋል። ትግረው ይህን እንደልዩነት ግንሳታቸው ከጄዳ የተወለደ ትናት ይዟቸው ነው። ከሀምሳ አመት በፊት አምቦበር ሳይ ሲያስተምር የነበረው ትግረ መምህር የሞተው ከርፈና (የእባብ አይነት) ነድርትና በሰላኑ ሳይበጣና የመድሀኒት እርዳታ ሳይደረግለት ቀርቶ ነው።» በግለት እስከጠቅሳይ ሚኒስትር ቢሮ ድረስ የተጠቀሰ የመከላከያ ነጥብ ነው። ጌንደሮች ሌላም ያካላሉ።

«እስራኤል ወሰጥ በቤተእስራኤል-ነክ ግህበር ጌንደር በመሪነት መታየት ልክ አይደለም። የጌንደሪ ምሁራን ከመራር ሳይ መሆን ጌንደሪን በጀምሳ አያስከሰሱም። ከሹሞች ጋር ጠባችን የናንተን ያህል ነው። ወደእስራኤል መሰደድን በሚመለከት፤ "በጥለው ገለበጠኝ" አይነት ሀተታ ነው፤ አሮጌና እውር ሳይቀር ሰብክቶሁ እስራኤል ወሰጥ መገባት የቻለ ትግረው እንደ ጌንደር አይደለም። ክሳቸሁ እስራኤል ለምን እንድንመጣ አደረጋችሁ ከሆነ በጣም ያጠያይቃል። ጠባችንን በእባብ የሞተ ሰው ያስነሳው ቶስ አይደለም። ይልቁን ክልልተኞችን አምሳኪወች ናችሁ፤ ኢትዮጵያ ወሰጥ ያደረገውን በሽታ ይዛችሁ መጥታችኋል።»

ባጭር፤ ጌንደር ትግረን የሚተነትነው፤ ትግረው በጥቅማቸው ሳይ የጌንደር ባለስልጣናት ቀደም ያደረገባቸውን ተፅእኖ ለማሳጣት ከሚፈጥሩት የሀተታ ነጥብ የሚነሳ የመልስ ስድብ ይመስላል። በተራ መዘላለፉ እንደህ ሆኖ፤ የጠቅላላ የቤተእስራኤልን ጥቅምና ፖለቲካ ለመጠበቅ የሚታገሉትን ይህን ልዩነት እንደደንቃራ አድርገው የሚመለከቱ ሰወች (በተለይ ምሁራን) ደግሞ የራስ ምታት ብለው የሚቀርቡት ግምገማ አላቸው፤

«የፈላሽ እስራኤል ሀላቅ መሆን የመጣው በትግራይ ነፃ አውጭ ድርጅቶችና በደርግ መሀከል በተፈጠረ የርእዮተ-አለም ልዩነትና እያደገ ከመጣውም ጥላቻ በተወለደ ተፅእኖ ነው። ይህ ልዩነት ቤተእስራኤልን ከሆነ ታሪክ ጋር ለማያያዝ የሚጠጠጠን ችግር ነው። ቤተእስራኤል፤ በመሰረተታሪኩ ከስራኤል ከፈለሱት ነገሮች ያንድ ትርጓሜና ዘር ከሆነ፤ ትግረና አግራ ብሎ መክፈሉ ከዋናው የይሁዲውያን ምንጭ የሚሰነዘርብንን ይሁዲዊ የመሆን የታሪክ ክርክር በጥቅት ያስወጣናል። ትግረም ሆነ ጌንደሪ ቤተእስራኤል እንደንድ ትርጓሜ ሁሉ መታየት አለበት። ልዩነት ከተባለ እያንዳንዱ ራሱን የቻለ የታሪክ ዘርፍ መፍጠር ይኖርበታል። እንደያ ያለ እነዚህን አልነበረም፤ አሁን ቢፈጥሩት አያምርም። እንደ-ንም ወገን የሚጠቅም አዝማሚያ አይደለም። ያበሻ ይሁዲውያን ልዩነት ከከባቢ ተፅእኖ የመጣ የልሳን ልዩነት ብቻ ነው፤ አገወች አገወኛ ተናግረዋል፤ ትግረም ትግርኛ፤ በአግራ የወንዝ ክልል የነበረም እንደያ ተናግረዋል። ከዘፈኑና ከደንኪራው ግየት ነው፤ ቤተእስራኤል በደስታ የጨረሰውና በሀዘንም ያንጌረጌረው የጥበባቢውን ቋንቋና ውዝግብ ነው። ልዩነት እንደህ ብቻ መታየት አለበት፤ ቤተእስራኤል ከሀይማኖት በመለስ የራሱ የሆነና የተለየ ባህል የለውም። በሌላ ፍጥረት ሁሉ ሀበሻ ነው።...

«ከላይኛው በመለስ የደም ልዩነት እንዳለን አድርገን መቁጠርና ለእስራኤሎች ይህን ግስጠናት ሀላችንም ከደጋ ይጥላል። ጠቡ እንደህ እየበረታ ከሄደ፤ እንካካዳለን። አንደኛና ሁለተኛ ደረጃ የሚባል ቤተእስራኤል ይፈጠራል። በዚህ በኩል ጌንደሮች የሚያጡት የለም፤ ለውጭው አለም አይን ደህና አድርገው ራሳቸውን አስመትተዋል። ምልመሳው የጀመረው ጌንደር ሳይ ነውና ይህ ይራደባቸዋል። ድክመት ግወጣት ትግረ ሳይ ይቀላል። ስለሆነም ጆርባ መግጠማችንና የልዩነት ምልክቶችን ተሎ መድፈን ከብዙ ጥቅት ያድነናል። መሰባሰብ ጥሩ ነው። ይሁዲዊ የመሆን ጥያቄ ገና የተፈታ አይደለምና ሆድና ጆርባ ከመሆን ይልቅ እጅ ለእጅ መያያዝ ይበልጣል።»

እንደሆነ ሌሎችም ተወግሪ የጭንቀት ግሰሻወች ከንደንድ ምሁራን የተሰጡ ግታረቢያ ግምገማወች ናቸው። አቢይ የመከፋፈል ሁኔታም እንደያ ነው። ተወግሪ ተግባራዊ የልዩነት ባህሪያት ይገኙበታል። ይህም፤ ወልቃይቶችንና ጠገዶችን፤ ጠላምቶችንና ስሜንኞችን የሚይዝ ወ ባህሪ ነው። ሀላቅ የተለያየ ሁኔታ። ጠገዶችና ወልቃይቶችን የጥጣኔ ሀብትና የግህበራዊ ኑሮ ባህሪ ከሌሎቹ ሁሉ ልዩ ያደርጋቸዋል። እስራኤል ወሰጥም ሆነ

አትጥሉ። ወሰጥ እንደገና ኖቸው። በአትጥሉ አንጻር ሲታይ በሰላም በሰራ መሪት ላይ የዋረ፤ ንግሱ ወደሸዋ ከገባበት ህይደት ጸግቶ እነዚህን የመንግሥት መጥቅር ባልተጠናከረበትና የግዢ ቀና ባልተደለደለበት (ያልተሰራበት) የምርት ግንኙነት ላይ ዋሯል። አልተጠመነም። የምርት ግንኙነትን እርሻ ይገንብታል። ሌላ አካባቢ ላይ የነበረ ቤተአሰራ-አላውያን ያደረገበት መገኘት ሽምግናና ጠክላ ስራ ፍፁሙን ሌላ አካባቢ ላይ የነበረ ቤተአሰራ-አላውያን ያደረገበት መገኘት ሽምግናና ጠክላ ስራ ፍፁሙን የሚጠቀሱ አይሆንም። ተገታጭነት በብዙወች አልተጥከረም። እንደሌላው ገበረ ሁሉ ከባለመገኘት ገቢያ ላይ ገዝተው የዋረ ኖቸው። እነሱ-አል ወሰጥ ስራ በረሀገበት ህይደት ወይናችን ብለዋል። ይኸ የረሀባች መገኘት ከኛ ሳይደርስ ተርቶ ሌላውን ጠቅሞ እኛን ጌዳን በሰው ተፅዕኖታል። እያንዳንዱ ከረሀ ጠገደና ድፍን ወልቃይት በቡናና ይህን በመሰለ መሰባሰቢያ ወትት የሚያነሳውና የሚገለጽ ወዋታ ነው።

ሁለተኛ የዚህ ቡድን ባህሪ፤ ከታጠቀው የቶላ ገበረ ክፍል (ጠገደ፤ ወልቃይት፤ ጭላጋ፤ እርግጥ፤ ከረሀ ቋራ) ይጠቃለላል። በጠብመንጃና በባሪያ የሸወኪያ ንግድ ላይ የተሰማራ ስለነበር (እነዚህ ተቀባዮች ተን ደረሰ) ወደእየረሳሉም ያደረገውን ገዛ ሀይማኖታዊ ትርጉም ብቻ የሚሰጠው ይሰጠዋል። ከጌንደሮችና ትግረወች ምሁራን የሚደረገውን እሴት-አላውያንን መሳቢያ፤ የስነልቦናዊ ግጥሞች፤ ከዚህም ለሚወጣው መስተንገድ (እድርባይ አቀራረብን) በቀጣ ይመለከታል። ግንኙነትንም ሀበሻን-ነክ እንዲሰሽ ግብረሪያ በፍፁም ይጠላል። እንደገና ስለሆነም፤ ጌንደርና ትግረ፤ ተግርንና ፖለቲካ አወትን በግለት ሀበሾችን የሚያገድና የሚያጠቅም ትጥረት ነው የሚተጥፉት፤ የዋርነው ተገደለን፤ እንደ አጥቅተን፤ ሌላ ህይደት ተጠቅተን ነው። ወደሰራ-አል ስንመጣ በራሳችን ከርተንና የትድመ-አያት ታሪክ አወሰተን ነው። አድኑን የምንለው ሌላ ጠው አይነት የለም። መረዳት-ሰባል ባታተመ ረድተን በሚያትተን ከመረዳት በቀር። እንደህ ያለ እርዳታ ሲደረግ ቀልባችን ሳይገፉ ያከበርነው ሲያከብረን ብቻ ነው። ሌላው ይትርና በዋርነበት መሪት መውጫና መገቢያ የግንዛቤው፤ ድፍን ጌይ ሁሉ ለምሪት ይገኝ የነበረው ከኛ ደጅ እንደ፤ ለኑሮ መሳ ከጌይ ደጅና ደርሰን አናወትም። ድፍን በለሳ፤ እርግጥ፤ ትክልደንጊያ ይመስክር፤ ወልቃይት-ጠገደግ እንገደገግ ጌይና የግደወጣብን እኛው ራሳችን ነን፤ እንከ ወሻ፤ ብሉ ለሚሰጥ እንመፀወትም። ጥክረነውም አናወትም። እንደገና

ሲሆን መልሱ ሌላ ይሆን ነበረ ጥይት። በመባያ ስንግር ራሳችን ችለን፤ አረሰን፤ ረወን፤ መንገድ ነዳን እንደ አልተጠቀጥንም፤ ጭታም አላባባንም፤ ያጠካነው የጠፍ ደቂት ነው። ተዋረድን፤ እንደህ ተብደለን በግለት ድፍን አለምን እየዘራችሁ በምትከፍተት ፋይል እኛ አባሪ አይደለንምና አትጀምሉን። በናንተ የሆነውን ለኛ በግድረግ አብራችሁ አታገግጡን፤ ተቀልተን አላደርገንምና ታሪክን በየመልኩ ተርኩ።፡፡ በግለት ድፍር የሚነገር ክልል ነው።

ከዚህ ቀድረት የተነሳ ራሱን ገብቶ የሚያደርግ እንትፋት በተፈጠረ ህይደት በብዙት ራሳቸውን የገደሉ የዚህ ክልል ሰወች ኖቸውም ይባላል። ራሱን መገደል ከወልቃይት ከወጣ እንደም ስሜን አሊያም ወገራ ይሆናል።፡፡ጠገደ በወገራ ክልል ነውና ያው የኩታ ገጠም አመል ነው።፡፡ ብዙ ወም የሚተቸት አሉ። ድርትናና ተገትሮ ስላቸነፋቸው ለብዙ ግጭቶች ተጋጠው ከብዙ የፖለቲካ ጣቢያወች የተመዘገቡ ረሳባች-ነክ የጽምፈ-የለሽ መሳሪያ ድብደባች በዚህ ቡድን ወሰጥ ይጠቃለላሉ።

ስሜንኞች (ድፍን ጠለምትንና ጠየዳ አምባንና ወገባ-ወገቡን ሁሉ ይደክላል) ከዚህ ሁሉ ትንሽ ወጣ ያለ እንደ የተለየ ባህሪ አላቸው። አብዛኛው ቤተአሰራ-አሉ-ነክ የሀይማኖት ትምህርት የተቀናው ስሜንና ወገራ ነው። ደንቢያ በሰሰትኛነት ይመደባል። ስለሆነም ስሜንኞች ከግንኙነትም ጠለጠ ቤተአሰራ-አሉን በሀይማኖት-ነክ ጌዳይ አዛን፤ የሚነካን ይሁዳዊ ተች በበጌ አይመለከቱትም። በሌሎች ከባቢ ቤተአሰራ-አሉች ላይ መለሰተኛ-ንቀትም ያደርጋሉ። የጭቻል አሊያም በጭንት ተደዝ መተው ካልተፈጠረ የስሜን ቲስ ከሌላ ከባቢ በተሰሰ ሰው የተባረከ (በተለይ እርድ) አይበላም። ቲሱን የሚመለከት ቢቸነፉ፤ እሱ አይበላም። ለዚህና ከላይ የተጠቀሱትን አጥቂ ነጥቦች ለመከላከል በተለየ ተከላካይነት ባንድ የሚወገነው (በዚህ ነጥብ ብቻ) ጌንደርዘራያና ትግረ ወልቃይቶችንም ሆነ ስሜንኞችን ሊያናድድ የሚሳ ሰወች ይሏቸዋል። በእርግጥ ሃገርህ ልጅ ጋር አታስደድ እንደሌላ፤ የወሰጥ ሰወሰጥና የአወትሁሽ ብሽሽት ካልሆነ፤ እሱ-አሉች "ጁንጉል" በግለት ሁሉንም ሀበሻ እኩል (የሚሳ ሰው) ያደርገታል።

የአያ ተብሎ በጥንኛ ብሽቶት፤ መስከረም ወረ መቅደስ ይህን ርእሰ የተመረከበ ነው። እሳቸውን ያልመረ ሽምግልና የለምና ሲወጡ ሲገቡ የሚያነሱትና የሚያስነሱት ወገ ብጥብጥ ነው። ከህያ በላይ፤ ከአርባ አመት በታች የተገመተ በተረሳባጊና በነገረኛ እድሜ ክልል በመታወቁ ባሁኑ ወጥረት ከሸንጌ ግወጣት እስራኤሎች ያረፉት ሀሳብ ነው። ከዚህ በመላከ፤ የሁለቱን ቡድን ጠብ ለመፍታት የተጠራ የወጭ ሰው ብዙ ነው። እስራኤል ወሰጥ ቀርቶ፤ የረሳሽ ተደግፎት አላቸው የተባሉ እስራኤላውያን ባለስልጣናት ከሱዳን የግዳጅ ተግባራቸው ላይ ሳቸዘዘረ ጉዳይ ተብሎ የመጠበቅ ተደጋጋሚ ሁኔታ ይታወቃል። ይህ ሁሉ ወብሮ ትራኒውን ከመፍታት ይልቅ እናረው። እስራኤላውያን በሀበሽች መሀል ያለውን ሸንጌና ተረሳባጊነት ገና ጠልቀው አላቸው። ትናትን አቀራረባቸውን ቡድኖች ይበልጥ እንደ ባንድ ላይ ለመዘጋጀት ተጠቀመበት። ከስራኤሎችም መሀል ቡድን የወገኑ ባለስልጣናት የሱም ለግለት አይደለም። እንደያውም ለቡድን መሪዎች መደንደንና መንፈራጠጥ የረዱት ወጋኝ ባለስልጣናት ናቸው። ታዲያ ነገር እየመረቀ መወንጀል አለ።

የድብድቡም ሆነ የታለ ልውውጥ ወጊያ አቢይ የፖለቲካ ጥያቄ ከትግራይ በኩል በመነሳቱ (ያስራር ዝንፈትን ቀድመው ያወገዙ፤ መስተካከልን ቀድመው ‘የጠየቁ በመሆናቸው’) የጌንደሮችን እንቅስቃሴ ሀተታ የሚወስነው የትግራይ ንቅናቄ ሆነ። ትግሮች ይነቀጥታሉ ጌንደሮች ይከላከላሉ ግለት የበለጠ ይገልጣል። ለምሳሌ ጌንደሮች በትግራይ አስፈራሪነት ከሰረብንት ፎት ላይ እንደታገሩ ድብድቡ እንደቆም በተጠራበት ወትት ከትግራይ ከረል ምልክት ‘ፈትም፤ ከኛ በተሻለ መፃር ፈለጋችሁ፤ አሁንም እዚህ መንደር ስትወጡ እኛን ከጌንደሮች ታሳታላችሁ። እናንተ ቅዋች እኛ በደባች ተብሎ በታላታሽሱ ነው፤ መላውን ደርሰንበታል። እዚህ እንተላለታለን እንጂ ከሻወል ሀ.ሚሊህ ጌዳና ብቻችሁን አትወጡም።’ ሲሉ፤ የጌንደር ገጥ መልስ፤

‘አብረን እንሁን ስንል መልሳችሁ እምቢ! አግራና ትግሪ ባንድ አይሆንም አላችሁ። ፍላጌታችሁ በኢትዮጵያ እንደተፈጠረው የተከላከሉ ኑሮ ምኞት ትንሽ ትግራይ በእስራኤልም እንድትፈጠሩ ይመስላል። በጆመራችሁ ተጋራነት ብዙ ሰው ተሰብሮባችኋል፤ እባብ የገደለውን የአምሳ አመት አፅም፤ ለነገር ግናሽ ያመጣችሁትን ያህል፤ ጠላትን በራሳችሁ የተሰበ የድብድብ

ትስ ጭ ተሉ አትረሱም። ስለሆነም ከታሰርንበት ግቢ ለመወጣት የምታገዱን አትሆኑም። ብሎ ሲወጡ ድብድቡ ተካሂዶ። የተሰበረ ተሰብሮ፤ የዳንም ድዋ ጌንደር እንደ ኪሜ እርቀት ላይ ከሰረፈ የቀደም ጌንደሮች ላይ በራሱ እንግድነት ተሰራ።

መላ ከተኛ።

የጠቅላይ ሚኒስትሩ ፅህፈት ቤት ጉዳዩን የሚሰግ ወኪል የላከውና ወደዚህ ዝግ ስጠላባ የመጣው በድብድቡ ቋያ ግንባት በበነጋው የቀትር በሂሳ ሆነ። ስለሆነም የጠቅላይ ሚኒስትሩ ተወካይ ባስተዳደር ጠታ የቻቸውም ሆነ በግራ በቀኝ የቤተእስራኤል አገልጋዮች (ትግሪና ጌንደር) የተሰጣቸውን የረሳሽ ታሪክ ተሸክመው መጽመሪያ ከተራው የጌንደሮች ዝግ ስጠላባ ገቡ። ‘የጠቡ ዋና ሀይሎችና አጋጋዮች ወጣቶች ናቸው፤ እውነተኛ ታሪኩን መሰግት የምንፈልገው ከሸግግላውች ነው፤ ተግራዊ በዚህ ወይይት ጣልቃ መግባት የለባቸውም፤ ተብሎ የተሰጠውን መመሪያ በግንክር የተግራዊ በዚህ ስጠላባ ላይ መገኘት ከታዘቢነት ያለፈ መብት አልነበረም። ስለሆነም ለተግራ የግዳመት እንጂ የመናገር መብት የለም። የጠቅላይ ሚኒስትሩ ተወካይ ደንባዊ የመገቢያ ንግግራቸውን ባስተላለፉት አስተርጓሚ አግካኝነት እንደረደረ፤

‘ለብዙ ዘመናት ስታልግረው ወደነበረችው አገራችን፤ ቅድስትአየራሳሊም እንኳን ደህና ደረሳችሁ። የቀረትም ባምላክ እርዳታ የናንተን እድል እንደያገኙ ስግ እስራኤል! እንላለን። ከዚህ በመላከ ግን በመሀከላችሁ የተፈጠረው ሁኔታ ጠቅላይ ሚኒስትር ምናሄም ቤጊንን በጣም አሳዝኗል። እንደሰባው ያለና እናንተን የጠቀመ በየትም አይገኝም። (ተወካዩ የሊኩድ ፖርቲ አንድ አይነታ ሰው ናቸው) ሁኔታውን ከናንተ ሰዎች ለሰባው እንደሰረዳ ነው የመጣሁት። ገና የሰግሁት ባለመፃረር በግልጽ እንደምታብራሩልኝ ተሰፋ አለኝ። ከስራ ላይ እንደነበርኩ ቤጊን በድንገት ስልክ ደወለው አናግራቸው ስላሉኝ አጠር አጠር ባለ ንግግር ፍራንግራችሁን እንድትሰጡኝ መድረኩን ለናንተ እከፍታለሁ።’ እንዲሁ፤ አስተርጓሚያቸው ንግግራቸውን ጠቅልሎ ሲተረጎም መገቢያውን መልሰ ሲቀራ አያ ተብሎ ከተቀመጠበት ተናገረ፤

‘የምን እየረሳለም አደረሳችሁ ይላል! እኛ ያለን ቢሸባ እየረሳለም ያለ ወደቻ፤ ገና አልደረሰንም በለው... ግን ነህ...

የራሳችን ተርጓሚ ቢወጣ ይቻላል፤ ትይዞ እንቱ፤ እኛው በኛ እናርገው። ባንተም በጌ ጌዳና ነው፤ ከሀግት ትድናለህ፤ አሉ። "ሆድ ያዛውን ብትል ያወጣዋል" እንደሉ አነጋገራቸው ከሚዳ የተፈጠረ አልነበረም፤ ከጠ/ሚኒስትሩ ተወካይ ጋር የመጣው ሀበሻ ጌንደሪ ቢሆንም ነገር በማጣቅስ ይታግል። የመንግስት ባለስልጣን የተባለም በሸር ሰሪነት ስለሚጠረጠር ትርጉም ያጣምግል ተብሎ የተመከረበትን ተግባራዊ ሰያደርጌ ነው። ይህን እርምጃ ሲወስዱ የብዙ ሰዎችን አይን አስፈጠጠ። ያቀረቡትን ሀሳብ ቸሳ ግለት ግን መፍትሄ ስላልነበር አድመኛልም አወብቻለባቸው ከመሀል የሺዋስ ተመርጦ ላስተርጓሚነት ቶመ። የሸዋስ ተግሪ ነውና ከቀናው አንዳንድ ነገር ጣልጣል ለማድረግ አጋጣሚው በጅታታል።

የትርጉም ሰራውን ሊያስጀምር፤ «አገር፤ እንግዲህ ቀልጠፍ ቀልጠፍ እያደረክ ተናገር» ቤት አልናገር አለ። ጆራሪነትን ለመወሰድ ሁሉም ተወካዮች ተሸሽ። እንደተበጀ ተሉ የሚገደው የለምና፤ ትክክላቸውን መታተሙ ሊነሱ እያገባደዱ፤ «አገርን ምን ይዘገዋል? ምንም የተሰራ በደልና ችግር አልነበረም ለማለት ነው?» ብለው ቶመው ገም አሉ። መንደርደሪያ የማብላላትና የማደራጀት መስሎ ጠበቅናቸው። ድንገት አገረሹ፤ «አየ የኛ ነገር! ምክር ግፍረስ ምን ይባላል? የዛገ ሰንጠና ከራ አልተሳለም፤ ድብድብ አልሆነም? በግራ በቀኝ መንጋጋ ከድድ ተብራይቶ ሀኪም ቤት በሀበሻ ሰባራ አልተሞላም? የጣልና ሚስት መሳያየት የነበረ ነው፤ ወንድ ልጅ ለጌዳና ወጥቶ ይሰነብታል፤ አባትና ልጅ ሰምንት ሙሉ ያለውድ ግደለማዶ በመሸከት እየተያየ አልሰነበተም? መገናኛ ጠፍቶ ቤተሰብ በራብ አልተንጫጫም? ሸረ ለመሆኑ ሹም ተጠርቶ መጥቶ ፍየል እንደዋጠ ዘንዶ እርጋታው ለምን ነው?» አሉ። ይህ ንግግራቸው፤ የዘልማድ የመንደርደሪያና መጌናበሻ ባለመወደ፤ ሂሳ የሚመጣውን ወደፊት በመጣዳቸው ተርጓሚውን አደናበረ። የጠ/ሚ ተወካዩ ደግሞ የተናገረትን የፊት የፊት እንደተረጎማቸው ሲጠቁሙት አያ ተብጆን «ተግ ይበሉ» አላቸው። «ሰማቸው አያ ተብጆ ይባላል፤ የእነዚህ ነገራቸው በሙሉ በራኬ ነው፤ ከዚያ የወመረት ስለዚህ ችግር ሁሉም አፍረጥርጠ እንደናገር ማሳሰቢያ ነው»

«መልካም ነገር። የምንፈልገው ችግራችሁ ተፍረጥሮ እንደነገር ነው። በደንብ ይናገረ በላቸው!» ብለው ሹሙ አስተያየት ሰጡ። «አያ ተብጆ፤ እንግዲህ፤ ሹሙ በደንብ ይናገረ ነው ያሉዎት»

«እነዚህን ተገትረን የሰማነው አቶቱ ይህ ብቻ ነው? እንደያወሰኑ! "ምን እያልን እንቀላፋች" አለ የሰማች ሴት የገጠመው ባላገር። ሀገር የተወደን ታጥቂ ተነስቸበት መስሎኝ። መልካም! እናገራለሁ። የምንግረህን አቀላጥፊ ንገረው! የገጠረ ወዋታ ጌድፍ ይበዛበታል ብለህ እንደትዘል፤ ስለጌድፍ ነው የምናገረው። አስቀድሞ ሊሮጥ የተቀነጠጠ ይመስለልና እንደያቋርጠኝ ይህንንም እክለህ ንገር! ሰምንት ከቶጥ ሰቅሉን ገም ያለው ይበቃዋል!» አሉ ጌድን ግድግዶውን ሸርፈው እየተመሰከቱ።

በታዛቢነት ለሚመለከት፤ ውጥረት የተመላበት ሰብሰባ ነው። አያ ተብጆ በነገረበሪነት የሚጠረጥሩትና እንደወልደረ የሚቶጥሩት ቋንቋቸውን የሚናገር የሀበሻ ባለስልጣን የሚገኝበት፤ የተመረጠው ተርጓሚ የአያ ተብጆን እንደሸው ንግግር ለማንጋለልና ለመላክተኛው አመቻችቶ መመገብ ያለበት፤ የሀበሻችን የግል ጥቅምና በጌ ነገር ጠብቶ፤ የትግረውችንና የጌንደሮችን ጠብ በምሁራዊ ቅኝቱ የማንወግረት (አያ ተብጆ የፈለጉትን ቢናገረም) በተለይ ጌንደሮችን በባህሪያማነት አስጠልጦ በማሳየት በኩልም ትግል አለበት። ትግረውችንም ተቀባይነት ባለው መንገድ የማሳጣት ፖለቲካ ይዋርበታል። አያ ተብጆ የሚያወርዱት ጣልቃገብ ቀልድና ቧልቶ፤ አውቀው የሚያደርጉት የንግግር ዘይቤ ሁሉ በንድ ሊይ ብዙ ነገር ያደናኩራል። ተሰበሳቢው ሰው በሳቀ ቁጥር፤ ሹሙ አይናቸው ፈጠ ጆረቸው ሲራብ ግየት ለታዛቢም ይጣምናል። ትርጉም ለመቀበል ወደተርጓሚው ሲዘረድ መልስ ሲያጠፋቸውም አብሮ ይበርድ ጆመረ። የየሸዋስን ያህል ግን የታመሰ ሰው የለም። አያ ተብጆ ከደረደረት ሁሉ መርጦ፤ «ብዙ የምንናገረው አለና የተደለደለ ጊህ ይሰጠን ነው የሚሉት» ብሎ ወደያ ተብጆ ዘሮ፤ «ይበሉ፤ አያ ተብጆ፤ ፍረፍረውን ይናገረ!» አለ። ባሽመር አዩት። «አሄ! ተረቱን አስቀድሜ ፈጅቸው ጊድራ ተሰራብኝ።» ሲሉ፤ አሁንም የለየለት ሰቅ ሆነ። ይኸኔ ባለስልጣኑ አብረው ይስቁ ጆመር። በጣም ልክ ናቸው፤ እንደያ መሆኑ ነበር ይቻላቸዋል።

«ምድርን እንጥር፤ ሰማዩን በዘረጋበት አለም፤ እንደህ ያለ በደል ሰምተንም፤ አይተንም አናውቅም። ይኸ መላት የወረደው ሀጠላት ቢበዛ ነው... እንደሉ አቋርጦ አፋቃቸው። «የኛ ነገር ዝና (የጌንደሮች ክፍት ላይ ተሰፍሮ መሰንበት) ባለም ሁሉ ጋዜጣ ተነብቧል። ገና ለገና ከቶጥ ልንሰፍር በተዘረጋው የሰሚንቶ መሰላል ሽትብ መጫግት ስንጀምር ነው የፃፉት። ሳትሰሙት

ተርታችሁ ሃል ብለን እንጠረጥር፤ በምታችሁ ሃል! መምጣታችሁ መስግታችሁ ነው።

«እግዚር ያሳየም! በምድር ላይ የፈለሰው የሥራ-አል (ይሁዲውያን ሁሉ) ልጅም ሆነ አህዛብ (ይሁዲዊ ያህህን ሁሉ) ያደምና የሄዋን ነው። ያህልና የታየል ጠብ የቤት ወሰጥ ጣጣ ነበረ፤ ያን በዚያ ወደያ የሆነ ነውና መቸም ያለፈ ውዋታ ነው፤ የቤት ወሰጥ መጌናተል እንደሰ ሆኖ እስከብርሀም ጊዜ አለም እንድ ነበረ። ግልጥ መለያየት የመጣ ባብርሀም ልጆች በያእቶብና በአሳው (ይሴይትን በግህዕር ሲጠረቅ) ነው። የዚያን ጊዜ ጠብ ይህን ያህል ዘመን መብረሻ ሳያገኝ፤ ዛሬም በኛ ላይ ሆነ። አረቡ፤ እስካሁን፤ ክርስቲያኑ፤ ወይመና ትግንትም፤ አገወና፤ መቸም ይህን የመሰለው ለላው ሁሉ የይሴይት ወገን ሲሆን፤ ይገርግል! ሁላችንም ግልሳና ሲሆን፤ (የቢሮ ሰራተኞች) ፈረዶ (ሀበሽ የትግረወች ሹም) አባ የና (ሀበሽ የጌንደር ገጥ ሹም) ግን አላችሁት በመን? ምናሄም ብገን (ቢጊን ለግለት)፤ እናንተ ሁሉ (ሹመ ራሳቸው) ምን ያለፋችሁ ለጣሪና ነጭ ባንድ ላይ የእሱ-አል ልጅ እንድ ፈላሽ- የያእቶብ አባታችን ወገን ነው።

«ግና "ዘር ከልጊም ይሰጣል" እንደባል፤ አመል ከዘር ዘር ተሸገሮ የያእቶብና የአሳው ፊት መዚዚር ሹዘመን ዘሉ በኛ ላይ አደረ። እንደገርመን ያእቶብ ሰበት አይነት እሱ-አል ሆነ! ሁለቱ እኛ (ሀበሸች) ስንሆን ሰብተኛው እኛን የገጠመን ነው። ባንድ በኩል ትግረና ጌንደር፤ በሌላ በኩል ደግሞ ገራዥ ነጭና ተገራዥ ጥቁር፤ ምንጊሆም የልይነት በልፍ ሁለት ሁኗል፤ የግርዛት ነገር ሲነሳ ጠቡ የሁለት፤ የጣሪያ ልጅ ከነጮች ሲያርፍ ጠቡ የሁለት ነው፤ እንደ ሲቀር እንደ-ን ይወብጧል። በበረሃ ውሃ ጥግት፤ በሱዳን የንዳድ ግድያና ይህንም በመሰለ ሞትና ችግር በመግባታል፤ ባርግጦህ ወንበደና ቀጫ በትር፤ ከዚያ አልፎ ከእግዚረ ሞት ታግለን፤ የሱዳንን ያዙ አከርግጆ ችለን፤ የተመለጠ ተመልጦ፤ ሽባ የሆነ ሹብጣ፤ የቀረው በናንተ እርዳታ፤ የኛው ተሳሳኪ እያደከመን፤ እኔኪ እንድ ጣት አልጌደለብኝም፤ ስንት መከራ አይተን መጣን። አሁንም ሱዳን ላይ ከሞት አፋፍ የተንጠለጠሉ ብዙ ናቸው። ይህን አትርሱ! ...»

«አያ ተበጁ፤ እዚህ ሰጣለው ችግር ይናገረ፤ የወደያውን ችግር ከዚህ ያለው ጠብ ሲበርድ በሌላ ስጠሰባና አቤቱታ እንመጣበታለን።» አለ። የሸዋስ ትእግሮቱን አጣ፤ እሳቸው ይበልጠውን ተመቻቹ። «ችግር መሰሉኝ የግወራው! እዚያና እዚህ ያለውን ምን ይለየዋል? ሸኸኸኸኸ! ውዋታም ልክ የጌመጣው ከወደያና ከወደህ አጫፍረህ ስታያይዘውና ስታራዲው ነው፤

ከሰግደ የጌጣል መና መሰለው? ያም ስንት ምጣት አለበት ወንድሚ! አብርሃም ከጠሉት አልፎና ሰው አጋድሞ ነው በግ የወረደለት። አያያዘን ሳየው የግወሳደፍ ይመስላል፤ ከሹመ አንተ ተርጊሟው ባሰከኝ፤ እሱ ገም ብሉ እያደመጠኝ ነው። ብለውና ትክ ብለው አይተው ገሰፁት። ይህን ጊዜ ምንም አላለም። ቢናገር ሌላ ነገር የጌገቡ መሆናቸውን የተረዳ መሰለ። «ተወኝግ ስሞትልህ! ስበግንበት የከረምቱትንና የታየኝን ልናገር! መልካም! አሁንም እንደሆነ፤ እግዚር ያሳየም! እናንተ ነጮች ወርቆች ናችሁ! ፈትግ እንግዲያ እንደህ መሆናችሁን አልሰግንም። በትርብ ነው ያወቅነው። የነጭ እሱ-አል የለም እንል ነበር። በተዘረጋው አለም እሱ-አል ብቻ ነበረ የጣሪያ ልጅ። ታዲያ የእግዚር ነገር፤ ፈታዶ ሆኖ፤ ያልነው ሳይሆን ያላልነው! ቀድሞችሁ ገብታችሁ ያበቱቻችንን መረት ከተግኛ እጅ ለግወጣት፤ በራብጥግት፤ በንዳድና በጦርነት ገጥ አስይዛችሁ፤ አሁን የጣሪያን እሱ-አል ለግምጣት የዋህን እርግብ መሆናችሁ ብትመረቁ ነው። ደዊት በበገናው የዘመረላት መረት ወታቢ ከሰው በላይ ያወላችሁ። ወደላይ ከፍከፍ ያድርጋችሁ ብለህ ንገረው፤ በለው! መሆንሰ መቸም... ሌላ ከፍታ እንድያውን ለመበጠጥ ይሆናል፤ ባሁኑ ከፍታና የክርኛ ርቀት እንኪ አልተቻሉም» ብለው የሰውን ሳት አስወረሱ።

«በል ንገረው ከግምገሽው ውግምረህ፤ ባይሰግንንም አበጅተህ ከብዝሃው፤ «ሹምን ከላግገሱት ጉዳይ አይሞላም ይባላል። በደንብ ንገረው።» እንደሉ፤ የሸዋስ ላበት ተንቸረፈ። የወጣለትን ተርጉሞ በገጣቸው ያለውን ወርሰው እንደሆን ሊያረጋግጥ፤ «ሌላ የጌወምረት አለግት? ወይስ ወደሌላ ሰው እንሸገር?»

«ተባረክ! የወዋታየን እናት መምታት ይትርና ከወገቡ መቼ ደረሰኩና ግዶ መሸገርን ያነሳህ! እንኪንስ ያትግዳየን የሰልቻየንም አልነካህ! ይልቅ፤ ታተህና ሞጥረህ እሱንም እኔንም አናግረን፤ የዚህች ፍጅት ቅስ ዛሬ መነቀል አለባት!» ብለው የባቸውን መስጊያ አትሉን አስገዙት። እግዚር ከሰጣችሁ መያና ጠብ ትንሽ ጉድለት አግኝተንበታል። ውብ፤ በጣም ያግረችና የተጣደች አገር ናት። እንግዲያ ከወደያ ግዶ ሳለን፤ እየረሳለም የምነና አገር፤ የሰራ እከላቷ ጫና ደር፤ እሸህ ሆኖ ነበር የታየን። በኛ እውቀት የምነና በታው እንደያ አይነት ነው። ስንመጣና ከዚህ ስንደርስ ግን ሌላ አይነት ነገር፤ በጣም ያግረ ከተግ። ግና፤ የሹመት ጠብ ይህን ያህል ብጥብጥ ሲያስነሳ አለግሰወገዳችሁ ጥፋት ሆኖ አግኝተነዋል። ለዚህም አባቶች

የተረቱት አለ፤ ሥራ በርቶ ራገራ የሚገደው መግደን ነው።
 ያሉት ልክ ሁሉ አገኝተነዋል። የገለበት ግንዛቤ ሰርዶ መሆኑ
 ለበርቶ ገልጦ አልሆነም፤ -ከብዮቶ ናቸው። እውነት ነው!
 ሽግግራች፤ ሀፃናትና ሴቶች በዚህ ያወራወች ጠብ በጣም
 ተገደን። እንዲህ ያለ የተበላሸ አወራንት ስላይ የመጀመሪያ
 ጊዜ ነው። በጦቢያ ያንድ ጌታ አወራ ለሌላው ጌታ ክርስቲያን
 ለእዛም፤ እዛም ለእሱ-አል፤ እንዲሁእንዲህ ያለው በመዛወርም
 አይመቻች እንጂ፤ ለራሱ ሰው ግን ወተትና ግር ይሆናል። እዚህ
 ግና የተገላበጠሽ ምርጥ ብለን ያላወጣነው በመሆኑና በጌን እኛን
 ለመንደት ተሾሞ አገኘነው። እንዲህ ያለው ሰው በደል ሰሪ
 ነው፤ የሚረራው መራጭ የለምና። ለሹመት የሚረጠርም አይነት
 አይነት አለው፤ 'ከእንወት መርጦ ለታባብ፤፤ ከሰው መርጦ
 ለሹመት።' ይላል ወገት ጠራቢው አናጢ የጦቢያ ክርስቲያን!
 በነገር ሰራና በትጥረት የገባውን አለቃ ሁሉ የሚረባ ሁሉ
 አላገኘነውምና እንሰልን። ሲሆን የሆነእንዲሆን ሹመት ስትሰጠው
 ያገር ሽግግሉ ቢግዝር ቢያጠፋም አያመንም፤ በመገሰፅም
 እንራዳለን፤ ሹመት አልሰላለት ሲልና ጭራሹን ሲደድብ በህዝብ
 ምክር ይነሳል። በጦቢያ እስከዛሬ የዋርነው በየጠሱ የሰው
 አወራ በግወጣት፤ ሲከፋንና ሰራ በደንብ አላጣዳ ሲል ሽረን፤
 በተሻለ ለወጣን፤ እንዲያ፤ እንዲያ ነበር። በዚህ አጭር ጊዜ
 የተበደለው በደል በጦቢያ ቢሆን ኑሮ አንድ ሰው ለዘር
 አይተርፍም ነበር። ለዚህ አገር ሹመት የኛን ሰው ለግበጅት
 ጊዜ ወትላ ነው። አገር እስከገለጸምና፤ ምግባራችሁም
 እስከሚገባባን ግስተዳደር በናንተ ያምራል። የናንተ አስተዳደር
 እንከን የለውም፤ አስተዳደራችሁ በጣም ሀያል በመሆኑ ነው
 እዚህ ልንደርስ የቻለነው፤ ከጦቢያ እዚህ መድረሻው ጌዳና ስንት
 ሹመት ያስከላ ነበረ። የናንተ አስተዳደር ልዩ ነው እንደተመቸ
 ረብላችሁ፤ የግድነትን። በጦቢያ የሹም-ከሹም መክር የነበረ
 ልምድ ነው፤ ተገትቶ የሚገረው በህዝብ ነበር። አሁን
 የምናየውን የሀበሽ ተናኪሪ ሹም ሁሉ አሁንም በጥበት ወገድ
 ብላችሁ በላም ይወረድልን እንላለን። እኛም የምናግደውን
 እንደናወት ይረዳል፤ አሁን ግን ጥፋት የግን እንደሆነ
 አልታወቅም።

«በፀሎትና በምላሳ ነው የምንግረው። እየረሳለም ደረሰን
 ብለን ደስታ ፈንቅሎን ነበር። አሁን ስንረዳው ግን ያለንበት
 የትና የት! ከጌንደር-ገዳሪፍ እርቀትን ያህል ሲሆን ምንም
 አይቀረው አሉ። በእግር እርዳታ ከዚህ ደርሰን፤ ከዋናው
 መሰረድ ገብተን ይቅባረክ እግራዊ አለግለታችን በጣም ግር

ብሉናል።»

የትርጉም ጊዜ ሆነና፤ ተባጽ ከዋለበት ንግግር ሹመ
 እየረሳለም የምትልግን አስነሱት፤ «በፍጥነት የምትፈብትን
 ያነሱት! እየረሳለምን በጥንን እንድትገቡኝት ዘረውኑ
 ለፈፃሚዎች አስታውቃለሁ፤ ይህ በኔ በኩል የሚሆን ነውና
 ከምናሄድ ቢገንም አያስደርሰው።» ብሎ የሸጥሰ ሲተረጎም፤ «ሀገር!
 በጭብጫ እግር ይሰጥልን በል!» አሉ። ተርጓሚው ሲወርስ
 ያልተገነዘበውን፤ አሁን አደራሹ እስኪናገር ድረስ
 አስተሳሰቡ። ጭብጫው ግን ለሹመ ሰይሆን ላያ ተባጽ የመነው
 አደስ ሀሳብ ነበር የመሰለ። በመሆኑም ሹመ ለተረቡት የትርጓሚ
 ጥያቄ ጭብጫው አብሮ ተተረጎመላቸውና አያ ተባጽ
 ወደውገፋቸው ተመለሱ። «የፈት የፈትን ብሏል ጊያ ነታይ።
 'ከላመናገር ደጃዝግችነት ይቀራል' ይባላልና ይኸ ከባድና ዋና
 የታላቢዳናችን ታልግባት የሆነው ከመናገር ነው። በል! ሹምን
 ያኑር በለው አሉ (ሹም አጠፋን) ያሉትን ያህል። ተርጓሚውም
 ሆነ ሹመ የጠበቁት የአያ ተባጽን መቀመጥ ነበርና፤ «የተረውን
 ሰው ዋይታ ለመስግት ሀሳብወን እጠር-እጠር አድርገው ይወርሱ፤
 መድረያ ያድርገብት!» ሲል ረተገጣቸው ወሽታም ፈገግታ ተሳበሰ፤
 «አህ! ይኸ ኔገር ልትሰደበኝ አምርህል መሰል። እየተናገርኩ
 እየደፋሁ፤ ታልግባት ሁሉ በየረሳለም አንድ አሰኝቶ መስሎኝ!
 ግና፤ ከተጠወትኩት ሁሉ የገባው አንድ እየረሳለም ሁሉ ነው
 ያገኘሁት። ንግግረ ከላግረ አገር ደምደመህ ንገረኝና
 አቶግለሁ። የቶምኩት ባገር ገጥ ሁኖ ነው። አንተ እግዚር
 የትርጉም ነገር እምቢ ብሎህል መሰል፤ ሁለተኛ ታል ግባት
 ባላስጥለው እንድትመጥ ጥጭዉህ ተግጠንክኝ!»

«ንግግረኛን ሲከሉ ያልተመለሰሰውን ነገር በመሉ መልስ
 ይሰጥታል፤ አሊያም ይተቸባታልና የሚጠብቅታት እስከሚወርሱ
 ነው።»

«ፈት-ለፈት ነገር እየጠቀምክ፤ ሹመ እየመለሰ ካልተራመደን
 በመክሊያ ይናገር ካልከግ ነገር ተባላሽ፤ የፈለገውን ተናግሮ
 ይርጣል። ግና፤ ከኔ አንተን የታየህ ነገር ይዋራልና፤ እንዳልከው
 ከሆነግ መልካም፤ ብቻ፤ አልመለሰኝም።... አያ! የተረኝ ነገር፤
 በሰራ-አል (ፈላሽ) ገጥ ሆኖ ሰጠኝው፤ ትግረና አግራ የምትባል
 ነገር የተጀመረች እዚህ ነው። እየረሳለም ተጠንብቅ የፈላችው
 ሱዳን ላይ ነው። አገር ታወቃለህ፤ ሱዳን ላይ በትግረና ጌንደሪ
 የደረሰ ጠብ አያሉ ነው። ታዲያ የዚህ ልይነት አፈጣጠር
 አልገባኝም፤ በትግረውች አጠራር፤ እኛ ጠቅልለን አግሮች እነሱ
 ትግረውች ሆኑ። የእውነት ሲሆን ግን፤ ትግረም ሆነ ጌንደሪ

ባንድ አግራ ነው። በሸዋም ስትሄድ እንደዚያ ነው፤ ልይነት ቋንቋ፤ ወይም ሀይማኖት ነው። አግራ ግለት ብዙ ጊዜ የያዘ ነው። አግረኛን ብቻ አይደለም። ታዲያ የትግረኛና የጌንደርን እስራኤል ነገር በመቢያ ሁኔታ ያነሳን እንደሆነ፤ ተጋብተን፤ በሰርግና ለትሰ አብረን ወጥተን፤ አብረን ገብተን ነው። የወህ ነገር ሲነሳ አንድ ተከዜ ነው። ሁሉም ሳይጣላ፤ መቅጃው በየገጠ የሰጠ ሰፊ ነው እንዲያ እየጠጣን ጊዜው አለም ነበር። ደግሞም የነበረ ደንብ ነው፤ በግድ ስራት የፈተን ጥሉ ከሰው ፊት ጣት የሚልክ ባለጌ ነው። ትድረት ስለሆነ በገጥ መጠጣት ብዙም አላጣላንም ነበር።... በመቢያ፤ እንደህ የልይነት ነገር አንስተውና ጠብ አድርገው አገር እንደታመሰ ይገኛል። ሲሉ አንድ የተቀመጠ ሰው አቋረጣቸው፤ «አባ ተብጂ፤ የወደህ ግዶ ነገር ይሟወቱ፤ የመቢያውን ነገር በመቢያ ገጥ ያለ ሰው የሚወተው ነው። ይህን በኩል ለሰውየው እንደትተረጉም! የሸዋስ አደራህን!» ሲል አንድ የወነቀውና የንግግር ጉድፋቸውን ለሸፍን የጣረ ሰው፤ «ምን የከፋ ነገር ተናገርኩ? ሰላም ይወረድ ነው ያልኩት። ሀጌትእክ አይደለም። የእውነት ውዋታ ያነሳህ እንደሆነ፤ የመቢያን ትግረ ተጋደይ እወደዋለሁ። ምንዉ ግለት እኛን ወደሱዳን ገጥ በግሽገር፤ የሰንት ሰው ነፍስ ያተረፈልን እነሱ ናቸው። የነሱ ብረት ባያጅበን ኑሮ ያርግሞህ ወንበዴ የሚያተርፍህ አልነበረም፤ እዚህ የምትደርስ አንድ ነፍስ አልነበረችም፤ በወልቃይት በኩል የመጣህ ሁሉ ታወቀዋል፤ እራቴ፤ እንክብካቤያቸው እንዴት ያለ አለም ነበር!» ሲሉ፤ ያው የወረፋቸው ሰው አገረሸበትና (ወልቃይት ነው) «ተሀት (ተጋድሎ ሀርነት ትግራይ) ከብክለ ብታሻግረን የጠላቸውን በልታ ነው፤ የእስራኤል መንግስት ስንት ገንዘብ ነው የከፈላት! እዚህ ባይ የማይነሳ ነጥብ ግንሳትዎን ያቀመ!»

«መልክም! አሁን ያልኩትን ገጥ አላጠንኩም። ባለግወቅ። ግና እንደሌለው፤ የወደህ ግዶ ወወት ሲነሳ፤ ልዩነት አንድ ቋንቋ ብቻ ነው። ቋንቋም ቢሆን ብዙ አንገራትም ነበር፤ ሰው ነው እንጂ የተለያየው ቋንቋው እውነተኛነቱ፤ ሁሉም የግለሰብ ደቃላ ነው፤ ንፍጥ። እንሰግግለን። እኔ አሁን እሰግግባለሁ፤ አንዳደ ዘወር ሲልሸኝ በቀር፤ አይነታ ንግግረን ግን አልሰተወም፤ ምን ያለፋህል፤ አንድ ትግረ ከፊት ቁሞ አያግኝም። ሌላውን ተወውና የእንዴት አደራችሁ መልሱ በግራ በቀኝ አንድ፤ ይመስገን! ነው። ስለሆነም ትግረው ጌንደረውን ወደ አምሀራይ፤ ጌንደረው ትግረውን ኩናግ ግለት አይገባኝም። ኩናግ ግለት የሌላ መንደር ሆኖ ነውና ያንዱን

ባንድ መስጠት አይበጅም። የሚገርመው አርፈው የተቀመጡትን በወቅ መጠሪያ እንደሰድብ መደረጉ ነው (ኩናግ እስራኤል ወሰጥ ሰድብ መሆኑን ሲጠቁሙ)

«ወዋታ ቢበዛ፤ ባህያ አይጫንም፤ አገል መመላለስ ነው። እኔ የምለው፤ ብዙረዝረው ይኸን አለ ተብየ የሰጌ መክፈያ ይሆናል፤ እንኳን ተናግረ፤ ሰልፍገርም አልደግም (ደግሞ ግርዛት) በግለቲ ሰጌ ተነስቶ ያልፈሰሰው ደጌ ላገር መርታል። የምለው ግልጥ ነው፤ የቀረን ነገር የለም፤ በራባር ወረቀት ተጥር ለመንግስት ቀርቧል። ይህ ሹም የመጣው ያንን አንብባ አሁን ሌላ ሊቀዳ ነው፤ ፅሬን ባሰገባኝው አቤተታ መሰረት መልስ እንጠብቃለን።»

የምለብትን ወላው፤ በመወረሻ፤ ስጠባው የተጠራበትን፤ ሊናገረ ተብለው የቅመበትን፤ ያን ያህል ዙሪያ የተንከራተቱበትንና ሰው ያደክመበትን ርእሰ፤ ከፍርሀት ብሉም ተደግረው ተቆ ሳለመሆን ገሸሸ አደረጉት። የንግግር አቅግቸውም ወሰኗቸው እንደሆነም አልታወቀም። ተሰብሳቢው ግን እንዲያ አድርባይነታቸውን እንደተሸከሙ አልሰደዳቸውም። ከተቀግረው መሀል፤ አንድ ባለዘንግ መሀከለኛ እድጌ ሰው በተሰረፈ፤ ግን በለሰሳሳ ድምፅ ብሉም እንደተቀመጠ፤ «አዋ ተብጂ፤ ውዋታ ወና ልታስቀር አምሮህል መሰል፤ ይህ ደርደርታ... የፍርሀትህ መነሻ ገና አልተደረሰበትም። ንግርህን ሸክፈውእንጂ የኔአለም! አንተ ብትተወው ነገርን የሌላው ወገን (ትግረ) የሚተወው አይደለም። የታየ ሀቅ ነው፤ ይልቁን እንደጀመርኩ። ነገር ትችላለህ ብለን አቁመንህ! ነወር አይደል፤ አደራህን! ያንተ እፍ እዚህ የተቀመጠና መናገር የማይገባባው ሰው ሁሉ እፍ ነው። እምቢ ካልክ ደግሞ፤ ባይሆንልኝም እኔ ገብቼ ነው የምደነክርበት፤ ግና ይህን አታደርገውም፤ መነሳትን ወክነህ አታየውም፤ ገመና መሸሸግ ታወቃለህ። ውብ ይዘህል፤ እናታለም! በልግ ካይነታው የብሳት ወወት ግዝ!» አለ። በጣም ትናትን ሰው ነበረ፤ ከደራሹ በመሉ ፍትር የሸመተ ሰው። ያረፍተነገር አደራደረ፤ የንግግር ዜማ ትኝቱ ተቀግረውም ሆነ ተብጂን ደህና ሰበከለት። ሊቀመጡ የነበረትን ሰው በፈንታው ሀይላቸውን አስነሳው፤ በጣም ትኩስ ሆኑ።

«አንዳንድ፤ ያሳሰብኩት ነገር ዘሉ ይወመራል። ያፈገፈገሁ መምሰሌ... ደግሞም የእውነቱን ነበር። ያንን ባላደርግ ኑሮ ይህን ያሁን መቀት መቀበል አልቻልንም ነበር። ከትድም አሁን ከብዙ እኔን መሰል ሰው ጋር መሆኔ ተሰግኝ። ተባረክ! ውብ የጠላ መላኪያ ሰው። ... ግልጥ ንገር! ነገረን ለክተነዋል። ካራ ሲሳል፤

የዘገ ሲፋት ነው የሚታወቀው። እንደገና ለመሆኑ እየተጠጉ ነው የሚሰሉት። የወደቀ ብረት ተለቅሞ ተበጅቷል። ነጮች የሚወዱን ከሆነ ያለቀ ብረት ነክ ነገር ከቆሻሻ መጣ ያለውን ለመታወቅ፤ እግረ-በእግር እየተለቀመ የሰው መገራገያ እንደሆነ። ይህ ግለት ከልምድ የመጣ በመሆኑ ነው፤ ዝናር መታጠት ዋና ነገራችንና ወበታችን ነው። የጥልታን ነፍስ ለይግር፤ ይህችን ብረት ግብጽትግ ግን ብሉን፤ ሁሉም ያወቃል፤ በመጠጥ የተነገረልን እጃችንና ጥበባችን ነበርን፤ ግረሽ፤ ካራ... እነሆም በዚህ ስራ ብዙ የምንራዳ ነን... ሲሉ፤ ተሰብስቢው፤ «እነሆም ንደች!» ያለ ድምፅ ነገር ባንድ ላይ ወጣውና፤ ከንድ ተናጋሪ፤ «አየዋ፤ አሁን ወዋታ አልወጣልም፤ ቀደም ደህና መጥተህ አሁን የደበለቅሽው አልጣመኝም፤ እነሆን ውብ፤ በጣም የተጣደና የመኪንንት ንግግር ሰጥተህል። በመጠጥ ሌት ከቀን መከራየን የቶጠርኩት በግናረያ ነው፤ ያልናልኛል ከልክበት አገርም ለሹም ይህን ሹክ ብለህ እንደናፋሁ ሀይወቴ እንደታልና። ይልቅ ግናፋት ይቅር የሚል ወወት ለምጣ። ስራ ብዙን ስንወጣ የሚመድቡን ለዚያ ብቻ ነው። ይኸን ነው እንደ የግልናገረው ነገር አለኝ ስትልና ስትገባኝ የዋልክበት! የሸዋሰ፤ በሞቴ፤ ይህንም ከትርጉም አታሰገባ! ወይ ገባይ! ይችን የግናረያ ነገር አልሞክርክትም ነበር መሰል!»

በእድሜ የሚታረቧቸው አዘውንት ሆነው በጣም ትርብ ዘመደቸው ሰው ነው የመሰለኝ። ቃል አጣጣቸው ግን በጣም ወጣት ነበር ያስመስላቸው። በመሆኑም ተበጂ በዚያው ቀጠሉ፤ «ይህን ያህል ተበጂን ግጣወር፤ ምን ብሉኝ ነው በሞቴ? ተናገር ቢሉህ ግን አትናገርም፤ ሹም ቁሞ ዘጠና አህያ የገደለው የበየደ ድደን ለፍህን ያሰረው ይመስል መቼ ተናገርክ! እኔ ትጥቀጣ ግብየህለሁ? ትጥቀጣ ይቅር ብየ መስሉኝ የቅምኩት!... ቢሆንግ ታደያ እየረን ልትነዳው ይሆናል እንጂ! ራቴ!» ሲሉ፤ ይባሉን ቤትን ከሁለት ከፈሉት፤ የሚሰትና የሚያገራመርም።

«ሀገር ጫ በል፤ ጌንደሪና ትግረ ባንድ አይሆንም፤ እስቲ ተናገርኩ! እረፉት! ለትግረም እንደምግባረ በምድቡ፤ እኛንም በመደረሻችን። እኛ ነን መውደቂያ ያጣን፤ እነሱግ ምን አለባቸው! ከቶጥ የሰቀሉን እነሱ፤ ከነበርንበት በደንጋይ ያበረረን እነሱ። ታደያ፤ ባንድ መሆን አልቀለታል። እኛ መደረሻችንን አላወቅንም። ከሚሰጡን በታ ይጣሉን። ይህን ስል፤ ምርጫ በግጣቴ እንደ፤ መሰየትን ወድጄው አይደለም። የተጋባ ተፋትቷል፤ የሚከፈል ጊዜም የለም። ንብረትም በመሉ በትግረ ተወርሷል። አንሰላና ብርድ-ልብስ ሳይቀር ተጠርጌ ከየክፍላችን

ወጥቷል። መውረስ በነሱ አይሉ አገኝተነዋል። ባንድ መሆን ከሱደን በመለስ ተርቷል። ያም እርቅ ከወረደና ከተሰጠው ነው። በኛም በኩል ወደፊት፤ ነገር በርዶና አልቶ ቀም ሲከሰም የምንገናኝ ይህን ይሆናል፤ ወትሮም የተጣሳ ወንድማማች ተራርቶ ልንፋረታል፤ እንደህ ይሞክር እባለሁ። ብለው ድምጻቸው እጅግ በጣም ለሰላሳ ዜግ ፈጠረ፤ ከእነዚህኑ በጣም የተለየ።

«በመድረያ ግን፤ አንድ ዋና ነገር ግንሳት አለብኝ። እነሆን አለመታወሻም ይገርግል፤ ከግንዝ ይልቅ እኔን ግባወት አየለ! የላሳውን ገጥ አላወትም፤ በኔ በኩል ግን ከያትትድሙ ሊያት ያልሰግነው ድፍረትና ወርደት እየተደረገብን ነው። የባልት ክፈፍ በግባመር እንደመጠጥ ያለ እጃች አይገኝም። የሰው ልጅ ነፍስ ግጥልና ግፈር ሳይጀምር የምንሰራው ነው። ነፍስ መክላት በኛ ያምራል። በመጠጥ እራሳል ሽንፍላ ጉድፍ ነው፤ ሲጠራም ሰድብ ነው። ይልቅን ነጮችን በጣም ለነውረናል። ምን ያደርጋል ወሽት! የሴት ሀፍረት ጭምር ለትክለም የሚባል ጭምጭታ እውነት ሆኖ ተገኝቷል። በዚህ ረገድ፤ በጣም ገርጥናል። ከቤታችን ተወልደው በመሰጠት ሕንድንተጥል ሰበካው አይሏል። ነፍሱን የግንኙን ሰብክት አልተገባባንም። የወንድን በጊዜው ስትክሉ የሴት ግን እነሆገረዝዝና መወጣጫው እስኪያልፍ ትታችሁታል። እንደህ ያለ ብደም ሴት ልጆቻችን በአካለመጠን መደረሻው ያስፍራል። ይህ ብደኔ ሴት ከሴት መሀል ልብሷን እንደታወልትም ያደርጋል። ጊዜው ከለፈ ቢነኩት ከሞት ያደርሳልና በመወጣጫው ጊዜ ይሁን እንላለን። ሴት ልጅ ከደገች በኋላ ቢከፋባትም፤ ጭንሽን ከፍተሽ ለሰው ተመቼ ቢሏት በጅ አትልም። እድሜ ሲገፋ ብልቷ የግል ምስጢሩና ክብሩ ነው። ባበሸች ላይ የተመደበው የወንድ ግርዛት ግን «እመድ በደቂት ይሰቃል» እንደሚባለው፤ የትሉት ነው እንላለን። በል፤ እንግዲህ፤ ውብ አድርገህ፤ አክለህ፤ የተጣመመውን አታንተህ፤ እንደክበርክን ያክብርህ ብለህ፤ ፍርድ ሳይሰጠን ግን እዚህ እንደደወጣ፤ ግሰሪያ ነገራችን እሱ ነው። መንግስቱ ሀይለግርጌም እንኳ፤ በውሉ ስንት የፍርድ ነገር ይፈጃል! አሉ። ተንወጠወጠላቸውና ተቀመጡ። አንጠልጥለውት የሞሉት የሰው ቀልብ ሁሉ አብሮ ተቀመጠ።

ተርጓሚው፤ የነበረበትን ችግር ባለቤቱ ያወቃል። በሰራ አካላት ሰርጌ የሆነውን መሆን የሚተፋ ወንፈት መፈጠር ነበር የታየኝ። ያያ ተበጂን ንግግር ተርጉሞ ወርሶ፤ የታየውን ለሹመ ተራ ሲሰጥ እሳቸው ደገሞ መልሰው፤ የወይይት መድረኩን ህዝቧ በሀሪ የመስጠት ይመስላል፤ ሌላ ተናጋሪ እንዳለ

አስጠየቁ። ተበጽ ከተቀመጠበት፤ «እኔ ብቻ መሆኔ ነው ከትግረ ጋር የተጠላሁት? የሚጠራ መፃህፍት አለበት፤ ያልነካሁት ስንት ነገር ይቀራል!... አገር ገም ቁል እከ ይሆናል! እንደያ ከሆነ " ባንድ ጠምዶ፤ ስንድ ስባ" እርሻው እርሻ ሳይሆን አጋገል ድክረትና ልፋት ይሆናል።» ሲሉ፤ ከገር ጋር ተዋድደዋልና ቤተ ሰብቅ እንጂ ይኸኔ አልገሰፃቸውም። እያ ተበጽን ለማስከበርና ለሰማሳጣት እቻቸው ከመቀመጫቸው ተነሱ።

የሀይወት ትግል በጣም ጠደላቸው መሆኑን ግንባራቸው ላይ የተሰራው የቶዶ መስመርይመስክርላቸዋል። በር ላይ ላቢራ ግራገራያ የተጠላ የናጫ ገመድ (ምንጣፍ) ይመስላል። የቀመታቸው መዘናከት፤ እዛውንታዊ ለኸታቸውና ሰርክ-እለት ፈገግተኛ ፈታቸው ከሚያቸው ሁሉ መውደድ ይጠራላቸዋል። እንደህ ታጅበው ክፉ እንደሚወጣቸው አያስቡም። በማየት ብቻ ለሰማሳና ትሁት ከሚባለው የሰው አይነት ያስወግናቸዋል። ወልታይቲ በመሆናቸው ትግርኛው ይጫናቸዋል። በግሪኛ ተናጋሪወች መሀከል ታለዚግ አጣጣቸው ለመደዳቸው መጣፈጥ ይጨምርበታል። የታና ልዩነት ከልሆነ፤ ሰዋሰውን ግን እንጥረው ነው የሚሰረት። ከዘራና ጭራቸውን አልጣሉም። መጀመሪያ ተዘንተው ቶሜ ከከዘራቸው አናት ላይ መደፋቸውን አግንረበት፤ ሽንገታቸውን በሳይ ጫኑት፤ አይናቸው እመረት ላይ የምትተንን ጉንደን የምትፈለመው አፈር፤ እግረ የሚሰራውን ስእል ለማየት አንክሮ እንደደረባቸው አይናቸው ተረገጠ። መረቱን ሲግጠን ሰው ግየት ያፈረም መሰለ። ገም ብላው መረት በመፍቀድ አይናቸውን አባዘኑት። ለእያ ተበጽ የተደረገው ጭብጨባ ቤቱን ጭር እንደደረገው ገና አልታደሰም። አሁን እንገታቸው ተቃንቶ ተርጓሚውን ተመለከቱት።

«ሽግግሉ ያወረደው ጨታ ጉድፉ አጭር ነው። እነካሁን የተነገረው በጣም መሰረት ነው። እኔ የግክፈው ያለ አይመስለኝም፤ ነገር በጣም ደምቶልኝ አያውቅም። አዋ ተበጽ ድንቅኛ ጨርሰውታል፤ ባክልም ግጥቂያ ነው። እዚህ የተፈጠረው ችግር ያደሰነት ነው። ከትኩስ ቀር የገባ ንብ ተሉ አይረጋም። ውስጡ ገላውን በወዙ አጥፃ እነካጨርሰና ሰውነቱን እንሰክያለምድ ያተመትግል። ሰፈፍ መጣል ሲጀምር ይራጋል። አደስ ያጠለቁት አቡዝደም ለብዙ ቀን ምችት ይነሳል። እድፍ እነካሚያነሳና እነካሚሞሽመሽ ከገላ የተጠጋ አይመስልም። ይህን ሁሉም አደስ ለባሽ ነውና ያወቀዋል። ከለመዱት... ወደሰ ከለመዱት መታብር ይሞታል ነው የሚባል? ይግታብኛል፤ ግና መችም፤ ከሁለት እንደ ይሆናል፤ አሊያም በሁለት ገጥ

የሚያስኬድም ይመስለኛል። እንደታያቸው እታኑት! የግይመስመድ ነገር የለምና ሁሉም ሲቶይ ይገራል። ወህ ወን በደንብ መጠጣት ነው። ይህም ሁዋ፤ እድልና ጉልበት ያለው ከዚህ ደርሰ ለጠብ በቅቷል። ለዚህ ጠብ የግይደርሱ ሽግግሎች፤ ህፃናትና ደካሞች ሱዳን ቀርተዋል። በመሲያ ያለና ቤቱን ያልለቀው መችም አያግርር ይሆናል፤ ከለመደው የተቀመጠ ነውና። እዚህ የተፈጠረው ጠብ ግን ወህ አሳስጠጣን፤ እህል አሳስባን ብሏል። ቅግረና አግራ የሚባል ጠብ አይገባኝም። ያንድ አካል ትርምስ። ይህን ስል አትፍረዱብኝ። የትግረነቴም ሆነ ያግራነቴ ጌን አልታየኝ ብሉ ነው። ሁሉም እንድ ዘረ ነውና።

«እነዚህ አቤቱታችንን ሲሰሙ የመጡ ሰወችም እንድ ወል ሰያደርጉ እንደግይመስሉ ተስፋ እናደርጋለን። ለእነካሁኑ አመሰግናል፤ ወንድ አብርሃምን፤ ሴቷ ሰራን በመሆን ተቀብለውን ይኸው ከባታችን አብርሃም ቤት ኒጌብ (ቢርሽባ) ገብተናል። የነሱን በረከት ያወርድልን። ለኒህ ሰወችም ይህን የደገነት ጠጋ አይንሳቸው። ጌደለን የምንለውና የምናግርረው ነገር በጣም አጭር ነው።...» ሲሉ፤ አባ ገዛኸኝንም፤ ተበጽን የገጠመ የተቀግጭ ፍጥጫ ወረደባቸው፤ «አባ ገዛኸ፤ ጨታም አልተጫወቱ፤ የሸዋስ ይህን እንደትተረጉም! ከዚህ የደረሰነው በደል በዝቷል በግለት ነው። ለምን ነው ነገር የሚያዋዙ! አባ ገዛኸኝ!» ሲል፤ እያ ተበጽ ይህንን የገዛኸኝ ተች በዝምታ አሳለፉትም፤ ወላታ የመመለስ ይመስላል፤ «ውብ ይዘዋል፤ ይበሉ! መደረያውን ተሉተሉ ያርጉ! ወል አልሳትም፤ ሁሉም ነገር ስድብ ከልሆነ ነው እንደ፤ ጨታ ተዋዝቶ ነው፤ ይበሉ! ወትሮም እንደያ ነው የነበረ። ከላሌ ጋር ተሰብኳ መታመሱ ባሰኝ።» እንደሉ፤ ገዛኸኝ ጨታቸውን ሊደፉ ተንደረደረ፤ «አሁንም የግጥብቀው፤ ከወደያ ያለው ስራ (ሱዳንና ኢትዮጵያ) እንደጠናከር ነው። የግያደላ ደህና ምርጥ ተደራጅቶ ይላክልን። ወጋኝ ሰው ብቻ ሂዶ ለሁሉም አይሆንም። ከየገጡ ተመልምሉ ቢለክ ይረዳ ይሆናል። እንደጠባበቅ።... ይህ ድብት የብልጥ ቶረጣ ይቆምልን። የሚመጣብንን ቴስ ምሳጭ ቀመልን። አመሰግናለሁ!»

ጊዜውን ተበጽ በጣም ስለተጫመበት፤ ብሉም ከዚያ ያለፈ አቤቱታ ለግክፈ ጊዜው አጠረ። ተወካዩ ትግረወችን በተራቸው ሊያናገሩ ተሰናብተውን ወጡ።

ፌዋታ።

ለልግድ የግብርን ሀብት ብዙ ነው። ይህን በመሰለም ከሰራሊባዊያን ጋር አልፏል ባንዳንድ ነገር እንግሰላለን። ባበሸች ዘንድ የፈጠመ ችግር ቢፈጥረው ሆኖ ለሀሴ ብቅልና ገሽ ለግዳረት ባያበቁ፤ የመከራው ደራሽ ጠበል (አንድ የገብስ ባህሪ) ዝናም ቢያቋርጠው፤ ወይም ከነዚህ አልፎ ያለው የችግር ወትት ደግሞ የታህሳሱን ክንክና (ይህም የገብስ ባህሪ) ከመድረስ እንቅፋት ቢገጥሙ በጭረ የህል ዘር ቢጠፋ አፈርና ወህ በጥበጠን ዝክረ-ነገር ግንብር ሰባችን ነው። በተነፃፃሪው፤ እስራኤሎች መሠላል ባግራቸው በጥን ሁሉ «ሲባ ለግብስ» (ምክንያት ለእብደት) ባይ ሀት-እዛል ተረብ አላቸው። ታዲያ ዝክረ-ነገር፤ ሀብቶችን እስራኤል ውስጥ ከተፈታተኑ አመላች አንድ ነው ቢሉ ብዙ ሰው አይክድም። ባይዘክርም ከግዛክረው በመገኘት መቸም ይሰግጣል። ሳይጠራ ከሰርግ የግንገግው ግብር...

ባገር ቤት ልግድ፤ ለጥ ያለውን መንደር አንድ ቡና ጠጡ ተብላችኋል የግል መንግሥት ህፃን ይሸክረው ነበረ። እግረ-መንገዱን የሀፃናት የታል፤ የሀረግና ያረፍተ-ነገር ግናከሽና መልመኝ አንድ መሳ ነበር፤ ግብታውና ነገር መያዝ ከዚህ የግዛተል ነገር ነውና። ቡና የግጥረ ሀፃናት የግሉት ነገር ባይገባቸውም እንዲያው ሮህ ብዙው እናታቸው ያሏቸውን ሀረጎች በተርቲመኛው ጠሰ ልክ ደግመው (አውጆው) ሲመለሱ ልጅ መልእክት አድርሰ መጣ የግያልፋቸው የለም። ይልቁን እንደት-እንደት ብዬ ነግረህ፤ ዘረህሽ እንደት-እንደት እያልክ ተናገርክ?? ተብሎ ተጠይቆ እንደት-እንደትና ሀረጉን ከደገመ ሰውን ጠርቷል። አሊያ ደግሞ ይታዘዛል። «ባንድ ልጥ ... ይሏልና እንዲያ ሲሆን ነበር፤ ሀረግ ስባ ሰው መጥራት፤ እስራኤል ውስጥ ከቦታ ድልደላውም ሆነ ከሲባይ እትሙ ግንብ የተነሳ፤ ብሉም አመል መውጫው ነገር ሁሉ መገኛው ዘረያ በመሆኑ፤ ብዙዎችን ያመሰ ድግሉንክ ጉዳይ ሁሉ ነው። ቢሆንም የለመደ ልግድ፤ ያሰርታል ከግድ» እንዲሉ እያንዳንዱ እጻ እየገባ፤ ሁኔታው መልኩን ቀይሮ አልተተወም፤ ቴሌኒ ሀፃናትን ተከቷል። ከዚህ በመጣ አውቶብሳች፤ ታክላውች፤ የቴሌኒን ተቋቾች በዚህ በኩል ከሰጠዋል፤ የቴሌኒን መደወያ ሰንሱ ግብታቸው እጅግ አብጠዋል። ታል ሳይለጥወጥ ሰንሱ የግዛፍለውም ቀጥር ጥቂት

አይደለም። የግል ቴሌኒን ግብተጠሉ ደግሞ የሰግደን ያህል እርቀት ነው፤ የብዙዎች እትም አይፈትድምና።

ያብዛኛው ዝክረ-ነገር አቢይ ተን ሀመስ ነው። ይህን የፈጠረው የሰግደን ብራ ስራ ቦታ ሲሆን ከመጠን ቢያንስም፤ ድግስ ደግሞ መጠንና መጨረሻ ስለግጥም ራት ካለ ቦታ እድሮ ጋንት ከሰራ ቦታ ሳይ መገኘት ሂሴ እያበቃም። ሀመስ ለብዙዎች መጠነኛ ምቹት አለው፤ እርብ የትዳግ ጥሪ ግን ነው። ቅዳግ ሰንበት ነው፤ ይህን ሁኔታ ለመሰጠጥ ቀኑን ስራ ውሎ ድግስ ግዛ ግታው ተበጅቷል። እርብ የግጥሽ ተን ስራ ነውና፤ ቅብሪካው ፈቃድ ከሰጠ ምንም አይደል፤ የግጥሽ ተን ሂሳብ ግጥረዱ በሰላ ተን ደግሰ ድግስኛው ሁሉ የመሉ ተን ስራ እንዲፈታ ይረዳል። ሰንበትን የግያክብረው አንዳንድ የሰው አይነት ባይታክል፤ እርብ ጠዋት የድግስ መሰጠቻውን ቡና ብሉም ቅርስ ሸር፤ የእግረ-መንገድ ዝዛው ወደቀረው የድግሱ ክብብ ነዋሪ ዘመድ ስራ ቦታ ይደረጋል። ብዙ ሰውም የሀመስን ድግስ የግጥረው ከዚህ አንፃር ነው፤ «ባንድ ደንጋይ ሁለት ወፍ» እንዲሉ የድግስ ደቦ ያወጧል፤ ሁለተኛ የተናፈቀ ዘመድ ይጠራል። በነጠላ ሲሆን ያውቶብሉ ኪራይ እጥፍ ይሆናል። ግና ያው ትጣትጣት ያበሸችን መንገድ የግያክብረው የድግስ ጉዳና ነው የግጥረው፤ ከጉንደር ጉጃም፤ ሀመስ ከቤት ተሸንቶ መልስ ሳይድ ግለጻ።

እንዲህ ህፃ ለኔንና ለያ ተበጅን ያግከለ ወደጅ የመጀመሪያ ልጅን አስመልዶ ለ"ብራት ግላ" ግለት የግዛረት ድግስ ጠርቶን የተገናኘነው እዚያ ሆነ። በእድገቱ ክልል ከፊትና ከኋላ የግዛለሉኝ ቢበዘብትም ለያ ተበጅ አይነት ብሉም ፍሪ ሰው ናቸው። ደልታ ወደጅነታቸው ወጣቶችን ስለግያክብረው አይ ይህ ሽግግሉ ብሎ ከድግስ የግላቸው የወጣት አይነት አይገኝም። ከወጣቱ ወጣት፤ ከሽግግሉዎች መሀል ደግሞ ሽግግሉ መሆንን ያወቃሉ። አልፏል ብሉም ለሰባቸው እንዲይከሰት በግድረግ ተልድ ግጥሚያ የግጥሞቻቸው አሽጋጣጭ ቢኖርም፤ ለብዛኛው ወጣት ፌዋታቸውን ስለግጥሞቻቸው የሰባቸውም ምቹት ወግ አለው። የመጥሪያ መዝገብ ሲጠል ተበጅ የመጀመሪያ ናቸው። አጃቸውን ጥልቀው ዘረያውን ተከበውና ተግክለው ከመሀል ጉች ቢሉ ስመጥር ባለቀግሰ ነው ሁኔታው የግያርቶት።

ቢገሰሰም እሳቸው ካሉ ቴስ የግጥራ የለም። ቴስ ሲጋበዝ ከግጥራቸው ወጋጂ ግብር ለሳ የግሳረብትን ዋጋ ወምሮ ስለግጥራት ለብዛኛው እትም አይመችም። ለያ ተበጅም ቢሆኑ ጭሽን አገር አጥፈ የግሉ በመሆናቸው፤ ከከባቸው ከቴስ

አይገኝም። ከቂስ አለመዋደዳቸው ብዙ ያናገራልና ለሰባቸው መተው ይመረጣል። በጭር ግን እንደም ከተሰሰ የግጥሙት ነገር ቢጥር፤ ሁለተኛ ከግእረግና ከመከበር ስሜታቸው፤ በቂስ መሀል ተቀምጠው ገሳሽ መሳሳቸውን የመጥላትም ይህናል ብለን እናግኛለን፤ ይመስላል፤ ሊተሰሱ ከጽሐው ሰይደቱ ያረረሱ ናቸውና። የዘወትር መቶነጃጃቸው እንዲላ ሆኖ መከናወን ግን ቀርቷል። የጦርመስ መከረቻውን በራኬ እንደሰጠ ተባራከውን ጦርመስ ይዞ የቶመ ሰው አስነሳቸው።

«ይትባረክ... አይ! ተባርክ ያለቀ ነገር ምኑ ይባረካል? ቂስ እጁን የግይጥልበት ስፍራ የግይገኝበት አገር መጥቶ ተደየንኩ። "ከሸር" እያሉ ገና ከግተሟያውና ከመወጫው አይደለ ረገጠው የግልኩልን... ዝም ብለህ አትቀደውም? ሲሉ፤ አስባራከው እየሰቀ፤ «ቢሆን ታዲያ... ግህተጦ ያረቡንና የይሁዲውያንን ግዢ ለይቶ የግጥ ትዲይ ነው። እኛ ያበት አደራችንን እንተወዛ ነው የምትሰው እንደ አየዋ?»

«ሰንት አየን ያበት አደር! በል፤ ተናገረህ ከዚህ የግይሰግ እግር ጋር ልታነክክህ እንደሆን! እምሳክ-አሰራ-አል፤ አሁንም እንደሆነ እንዲሰነበትክን ግለቂያችንን አብጃው፤ ፅንሾም ሆነ የወደቀ (የተወለደ) ያያትትድጦ-አያተን ደንብ የግዝተልበት መረት ይሁን፤ ልብ ያልሰጠውን፤ ልብ እየሰጠ ያናቃው። ይህን ለዚህ ዉዋታ የሰበሰበን ህፃን ደገመን በሰርጉ የምንጫወትበት ይሁን። ወሳድን ይባርክ... ነገረግ መባረክ እንጂ ሌላግ ምን ተይዟል! (ግርዘትን ሲለክፉ) ይትባረክ እግራው-አምሳክ አሰራ-አል! በል ክፈተው!» ብለው ተቀመጡ።

ቀልድ ሲደመምረ በራኬ አይዘገም። በጋጣሚ ሆነና በሰባቸው አይን የተከሰተና የግያናግር የአድግ ክልላቸው የለም። ቢሆንም እሳቸው ብዙ ሰው ግለት ናቸው። የክስተት ሁሉ እንትስቃሲ ብቻቸውን ያናገራቸዋል። ገሉዝ ከነፍስ አይለ የም። ሰንቲም በድንገት ከወደቀና ጆረቸውን በቀረረ ሁኔታ ይቃወላ ሰይተቸበት አያልፉም። የነፋስ ከዛፍ ውዝዋዜ ካልተጣጣመ፤ የመኪናው ሞተር ድምፅ ዜግ ከጣ፤ ሲወድቅና ሲነሳ ጆረቸውም አብሮ እየተሳወሰ ምሳሳቸው የግጥሉ ነገር አይጠፋም። ይህን ያወቀ ጦርመስ ከፋች፤

«አየዋ፤ አየኸው ይህን የቀለመ አረቂ? ምኑን እህል ቀላቅለ ወበት ይሆን?»

«ወደጃ፤ እንደቀለም አለምን ያመሰና የጠጠጠ ነገር የለም። እንደነጮች ቀለም በሪ አይገኝም። ይህ አይገባው? እኔን መጠየቅ የምን ነው! የደገሳው ወይስ የጠቅሱው አረቂ ሊባል

ይሆን? የገራምጣውን ግትላሚያ ከሰናፍጭ ቅጠሉ ጋር እየበረዘ ያጠጥሃል! በል፤ ሆድ የግያጠራው ነገር እምብዛም ነው። ይህ የተሰራው ሞተር ሁሉ የግጫወትበን በሆድ እቃ ተመስሎ ነው። ሲፈታታው አይተህል? ወደጃ፤ ወሰጡ እቃው በሀካል እንደምናርድው የደርና የቶት የሆድ እቃ ነው።»

«አየዋ፤ ቢሰጠህ ግን አትተወወም።»

«ወደጃ፤ የጉድ ጥሉብኝ፤ ሰውየው የደረሰባቸው ነገር ገጥሞኝ!... ትሰግለህ? እንድ የኔ ቢጤ። ቀን የጣላቸው ሽግግራ ናቸው። ትሪንታውን ይዘው የተነሱት ከጉንደር ሁመራ ለመዝነት ኑረል። ትክል ደንጋይን ጋልበው በረሀውን ሲያያኩት፤ በጣም የጠገበ ወንበዴ ግንድ አጋድሞ ከግንቂያ በርና መታጠፊያ ከላለበት ሳይ ይጠብቃቸዋል። መፈናፈኛ አልነበራቸውምና መኪናን ከግንድ አስጠግተው አይናቸው ሲቀላጩለት ግንድን ያጋደመ ገብዝ ክፍካፍውን አሰምሮ፤ በግረ ለብሳና በእግሪት አሰራ አራት (እም 14) ብረት ታጅቦ ከቀጥቷቸው መሰሰ ብሉ ይወጣና ወረድ ይላቸዋል። ከጭነት ተቆጣጣሪያቸው (አውታንቲ) ጋር ወርደው ሲቃረቡት፤ ሰንት ገንዘብ ይዘህል? ሲላቸው... ያንጠልጥሉ ወና ወጣቱ እንጠልጥሉ ጠራቸው። ታዲያ የሳቸው መልስ የግድ ነበርና... ወንበዴ አይደል። ወረቱ በመሉ ያለ ሁመራ ነው፤ ገና ከጥ ሽያጭ የተገኘ ነገር እንዲላ ሳነሳ እየሄድኩ ነው። ከኪሲ ግን ለወህ ከያዝኩት ሁለት ሽልንግ በቀር የለም ብለው ሲመልሱለት ከትሰ ብሉ ይስትባቸውና ቀጣፊ ወሳታ ሽግግራ! በልግ አትቀልድ፤ ይልቅ የእውነትን አወጣ፤ ይልና በዚያው የመጀመሪያውን የዝግጣ በቀር ይጥልባቸዋል። ይህን የተመለከተ ድንኳን አልባሽቸውና ገመድ አግሟች ሰዋቸው ይህ በቀር ቶይቶ ለኔ ነው፤ ከጫንታየ ሳይ ሰይወድት ያለኝን ሰጥቶ ልገላገል ይላል። የቂጠረውን አምሳ ሽልንግ ወልቅ አርጌ ያለኝ ይኸ ብቻ ነው ብሉ ሳቶ ወንበዴ' ያበረክታል። የሽግግሉ ነገር፤ ውብ አሽከር፤ ልባም ነህ፤ እኔ ያልተወከለበትን አንተ አወጣኸኝ፤ ተባረክ! ብለው ምርቃን ያወርደላታል። የልጁ ገንዘብ አብቱ (ደፍሮና አብዝቱ) መስጠት የሰባቸውም መደኛ ይህን ይመስል። ይልቁን ሽፍታው ኩራት ወለደ፤ ገንዘብ ያወጣውን በጅቢጃ ልጅ ከጌምት ደንጋይ ሳይ ተቀመጥ ይልና አያ ሽግግሉን ግን፤ ከትሪንታው ገመድ አሰሪህ አምሳ ሽልንግ ከተገኘ ከንተ ከሹረረ ምን ያህል ይገኛል! እምቢ አላወጣምና አላበረክትም ካልክ ይህን ኩታ አደገድገና ዝፈን ይላቸዋል። ወጋም ሽግግሉ፤ በጣም ወጋም ኑረዋል፤ ደግሞም ሽፍታው የሰጡ ዘር መስሏቸው ነው፤ እንዲያው ገራገር የመንደር ሰው ኑረው፤

«ልጅ፤ እስክስታና ዘረን በወጣት ያምራል። መሠረን ዝና ነው፤ ሰው ሲዛፍን ግየት ደስታየ ነው፤ እኔ ግን የዘሠ እድገት የለኝም። ዘረን ባለግወቂ ሲቆጃኝ ይዋራል። ሲሉ "እያያዙን አይተው በቅረን ይቀመታል" እንደግባለው አቋረጣቸውና፤ የምታደርገው ነገር ሁሉ ዘረን ይሆናል፤ በልግ ይልቅ፤ ትዘናናለህ አትዘናንም? ... ከሩ አለ፤ በጌ አለ፤ ከቤትህ በትወጣ ኪህህ ባዶ መወጣቱ የምን አይነት ብልጣብልጥነት ነው? ብሎ በቅመጥ ታፋቸውን ይለጥጠዋል። ብር የለች፤ ዘረን ደግሞ ወገባቸው ተይዟልና አልተመቻቸውም። ዝም ግለት ሲጠና ሰቡተኛውን ሀያል በቅር ከጫንታቸው ላይ ሲያነጥረው ይወስናሉ፤

«በሉ እንግዲህ፤ ግራ ቀኝቶህ ውብጭብልኝ፤ ትንሽ ቢሞቀኝ! አሉ። ወጋም ናቸው ሲዛፍኑ። አራት እጅ እየተዋገረ ጭብጨባ ሲጽምር፤ እሳቸውን ከበሮ ይታያቸዋል፤ ግን የት ይምጣ፤ አልነበረም፤ እንደያው እኮ ከሳቸው የላት ከበሮ ፈልገው። የግብርሳቸው እዳ አልነበረምና ሽሽባ ይሞክረና እሳቸው አቀንታችኋል፤ ሁለቱ ተቀባይ ሊሆኑ ሰግደሰግዩን አንጋጠው ተመልክተው ከታች እግራቸው መሪት እያተከረ፤

«አያሌው አለም-ሹብል! አለም፤
«ሸ! በል አለም።
ወይ አገጣጣኝ መንገድ ነገረኛው፤
ገብርአል ውብጫሊ እባ ደንኪረኛው፤
ዘረን አወራጅ ጠፍቶ ዝግባ ከበሮጌ።
አለም ውረጃልኝ ገብኛለሁ ያው! (ያ አሉ)

አያሌው አለም-ሹብል! አለም-ሹብል! አለም ብለው ገጥመውና አቀባብለው፤ ሳይታች ተንገደግደው፤ እስክስክስ! እስክስክስ! እስክስክስ! ወድጂ! ወድጂ! ወድጂ! አሉ ይባላል። አሁን በዚያ ሰሞን በሆነ ጉድ የተደረሰ ውዋታ ነው። ታዲያ አሁን ደግሞ መጠጣቱንም ልትነሳኝ ኑረህል፤ ወድጂ! ምን እግራጭ ኑረል!

ውዋታው እየደራ ሲሄድ የበረዶ ፊታቸው እየፈሳ መምጣት ቢታይም ሲገቡ የነበረቸውን ሁኔታ የታዘበ ሰው ነቃነታቸው።

«አያ ተበጂ!»
«የኔአለም!»

«አለም ይበለያ፤ ዛሬ ከጥበት ስራ የሞሉ ይመስላል፤ አገር አግን ነው?»

«አግንግ ሁዋ ከውዋታ ገብተን መሰሉኝ፤ ገና! አዋቂ ጠያቂ ነህ። መሰንበት ደግ ነው፤ ጊዜም መስተዋት ነው እድገቱ የ

ግን ዘልዘለ ነው። ሰው ከረረ ነጭ ሳይታች ሲት የገነነችበት አገር ገብቶ በግን ልሞት ነው። የግሰረት ታሪክ ለጆሮ ይዘገናል። በጣህያ ሲሆን፤ ከባለ ቅምጣ ሰራና ታጠቀ ከተባለ እሳምና ክርስታያን ወንድ ሁሉ መሀል ሳይቀር ተከብረና አንቀ ተብየ ነበር የዋርኩት። ቀን ባለግወትና ባለመጠርጠር ካለበታየ ገብቶ መቀነት ሳስተድድ ተርቢያለሁ። በወግም በሆነሳኝ፤ በጣህያ፤ ሲት ልጅ አለቃና ሹም ሁና የገዘችበት ቀን በጣም አጭር ነው። ሲትን ለምክር ያበጃታል፤ ገዥ ግለት ግን የማይሆን ነው። ባሏ የነገሰ ንግስት ናት፤ ከዚያ የተረፈ ግን ባሉቻቸው ሲሞቱ ለጋ ወንድ ልጅ እስኪጠናክር... በአባትየው የሞት ቀን ለንግስት አልበታ እያለ፤ በሞግዚት እየገዙ ዙፋን የጠበቁ ናቸው።...»

«ምንድን? አየሞ ነገር አመጣህ!

እቲጌ ጣይቱ መልካም ሲት ወይዘሮ፤

ስታቀላለሁ ዋለች እንደምጣድ ሽሮ! ተብሎ የተገጠመላት ንግስት አልነበረችም? ያወም ከወንድም እውነተ ባለጥረ ሰራ ጌባዝ የነበረች፤ ሲል ከትከት ብለው ሰቀ፤ መሰኪያቸውን አንስተው መልሰው-መሳልሰው ባቡና እንደገና ጌባተት፤ ዝም እንደግለትም ታጣቸው ሀሳብ የማደራጀትም ይመስላል፤ እንደገና ከዝምታቸው ተፈቱ።

«ጥልያን ሲመትረን እንደያ በጥይት

እጅግ ውትሳ ነበር ገና በወጣት

ነገንግ ምንሊኩ ራስ የጣይቱ» ተብሎም ተቀኝቶላታል።

እሷ ግ በቅዓር ስንቱ ሀበሻ የጥልያን እጅ ይሆን ነበር። እንደጆመረ ይወርስን ነበር። ጁኪ እንደታ! ጣይቱ ለንደት... ለም ንግስት ነበረች፤ ልብ የምንሊክ፤ ራስ የጣይቱ ነበረ። ስለዚያም የምንሊክ ንግስት በጣይቱ ራስና ሀይል ተሸብሰ የዋረ ነው። ገና ምን ያደርጋል፤ ከዘጠኝ አንድ መዋረን እኮ ገልጸዋለሁ።»

«አየሞ እነሱን ወድደህ፤ እነሱን አራክሰህ... ዘይቤህ አልገባኝም፤ ምን እንደሆኑ ፈልገህ ነው? ምንድን ንግስት ይሁደት አገር ስታርበደብድ ታሪክ ይመስክርላት የለም እንደ?»

«ግራከስ ያልከው የልቀት ነው፤ የምዋረው በሲት ተሸፍኖ ነው፤... ይኸን አይደል እንደትል የፈራሁት! አስተዳድሪ ሲሷት አገር ግቃጠል ገባች፤ ለዚህ አይደል ይሁደት ከግለት ጉደት ያሏት! ... እንግሊዝ በሲት እንደተገዛ የግዓር አገር ነው፤ ስለሆነም የእንግሊዝን ያህል በደል በአለም የፈፀመ መንግስት አታገኝም። ዙሪያ አለመን የጠጠጠ ሀዘብ እንግሊዝ ብቻ ነው።

ከእንግሊዝ ብቻ የምትረዳው ውዋታ ነው። ይልቅ የውዋታ ፈረን
ሳታሰሰትቶ አምርህል መሰል እየረሰለም ራሱከእግር ሴት የሆነ
አገር... እኔ መጥባቸው፤ በሴት ሹም ወገ ግእረጌ ጠፋ። በያገራ
የሴት አመሲ አንድ ነው። በዚያ ሰሞን ከዚህም የሴት ሹም ወገታ
... ግን አሲት ስጧን... አ፤

‘ጌልዳ ሚዮር ለግለት ፈልገህ ነው? ዋና የነበረች አንድ
እርሷ ናት’

‘አያ እሷ ናት! ነፍሷ ይገባደምና የሰው ነፍስ ከኩንታል
ግሽላ ቶጠረች አሉ። በኛ ነገር ከባርላግ ወገት ተነስቶ ይምጡ፤
አይምጡ ጫንት ሲሆን፤ አፈፍ አርጋ፤ የጦሊያን ሽህ ጥቁር
በሱዳን በኩል ከግምገማት አንድ ኩንታል ግሽላ ከሱዳኖች
መግዛት ይበጃል ብላ ተቀጥቶብን አሉ። እንዴት ብትሰልላን ነው?
አመደም!... ግና እውነቷን ነው! አሁን ደግሞ፤ እሷ በእግራ
የተከታቸው ለጋ የሴት ሹም (በሽል ሰራተኞች) መሆኗን ዘግቶ
ውጫጭም ሁሉም ይበላውን ሊያጣ ተርቧል። ወንድም የሴት
ነገር እህ ብሎ ደግፏል። ጌታየ የምልበት የሰው አይነት ጠፋ!
አንተ! እኔ አባቸው፤ በገረ ስንት ምሊዮን ነድቻለሁ፤ ደግሞ
በመጣሁት ሁለት ፍሪ ሴት ተቀንተብኝ? እኔ ባስተዳድረው
አንድን ፍታ፤ አንድን ለጥቅ! መባሌ ሸረ ምን ተብዮ ነው?
የግድሪው (አስተርጓሚው) ተንከልግ ገብቶኛል... ሊያባልግ
ነው። ምን እዚህ እኔን፤ ተሰብጧ የመጣሁትን ይሻግኛል! ይልቅ
እንደኔ በግራ በቀኝ እየገጠ አይመጥም ኑረል? ሴት ልጅ በሙሉ
ተሰልፋ የሱዳንን ምጣት የሚያሰልፋት አጋዥ አጥታ የቀረችው
ስንት ናት? ሲሆን መከበር ለኔ ያግረ ነበር ከብክሌ ባመጣሁት!’

ያያ ተበጁ ፈር የለቀቀና የአድግጫቸውን ጆር ያልሰበ
ውዋታ፤ የዘወትር ተደግፎነታቸውን ሊያበራግግ ታጣው።
ያደነቀላቸው አልነበረም። ይልቅን፤ ተቀባ ገለፈጣቸው፤ ሰው
በሙሉ ዝም ሲል የታመበትም መሰለው፤ ይወዳቸዋልና ውዋታቸውን
ወደት ሲመራው እንደፈለገ ግን ገና የተረዳለት አልነበረም።
ሲሆንም ቀጠለ።

‘አዋ ተበጁ (ተቀባ የጠገደ ሰው ነው) እርስዎም አበዙት፤
የሴት ጥፋት የላትም። የሴት ክብርና እኩልነት ደስ የሚል ነገር
እንጂ የምንወነጅለው አይደለም። በጦሊያም ሲሆን ሴትን ግክበር
- መከበር፤ ሴት መጋፋት ብልግና ነው። ግና የንደትና የአእምሮ
መናጋት እንደሆነ አላጣሁትም፤ ፍርድወ ይሆናል።

‘ሳሁኑ፤ መስደልን በሁለት ገጥ ያየነው እንደሆነ እሰውም
የከበርቴ ትድረት ነው የሚያወረት፤ በሴት ስለመክብር! አንድ
ያጣ ሞልቶ የሰው ክርክር አንድ ተበጁ፤ መንጋ ካልነደሁ ነው

የሚሉት። ይህ የግመርው ዝንጃር ትድረት ነው። እሰው ከሁለት
አንድ ምረጥ ነው የተባሉት። “እባይን ያላየ በምንጭ ይደነቃል”
ብሏል እንደኔና እንደሰው ያለ ታሪክ የያዙ ሰወች የገጠመው
ተወዋች። እንደርሰው የታደለ በእየረሰለም አይገኝም። ሁለት
ደዛና ተምሽ ከመምረጥ መብት የጠለጠ ምን ይገኛል። ያገር “
ግድሪ የተወደተባትን ሴት ልፈታ ብል ቂሱ አላፋኝ አለ።
የገንክ ገንዘብ መሰባሪያ መታወቂያየ በሷ እጅ፤ እኔ እሰራለሁ፤
እያወጣች መብላት። ከሌላ በገንክ እንዳልሄድ የታሰረ መንገድ
ነው። በቂስ አልፋታም ብልም ጌዳና የለም። በፍችግሌ ጌደይ
ሌላ የመንግስት መሰሪያ ሴት የለም። እዚህ አገር የቂስ
መንግስትነት አይሏል። መንግስት ግለት ካረብ ጋር የሚዋጋው
ጦረኛ ነው። ከሌላ ያስተዳደር ሴት መግሊያ ቀደደ የለውም።
መታወቂያ ለመቀበል መጀመሪያ ተገርዛና ተጠምቶ፤ ወትደርና
ለመሄድም እንደዚያው፤ ለመደር፤ ለመፍታት፤ ለመቀበር፤
ለመወለድ ሁሉ ቂስ ይወልበታል። የሚበላውን የሚፈርደው፤
የሚዘራውንና የሚረባውን ሁሉ የሚወስነው ቂስ ነው። በሽል
ሰራተኛዋ ሴት ብትሆንም የጠመመውት ቂስ ነው፤ እሷም ተገዥ
ናት፤ አይደለም?”

‘እረ ነው፤ ውዋታውን መስርተህ አመጣኸው መሰል፤ በጣም
ይመስላል። የዚህችን ክልታግ መላክተኛ ሴት አፈን አልሰግወ፤
ሁልጊዜ በተርጓሚ ተመርቶ፤ እንደህ ስታብራራው ከህሊናየ
የሚወድቅ ይገኛል። “ያሳ ግግቱ ከፍቱ እንደለው ዝም ብዮ
ዘለልኩ እንጂ! ያንተው ይባሰ! በንተ የተሰራው ጭራሹን
ያሳብዳል። ግና መቻልን ጥረ ነው። “ከረጋ ወተት፤ ቅቤ ይናጣል”
የቂስን ነገር ስታነሳ ብዙ ነገር መጣብኝ። የቂስ አጥሪና ደግ
ቢዋረውም፤ ሰሜን-በየዳ ሳይ ቅስና ልዩ ነው። ሰው መስደሉ
ቀርቶ፤ እድሜው ሲገፋ ቂስ ይመንናል። መጠንን ለጦሊያ በጣም
የተራዳ ምርምርና ጥልቀት አለው። መነን ግለት ከእግረ ጋር
ተገናኘና ተወዳጅ አይደል! ከእግረ ጋር ሲወዳጅ የሰራው ጥፋት
ካለ ያንን በምለላ አጥርቶ በቀም ያለነውን ችግር ያስረዳል።
የመነነው ቂስ መጀመሪያ ሰው አይደል የነበር፤ ከዚያ በመጣ
የሰውን ችግር ያወቀዋል። ስለሆነም ከእግረ በመቃረብ
የሰውን ያለ መሪት አታገኝም። በየተረተረና በየጠለቀው ...
ቀን ሲሰጥህ ብዙ አይነት የሚራዳህ እግረ ሞልቷል። እዚህ አገር
ግን እርጅቱ-እርጅቱ የሰው ነገር ሲያበካና ወንጀል ሲፈፅም ነው
የምታገኘው።

‘የመንፈስ ነገር እዚህ ለጦሊያ ልጅ የሚሰግግ ነገር
አይደለም። ለወጣት በጣም ውብ አገር ነው። አታዩትም፤ በዚያ

ገድም፤ በሰቀላ-ሰቀላው ቤት የተከግቸው አርጌው ሁሉ ነው። አንድ ወህ ቀድቶ የሚገጠጣ ልጅ-እግር የለም። ገንዘቢቱን እንግዲያ ይዘዋት መጥተው ነር፤ ግና አትሟት የት ትምጣ! የሁለቷ እርምጃ የገበያ መንገድ የውሉ ናት። ለወጣት ጥሪ አገር ነው። አንተም ብትሆን ወጣት ነህ። እንዲያን ቢቀመህ ሌላ ቤት ታስቃለህ፤ ቤት ጥልቷል። ለኔ ሳዛ ውንተና ለመሸጠኝ ይብላኝ እንጂ! ለወጣት የጠጽ አገር ነው፤ እኔን ግን ያመጣኝ የልጅ ንግድና ግጣመር ነው። ልጄ ሲወጣ ሲገባ፤ የሰው ልጅ ሁሉ ፈረንጅ አገር ገብቶ ትምህርት በትምህርት ሲሆን እኔ በገንታ ታገድሁ ግለት አበዛ። እንዲሁት ነገር፤ ሰውና እንጨት ተሰባሪ ነው፤ የሂሳ-ሂሳ መበለጥ ቢመጣ እየ አባቲ፤ ነፍሱን እይግረው ይላል ብየ እንጅቴን በሱ አጥፊ ከዚህ ሁሉ... ያለትድረቴ ብሰጭት ገባሁ። እንደኔ ትምህርት ባይጽምር፤ ነገር ባይገባው ነር አልፈነትም ነበር። ለነገረ፤ ትንሽ ፊደል ይቀጠር፤ በቢታችን አንድ አባራሪ ግመልካች ጠህረ ይወጣ በግለት ብሰደው በዚያው ተዋህዶት ቀለሙን እንደሳት አንበላበለው። ቀለሙ ሲገባው ሰጥን እኩኩን እንደቀኝ ለተቀበት። ግከክ፤ ግከክ፤... ቀለሙ ሲጠባው ሰውነት ከሳ። ሂሳግ ጥጂ እዙር ብሰው እሽ የሚል ሆነ? በቀለም ሰውነት ደክሞ ለገልበት ሰራ የግይገታ ሰው ሆነ፤ እኔም በቀለም ተጠቃሁ!

«ወጣት ዘመን-አመጣሽ ትድረት ተቀባይ ነው። የኔን መሰብሰብ አብ አትበለው። ያደረግኝን በሺታ ዘላችሁታል። ወጣት ይገፋ! መሰላጠን ያስፈልጋል። አለዚያ እንደረቡ መንገድ ጠራጊ ሁኔታ እንደትቀር። ወጣት ወጥላለሁ... በጌንደር፤ አርጌና ጠዋሪ ያጣ አለዚያ ጌታው ቀን ያወጣው ባሪያ ነው በከተማ ጥደት ሲሰግራ ያየነው። በጠቢቃም ሁሉም የየራሱን ገመና ደባቂ ነው። እዚህ የደህወ ሰራ መዘነት። ያልቀጠርነውና የግንክፍልበት አረብ አገልጋይ በጌዳና የረከሰበትና የተበጀበት አገር! በጌንደር ሲሆን፤ እንኩየ መሰከ ብርሌ ፍላጋ ብትገባ የጥደት ትኩት ቶራው ሲትአደራዋን ሁሉ ግጽት እያዘለለ ሲያሰገባ ታያለህ። በገድ ሰአት ወሰጥ የሚመጣቸው የወህ ግብር ጣይወና የጥደት ከርኔ ቶራው መዘነት! እዚህ ግን የግንክፍልበት፤ ምሽት ብሉ የሚያነሳና ቀሻሻ የሚሸከም የሞላበት አገር ጥልቷል።...» ብሎ የሚቀጥሉት ነገር ሳይታወቅ በለጠ ተናገረ፤

«ግን ነው እይክረልበትም ያለኛ!»
 «ምን ይላል ይኸ! ይኸው ከመጣሁ፤ በጌግ ኪሻ እየሞላሁ በየቀኑ የደፋሁት ቀሻሻ የሊግሊሞን ጥልታን የጠላ ገደል

የሚሸፍን አይሆንም ነበር? ግን ነው የቀሻሻ አንሸሽ ኪራይ ብሉ እንደእንኮየ መሰከ ከርኔ ቶራው የመጣሽን አስገዳጅ? እነሆ ንገረኝ፤ ተበጽ ከግብቻው በርሟል ጧት-ጧት ወረወረ እንጂ የቀሻሻ በርሟል ግራገሪያ ከረላ የሚለኝ አይገኝም።»

«ለቤት ነገር ከግይክረልበት አገር ወጥተው እዚህ አገር ያለው ትድረት ደክ አልገባውት አለ። ያቀራረጡ ስልት እንደደሰግወት እየሆነ ስላረጋውት ነው። ከገንዘብ መቀበያው መዝገብ እከግርዶ የሚፈለገውትና ከእጅወ የሚገባው ንጥር ገንዘብ የተሰየ ነው። ልዩነት ለጥደትም ሆነ ለሌላ እዳ የሚከፍሉት ነው። ወደፊት ይረዳውታል። ከመድሀኒው (ሱደን ወሰጥ) ድልድይ ሳይ እንደክረልነው የመኪና ቀረጥ፤ እዚህም መኪናም ያልያዘ ሁሉ ከፍሉ ነው የሚግረው ተበጽው።»

«ሰጥ በለጠ፤ ያሁኑ ጥታትና ንደት የተፈጠረው ዛሪ አይደለም። የእየረሰሉም ትድስና እንደህ አልነበረም። ትድስ አገር አይደለችም ብሉ የሚሰብት የሰው አይነት ከቆጥር የሚገባ አይደለም። መራከስ የተጀመረ ክርስቲያንና እሳም የሚባል ነገር ከመጣ ነው። እግዚአብሔር የሰውን መጠሪያ አበዛው። እኛን አሰድደው፤ ትድስናውን እፍ! ብሎ አባረረት። እግዚአብሔር፤ ጠዋት ግታ በቅርብ እየተገኘ እንደተጠራውን በጥራ-ግሊያቸው እየዘለቀ ደህና ወላችሁ ሳይል የግያድር የነበረውን ያህል፤ የሰው መራከት ሲበዛ እዚያው ይባላ ብሉት ከረት ቶጥ ተሰቀለ። ታዲያ ያገራት ክብርና ግእረግ ተወላወለ። አራት የጠቅመው እንደጠቅመው «ለቤት ዘመን ሽብርና መሰራ በመረት ይዘፍናል፤ ምድረ-የሰራ-አል ልጅም ተሰዶ በብርታት ይሰታያል። ሌሎችም እየወገረ ይገዙታል። ፍዳውን ከፍሉ ሲወርስ ወደባት አገር እመልሰዋለሁ፤ አገረም ትቀናለች፤ በዚህ ወትት በረከትንና ጣጋን አልሸጥ አልያሰን (ነቢዩን) ለምልክት እልክዋለሁ፤ የቀድሞን ፍዳ መስዋእት አድርጌ ከዚያ ጊዜ በመሰሰ የእራሱል ልጅ በደስታ ይዋራል ይላል መሀፊን ገልጣችሁ እየት፤ ፍካረ እየሰሰም ሳይ ይገኛል።» ሲሉ፤ የሸዋስ አይኑ ፈጠጠ፤ ፊት እንደተደናገጠ፤

«ፍካረ እየሰሰን ለምን ከወዋታ አስገባኸው! አንተ ሰው፤ የምትደነኩረውን እንደንድ ነገር እስራኤሎች እንደደሰመህ!»

«ያንተ ፍርሀት ከወሸት የሚወለድና የሚነሳ ነው። ፈረንጅ የሰጥ እንደሆነ ታዲያ ምን ሊፈላ ነው? የሀበሻ ክርስቲያኖች የግይገጥመውን ቃል አወጥተው ሌላ ሌላ ጥፈውበትእንጂ የፍካረ-እየሰሰ መሰረተ-ሰራው የእራሱል ልጅ ነው። ከዚያ ሳይ የተጣለ ትንቢት አንድ ከመረት ወድቶ አልተገኘም። በጠቢቃም-ሆነ በአለም የሆነ፤ የቀረውም የሚሆን

ነው። ይልቅ ገለጠህ አንብብ፤ ፍረፍረውን አልሰደድኩትም፤ ሁሉን በቃል ለመያዝ ግን የቂስ ልብ የለኝም። እንደያ ያለው ልብ ስለሌለኝም ነው ከመቀሰሱ መገሰሰን የመረጥሁት፤ በጣም ግልጽ ነገር።

«ይልቅ፤ ገሙ ብለህ ለአልያስ ጊዜ የጠቃ አትልም፤ በጌንደረ ጁን-ተክል ዋርክ ትጠል ዘሞ መረት መንከት መታረብንኪ ሰንት ትንቢት ወርዶለታል፤ ታዲያ ትንቢት ጅል-ጅል ስለሆነ የዘመመው ትጠል መረት እንደይነክ በነጋ በጠባ ቋጊ ወፍጫል ተሰርቶታል። ... እንደያው እክ!... ተወረወረ አልተወረወረ ትንቢት ይቀር ይመስል።»

«የትኛው ትንቢት ሲረጅም አየህ! አየሁ።»

«የጁን-ተክል ቅርጫፍ ዘሞ መረት ሲነክ ሴቶች ይገናሱ፤ ይኸው ምን ቅርቷል፤ ሴት የገነነችበት፤ ወንድ ልጅ የሚያፍርበት ጊዜ ግለት ይኸ አይደል!... ግና ስለእየረሳለም የተነገረው ትእንቢት ከሁሉም ይልቃል። በዚያ ሰሞን እየረሳለም ለጊዛች ተወስደውን ከደረሱና ከሰሉሞን የኩፋን ገቢ ገብተን የምሰራቱ በር ክርኝም ብሎ እንደተዘጋ አየነው። ራት እንደተዘጋ! ነቢዩ ሲመጣ የሚከፍተውና የሚገባበት። የተጣራ እውነት ሁዋ ያገኘሁት ያንን የሰሚንቱ ሰንታ በመመልከት ነው፤ ነቢዩ ዘግቶ እንደተወደ!»

«አየሁ! ዘረ ሀሊናህን አሞራ ጌትቶ አውጥቶ በልቶታል፤ ምርምር አላደረገም። ፍክረ እየሰሰ ሳይ የተጣፈ የሆነና የሚሆን ትንቢት ነውሰ አትባል፤ ዋርክው ቢቆረጥ ወሽታቸውን ለመሸፈን ነው፤ በእየረሳለም ሴቶች በጣም ተናደሀል፤ እግደተውትና የምትለወዘሞ ትንቢት ሲረጅም ባላየነ። ያበሽ ሴቶች እንደትንቢት ሲሆኑም አላየን። የምትለወዝ ዋርክ አውቀዋለሁ፤ የእውነት ከሆነ የሚቆርጡት የግርጌ ጥላው ለሰው መቀመጫ እንደያመች ነው። እዚያ ስር ተቀምጦ ነው እውል የነበረ። የምሰራት እየረሳለም በር ተዘጋ የምትለወ ግን ከጁን-ተክል-ዋርክ ትንቢት የጣሰ ወሽትና የሰው መላ ነው። ሌላውን በመፅህፍ የተፃፈ ነገር ሳልነካኩ እየረሳለም ሰንት ጊዜ ፈርሷል! የዘመኑ ሰው ሲሰራው ሌላው ሲያፈርሰው የዋረ መንደር ነው።... የህቅ እንጫወት ከተባለ፤ ከሁኑ የየረሳለም ግንብ የጁን-ተክል-ዋርክ እድሜ ይረዝግል፤ ቢያንስ መቶ እንደበቀለ የሚያውቅ የለም። አፄ ፋሲል እንደትል፤ በዘመናቸው ስለዋርክ ማዘመር ያጤነ አልነበረም። ወፍዘራሽ ነው የነበረ። ዘረእንኪ የዋርክ ለመጥ አድርገው ከገቢያ የተቀመጡ አይተናል።»

«ወሰነታ ተግሪ! ሳር የጠቀለበት፤ የሸበተና የዋረ ደንጋይ

ጠፍቶ ነው? በዚህ ልታግታኝ! ሌላው ቢቀጥፍ ዋናው ራብ (ቂስ) ይዋሽል?... ግን እክ እንተ ልጅ ነገርህ ስር ያለው ወዋታ ሳይሆን ይቀራል?

«እየረሳለም ሁለት ጊዜ ፈርሷል፤ ይህ አንድ እውነትህ ይሁን፤ ከመጣን ያሳለፍነው ሁለት በጋና ክረምት፤ እንኳን የደንጋይ ሽጦት መሰራት ይቅርና እኔንም ጥጥ አልብላኝል። በሌላ ረገድ፤ እየተዘናጋሁ ቂስ እምኝ መገኘቴን ስትይዝኝ ነው። በሰሰት ረገድ አቅንፈኸኛል። አሁን ሀሊናየ በደንብ ይዋዝ ጀመር፤ አሞራ ግን አልበላኝም፤ የወሸታምና የተጣራ አገር የምልህ ልክ መሆኑን ግን አስተካክለህ ያመጣኸው ግሰረጃ ነውና ይህን አትርሳ።... ይቅርታ! ትንሽ ያዝ አደረገኝ፤ ይህ ከላባለቤት በቀር መውጫ መገቢያው የግደታወት የወህ መክፈያ በዚት ነው? ከነገረ-ቀደም ሽንትና እንትን ከቤት!... በዚት ነው መገቢያው? እርዱኝ።» በሽንት ተቀግረው ቆይተው ለመነሳት ሲያደገድጉ ሽመጥ የጀመራቸው ገብዝ፤ «ከቤት ቢሆንም በጥደት የተያዘ ነገር ነው። ደግሞም በጣም ይመቻል፤ ረቅ ከመሃድም ይድናሉ ስንት ወዋታ ይቀርብን ነበር ተቤ።»

«አይወደያ የሰነፍ ስራ!»

«ይሰጠ እንጂ፤ አያ ተብጂ፤ ከጊሮ ከልወደቀና ከልሸተተ ብለው ነው? ወሻ ያነሳዋል እንደይባል፤ በዚህ አገር ወሻ ከመኪንንት ተመርጦ አግኝተነዋል። በጣም ተራምዶ በባህኑ ነገር ሰው ሁዋ አግኝተነዋል፤ ለወዋታ የግደመሰል ነገር፤ ብነግርወናሳውን ይጣምነዋል። ግና፤ የመፀደጃ ቤት እፍ ከቤት ቢሆንም በሞተር ወህ አስፈንጉረው በረሀና ወቅያዖስ ነው የሚጥሉት፤ ከዚህ ሲተከሰና ከዚያ ሲወድቅ የጥይትን ፍጥነት ያህል ነው። እንደበጊምድር በበትር የሚመራ የመሰዋ ወህ የሚሸከመው እንደይመስለውት፤ እዚህ በሞተር ነው።»

«አየ ያንተ ወዋታ እንኪ አይዝባኝም፤ ባይሆን ነጮች ጥበበኞች ናቸው፤ የረቅ ሰቢወች፤ እዚች የጠረ ግምባር ከግታህል አገር የደጅ መውጫ ወምረወጣት ሰው ከምን ሊተኝ! ገና የአለጤ እስራኤል ሁሉ ሊመጣበት እየተዘጋጀ መሰሉኝ! ታዲያ ሰው መጥቶ እስከሚሰፋ የመለበም መላ ነው፤ ባለው ለመስተባባቅ። ይልቅ፤ አሁን የተነሳሁበትን ወህ የምክፍልበትን በታ አትመራኝም!» ብለውና ተመላክተው ገቡ።

ከሽንት-ቤት ሲመለሱ ሁሉም የደንቡን ሊያከብራቸው ብድግ ብድግ ሲል እሳቸው በመልስ ጌንበሱ ጌንበስ አሉና፤

«ባበው፤ በዓድቃን! ከገረ ባህል ጋር የግደሰግማ ትድረት፤ ወትሮም እንደይሆን ነው፤ ሲሄዱ መነሳት ቀርቶ ሲመለሱ!»

«አያ ተበጁ፤ ዛሬ ምርምር አልወጣለችም። እንዴት አደራችሁ» አሉ አባ ገብረሠና፤ አሁን ወን ከጌታው ጨምረው፤ አደራም እንዴት ቢፈታተኑን ነው፤ ከነገዝም ሲነሱ በቸር ተመለሱ ብንል ስድብ አይሆንም? የሄደች ክፍለው ሊመለሱ ነበር።»

«ገጥሞኝም አያወቅ! አለች እንዴት ጭንቅ የገጠማት ወደዘር፤ ጨዋታ ወጣል፤ ነገር አሳመርኩ ብየ እራሴን ለአግረኛ አስጠላሁ። ግና ከግረኛም ያለፈ አግረኛ ነው፤ እንጂ ይወጣል፤ ብለው ሌላ አልጨመረም። ፊታቸው የሚፈካው ሌሎች በሚከፍቱት ጨዋታ ላይ የራሳቸው ቅንቱና ሲንሰራራና ድል ሲመቱ ብቻም አይደለም፤ ይልቁን በርሳቸውም ሆነ በሌሎች ላይ ሌሎች የሚዘርፉት ይበልጡን ያንራቸዋል። አእምረቸውን የሚያፀድ፤ የሚጥላቸው የተደራጀ የጨዋታ ቅኝት የሚፈጥሩት ያኔ ነው። መሜሚያዎቻቸውን እውልቀው ከወንበራቸው ስር አሰለፏቸው። እንደዚህ ምሽት ጨዋታ ተልክሰክሰባቸው አያውቅም። አሁን ግን ቀደም ያነበከሰከባቸው ነገር ሁሉ መልጭ ብሎ ተጠርጌ ወዘናቸው ተመልሰ፤ ከታቸውን ከንገትቻቸው ስርስረው ግራና ቀኝ ገልጠው ደረታቸውን አሳጡት። ከንደቻቸው ከተጠጠፉ እግሮቻቸው ላይ ወድቀው አውጊ ሽግግሉ አቀግመውን ተቀምጠው የጨዋታ ሰው ሆኑ። ሪዘቸውን ነካኩት፤ እንደገና እጃቸውን ከወገባቸው ተግዘው ላኩትና መሳኪያውን አነሱት። ከሰፍር ሊያልፍ ስለታጣው ለኩታቸው ተጨውነቱ፤ ጠብታውን በመፍራት በቀስታ አቀረቡት፤ እንገታቸው ተግዘዘና ተንቀጥቶጠው ከከንፈር ቀረሁ ያለውን ብራንዶ ተጌንጭተው በልክ እንደረበቡት፤ ተከግዘው እንደገና ተፍታቱ። «የዚህ ቤት አሳሳፈ፤ የእዳ አለብኝና እንጥረህ ክፈልልኝ አቀዳድ ነው የሚቀዳ ... ከንፈር መጣያ ብትተወለት ምን ሆነህ ነው መላኩ! (ቀጅውን)» ብለው የቀረውን ለጊዜው ገላቱት። አሳሳፈውን ከባለጉዳዩ ጠርፈው ሲተኩ፤ በላጉዳዩ ጆሮው ከሳቸው ያልራቀ ኑሮ ሀሜታቸውን አነሳባቸው።

«መመላትእክ የደንብ ነው አየሁ! ምንድን! የሰጠን አይንሳና የረሀብ ዘመን ይመስል ከወገብ ካልቀረ ግለታህ ምንድን ነው? ችግር ሲዋርእንኪ መሳኪያ ያሳንሷል እንጂ ጌደሉ አይሰጠም። ቢደፋ ደግሞ ነውር የለበትም፤ ቶሊውም እንግዳ ነው!» አለ።

«ያብርሃም የሳራ ቤት ይሁን! ይመላ፤ ይትረፍ! ምናባቱ የታየህን አንተ ታወቃለህ፤ እኔም ቢሆን የተረቢን ነውና ከልብህ አታስገባው!»

ተከታይ ነገር እንደነበራቸው ባይታወቅም አይናቸው ካስረሰ

ላይ አረፈ። እሳቸው ሲወጡ ወደመፀደጃ ቤት ተከትሏቸው የገባ ሰው ነበርና። «አስረሰ ያንተወሰ ደግሞ የቅል ነው። በዚያው ግጃት ገባህ ወይስ መሜኛ ውጤት? በጣም ጊዜ ከልተህ መጣህ!» አስረሰ ለመልስ ሳይበታ ተዘራ ተግደ።

«አያ ተበጁ ወደህ ይሰጡ፤»

«አቤት ሸጋው!» አሉትና አይናቸው ተንቧታ፤ ተዘራ በፈገገታ ይታሻ ጆመር፤ አስረሰ ፈጣ ጠባቀው። «ይኸ ያስረሰ ዜሮ ዜሮ (እንደንድ በታ ሸንቶቤት የሚለውን ተክተው የሚጠቀሙበት፤ ግለት ከመቀመጫ ገበታው አፈጣጠር የመጣ አጠራር) ገብቶ መጥል የሆነ ጉድ ደርሶበት ነው።»

«ምን ሆነ?» ሲሉ፤ አለበል፤ አስረሰ፤ መከተና ጠባቀው ከተዘራ ላይ አጉረዘረዘቡት። የተዘራን እፍ ግን አልገቱትም። ይልቁን ለጨዋታ ተገፋ። ሲጅምር እፉን ሲያጥጠጥ አስረሰ ተደረገሰና፤ «እንደንተ ያለ መናጢ ጢጢ-እፍ ነው የነገረህ፤ ወደት እንደምታመራ ገብቶኛል፤ ምንድን ልሳንህን ቢዘጋው! ሰው ባንድ ከተሰበሰበ፤ መሳኪያ ከጨበጥክ ለነገ የምተወድ፤ ነውር ይሆናል የምትሰው ነገር የለም። በል እንደህ፤ የምትናገረውን ያየ!» ሲል ያስረሰ ሀተታ ሊሳውን አድግሞ ሁሉ ጉጉት አሳደረበት፤ ተዘራም ናረ፤ «አስረሰ ምን አስቸኮለህ፤ አንተ ሳትነቀንቀኝ የጆመርኩት ነገር አይደል፤ ተው ብለህ እንደሆነ፤ እተወጥላሁ ውራንታ እፍ! ጨዋታ አትጫወቱ ልንባል ነው? እንግዳህ ጨዋታ አይደል ተቤ!»

«እንደታ፤ ሁሉም የቤት ሰው ነው፤ ገልጠህ አውጋ! እንድ ነገር እንደትተው! የሚወጣ ጉድ ሳይዋር የለም መሰል ዙሪያ አረተረተኩህ፤ በል አይዘህ!»

«እንግዳህ ሳውራ ተፈቀደለኝ አይደል! ተበጁው፤ ከመኪንንት ጋር የተቀመጡ እንደይመስለኝ!»

«እንደያስ ባላልክ፤ ከዚህ ቤት ካለው መኪንንትነት የላቀ...»

«ከፍለንግ እንዋር ይሆናል፤ የቀረውን ግለቱ እንጅ! ታዲያ ሰወች ለፈረንጅ ምግብ መረጣ እሱት ይገባሉ። ሊሳውን ሲያነሱ ሲጥሉ በወረቀት የታሸገ ነገር ነክ-ነክ ሲያደርጉ ደቂት መሰል ነገር ይሆናል። ተጋዝገገ ንባብ ሲጥክር ከግብራሪያው ላይ «ግኬል (የምግብ)» የምትል ታል ትገኛለች፤ በሷ ጅራት ይይዙና ደቂት ተገኘ ብለው፤ እንቀሳባ ደግሞ አይገባበት በታ የለውምና ለግዳባሪያው አንድ ሰጥን (ደርዘን) ይሸምቱና መልስ ወደቤት ይሆናል። ባክ ይከፈሉትና አፍንጫ እንደሰለለ ሲነፈሩና ደቂት በመልስ ጠረን ሲያነፍሱ፤ ወደላቸውነት፤ ወደእምልነትም የታጣው መላዝ ይሰራል። እንደያ ሲሆን፤ ደኸ ደራኛው ደቂት ይሆናል፤ የተጨመረበት አብሽ ካልሆነ ደቂት ግመሉ የደንብ ነው፤

እንቀሳብ እንደገዛው ከተደረገ፤ እምልነት አይታወቅም ተብሎ ምክር ደደረገና እያ ደቂቅ በተኛዝማች እንቀሳባ፤ በግራዝማች ስኪር ሲለወጥ፤ ከግዢው ገበታ የዘለለ ይሸፍታል (መኩረፍ)። ለዋሽ ሆኖ ይህን እንቀሳባ እንደት ብመታው ነው እንደህ የተነሳ፤ ይልና በራሱ ባልትና ተዋካሾች ቡህም ኩፍ እንደልና እብጠት እንደያነሳ ጊህ አስክልቶ ለደበነት ምጣድ ሳይ መውደቂያው ሲደርስ፤ ኪነት እያወጣ ይጋገራል። ተጥሎ ተከሰተ ሆኖ የሱ የሆነውን ሰው ሁሉ ይጠራል። ግዢ ገቢው ሁሉ እያደነቀ፤ እጅ ይባርክ፤ ባልትናን ያጠርታ... ከሴቶች እንኳ እንደህ የተሰላጠነ ሙያ ገና አላየንም እየተባለ ይበላል።

«ይትባረክ እግዚሠር አምላክ እራሱ፤ የፈፃ ደቂቅና እንቀሳባ መስዋዊት ለመስጠት አበታኸን... ከብርሃ ይበላ ብሎ ግዢ ይፈታል፤ መስዋዊት በእየረሳለም ይሰምራል። ግዢ የገባው አምስት ሰው ስለተሰራው የግዢ ታምር ግታውን በመንደር ነሰንሰት፤ ግዢ ያልገባውን ልብ ሁሉ ያሻቅላል። ሁሉም እንደያ ያለ ደበ ሊሰራ አሳዩን፤ መቸ ነገቶና ወደሰት ወርደን አምጥተን ሞክረንው አለ። ሌሊትን ግን ይኸን የጠላ ሆድ ተገላብጦ ወደኸንት ቤት መርጦ ሲበዛ ሁሉም በእየራሱ እንደ ለሊላው ሳይናገር ምን ቀልቀል ወረደብኝ እያለ ይቆይና እንደ የጠናበት የተኛውን ሁሉ ቀስቅሶ፤ ተበላሽህ! ይላል። እሱ በከፈተው፤ ሊላው አፍሮ ያደረ ቀልቀልተኛ ሁሉ ሄረ እኔም፤ ሄረ እኔም እንደያ ሁኖ ሲል ከቤት የተገኘ ሞላላ ከኒኖ ተለቅሞ ያደረሰውን ያህል ሁሉም ይወጣል። ሲነጋ፤ ከኒኖ ያንሳል፤ አቶ ሞላላ ከኒኖ ከመንደር ይሰበሰባሉ፤ የተዋጠው ስጋሰራ ምናልባት ብዛት ይቆርጠው ይሆናል በመለበም ኑረል።

«ረፋዶ ሳይ እዚያ ነገረኛ ቤት አቶ ሹም (ግድረህ) እንደት አደራችሁ! ብሎ የመጣበትን ውዋታ ሲከፍት የግስተናገጃ ቡና ይጣድሳታል። በመሀሉ ሹም ሆኖ ትሊታም ቢጤ ኑሮ የጠጣበትን ሰኒ ጌልቶ ከመወጣት ይልቅ ከሰው ግጃት ብቸረ ልቅላቅ ይገባል። በሹሙ ብቸረ ግለቅለት ፍርድ የለበትም፤ ያገረን ትድረት አስተግርኩ የግለት ገበብ ይሆናልና። የቧንቧውን ውህ ከፍቶ ግጥሪያ ሰሙና ለመፈለግ አይኑ ሲቀላውጥ የደቂቅ ባክ እዚያ ይገኛል። እጅን ሰዶና ቶንጥሮ ብርጭቶን ሲያሽ አጠገቡ የቶሙና ልጠብላህ ብሎ ሹሙ ገፍቶት ተገትሮ ይጠብቅዋል የነበረ ገብዝና በዚያ ደቂቅ መቶንጠርና ሰሙና መሆን ነገር የተገረመ፤

«በመቢያ ለቅባት ነገር ግስለቀቂያ አመድ ዋና ነገር ነው። በደቂቅ ግን የተበላበት እታ ሲታጠብ አይቸ አላውቅም። የሰንደ

ደቂቅም ተመርጎ ገም እንጂ አረፋ አውጥቶ እታ ሲያጠራ አላየሁም፤ ላንተ ግን ልዩ ሁፃ ነው የሰራላህ፤ እንደት ልብ ብትልና ብታሰብ ነው? ለምን ነው ብቸረ በደቂቅ የምታጥብ? እንደት ያለ ዝና ልትፈጥር ሽተህ በሞቲ! ሲል፤ ሹም በመልሰ፤

እዚህ አገር ሰሙናውም ደቂቅ ነው። አሞ አታውቅም! በኢትዮጵያ ዝነኛ የሰሙና ደቂቅ ነው። ለምን ብላችሁ ገዝችሁት? ለወርቅ ግጠቢያ እንኳ የግሆን የደቂቅ አይነት አይደለም፤ ግርድ የታ ግጠቢያ ነው ይላል።

«እህ... ይትርታ! ሰላይ ገዝተውት ኑረው ነው። ሄረገና አለግጥቶ! ሲል ባለጉድ የግሪባ ከግደባላ ለይቶ ግወት ያስፈልጋል፤ በሰህተት መርዝ ከምግብ እንደታቀሳቅሱና እንደታልቁ፤ ከምግብ እታም እራት ብሎ የግታመጥ ነገር ነው። ሲል ሹም ሆኖ፤

«ያንተ ነገር! በግልጽ... ሄረ እሱስ ሰሙና ነው... ከጅህ ሳይ እንደለጋ እንደድ ሲከረፈረፍና ሲነድፍ እያየሁት! ይህን ከተሳትኩ ምን ሰው ሆንኩኝ! ብሎ አስረሰ ሆኖ ሹሙን በመውጫው አስወጥቶ እዚያው ሳይ ይሰረፍና ወደአምባርብር ጌዶ፤ አምባርብር ጌዶ፤ ምን ብንሰራህ ነው መርዝ በእንቀሳባ አጠፍጠህ ያበላኸን?... በሞቲ... ለካ እንደንድ ሰው በመርዝ ተገደለ ሲባል የምስግወ እንደህ ሲሆን ነው። ሰሙና ጋገረህ ታበላን? ይለውና ግዢ የገባው ጉብል ሁሉ ሸንጎ (ሸንጎቤት) እንደሰነበተ ለሸንጎ (ሰብስባ) ይጠራል። ድንጋጤ-በድንጋጤ ይሆኑና ሁሉም ወደያው የግያልቶ ይመስላቸዋል። እነካሁን ያልሞትነው፤ መርዙ ገና እንደታችንን አባዝቶ ስጋወረሰውና መገመድ ስጋወረሰው ነው። አሁን ለግደን ጌዶና ይዋር ይሆን? ሲል እንደ፤ ሊሳኛው በመልሰ፤ ሀኪም ቤት ሄደን የመወረሻችንን ግዩት ነው! ይላል አደብ የገዛውና ዙሪያውን መሰለል የጠቃ።

«ሀይለኛ መርዝ ቢሆን ኑሮ ቢያንስ እንደችን ይገድል ነበረ፤ ከመሀከላችን ካልጋ ሳይ የዋለእንኳ የለም፤ ሀኪምቤት መሄድ ግን በጋዜጣ አውጡልን ግለትና ፈረንጅ በጀመረ አፈ ይህ "ጅንግል" ሁሉ መርዝ እየጠላ አለቀ ብሎ አበሻ ገበያ ወጥቶ እንደመለሰ የግያደርግ ጌዶ ነው። ይልቅ ለመርዝ ዋና መድሀኒት ሎጂ ነው። ደህና አድርጎ ሹምቶ በየሰአቱ መጠጣት ነው፤ ውህ ሲጠግም ሎጂ! ቢራም ቢያሰኝ ሎጂ! ይልና አገርን አራግቶ፤ ሞላላ ከኒኖ መድሀኒትነት ቀርቶ ለእውነተኛው የተቅጣጥ ቀን ወደመሳቢያ ይጠላል። ሳሁኑ መርዝ ግን ሎጂ መጠጣ ከጀመረ ይኸው ሰምንት አለፋቸው። አታዩዋቸውም! ያንንም፤ ይኸኛውንም! ፈታቸው ወባ የሰነበተበት ሰው ይመስል ጉንጫቸው የገበጣ ግብጽ መስሎ-መስሎ፤ ያስረሰ ሸንጎ ቤት ዘገጦ መዋል

የድርቀት ነው። ከሰድነት ወደምጥነት እየተሻገረ ሌላው። ደጃች አሰረዘ፤ ከወጥታ የሳትኩት ነገር እንደሌለ ግኝቱ፤ ያልተባራ ግብራት፤ ያጠፋሁት ካለ ግረጽ ያንተ ገጥ ነው፤ ብሉት ወጥታውን ደመደመ።

ይህን ሁሉ ሲያውራ የተዘራ ከንፈር ከመሸርመሮ በቀር ከቶ ብሉ አልሳተም። በመከርከሉም፤ የከንፈር አጣጣሉና የአይን ወጥታው አምርሮ የሚያስቅ ነበርና አሰረዘ ከመናገሩ ይልቅ ተዘራ ሁሉንም ሳት ወስጥ ከቶ አጣፋበት። ይህን የካታ አሽክተላ ወና ከመሰከሪያው ተጓጉጥተው እያ ተበጽ ሌላ ሰጥኝ ታሪክ እንሱና ሁላችንም ወደሰቸው የዛና ወጥታ አሻገረን።

«ይህን የመጥጥነትና የመቀለድ ነገር ስታነሳ ሰጥኝን በርሽባ ሳይ ገራኝ ይኸ ጉድ ተሰርቷል። ከቶሳንት በስተቀር፤ በላእንጥልጥል ጠገረና ጥቁር ተሟላ ለባሹ ይኸ ክርና ምሳውን ደዘ ብልት ግድሚያ ቤት ይገባል። ጉዳዩ የሚፈጠመው ጠዋት ሁፃ ሳለ ይኸ በወጥታ ያመሸውና ዘገይቶ የተኛው ወጣት ሳይነሳ ይደርሳል። ተሳባሪው የሀበሻ ይኸ ይህን ያደረ ሽንት የወጠረውን የወጣት እቃ አሰልፎ ሊያስገርክ ለቶራው እንሆ ይላል። የፈተኛው እየተሰጠና እየደግ ያልፍና ከመወረሻ ሰልፍ ... መጽመሪያ ከመሀል ገደም የነበረ ጉብል ከህይ ብዛት ይወድቅ ይሆናል ብሉ ኑረል ከፊት ወደሂላ እየሸሸ ሄዶ መወረሻ ሁፃ የተገኘው። የጠጣው በርመጥ ኑሮ እንደሆነም አልታወቀም እንደተተሰረ አልወድቅለት ይላል።

ተወኝ ብሉ በሽሽ እምቢ እላ ብዙው መሆኑን የሚዘገብት ስለሆነ ሀፍረትን ሀፍረት እድርጌ በላበት እንደተነከረ (አፍሮ) አጅራም እንደተደገነ ከሳይ እንገት ዘሮ ከታች ሌላ እንገት ሊያስወብጥና ሊያስደግ ይኸው ይላል። ገራኝም ይህን ነገር ግዮት አፍሮ አስገራገፍን አፍጦ ይመለከተዋል አቅራቢው ይኸ አባብሉ አስተዋ ያሰለፈው ይመስል፤ በዚያ ሁኔታና ፋታ፤ «ይህ ገም፤ ምሳጭ ገም ይላል። ምሳጭ ከብልቱ ናሳ ሳይ ቢጥል ይኸ የተገተረ ነገር ደመ ፈር ብሉ ወመን የሚፈጠውና ብሉም ልጅን ለጥት የሚያጠቃው ሆነ። በጦቢያ እንኳ ሴትም ሆነች ወንድ መገርዘዝ ከጀመረ ከገርዘት ቤት አይገባም። የደም ስር ስለሚሰራና ደም ግብፍባል ስለሚጽፍ እንኳን መቀረጥ ይቅርና ብቅባጣው ከጥት ያደርሳል። ሰው እድሜ ከገፋ አይገረዝም፤ እንደለበሰ ይፃራል። አገርን እየደገመ ያልገረዘ ይመስል፤ ያንተው ልዩ ነው፤ ያመለጠ ሽንፍሳ የለሆነ፤ በጥረ ተገርዘህል ይላዋል፤ ... እንደያው እኮ፤ ያመለጠ ቢፃረወስ የተነፋና

የተወጣጠረ ነገር የተሰበሰበውን ስጋ መደረሻ አሳጥቶ ያልነበረ አይደለ የሚያስመስል። ገም ብሉ ይቅገረክ እግር ብሉ ለተቀደ አሉ። ይህም ደግሞ ገርዘት ያመለጠ ጉብል፤ ተስርበት የዋለውን ወህ ክፍሉ ሲመለስ፤

ሰላም ለኪ፤ እ፤ ሰላም!
እንች ቅድስት እየረሳለም፤
እንደያ ተተርክ በላ የሽ ገነሽ፤
ጦቢያ ደምብል ስትል ልትሳለምሽ፤
ለምጥም ነውረ ሳለ መግባት ከመቅደስሽ፤
ያልተበጣ አይገባም ምን ወ አሰገሽ?
እ፤ ሰላም! እ ሰላም!
እንች እየረሳለም።
ሳንች ዝና ግብረ ሲሆን በሰለት፤
ሳለቀው ሰው ሁሉ ቢፃር ደግሞ ጥት
ከንችም ሳመለጠ ቢፃር ገርዘት

ያጠያይቅ ነበር ገዛ ወደገነት። ብሉ ተጫወተ አሉ። የጠፋ ነገር ቢፃር፤ ግፈረና ወደሂላ መሸሸት ብሉም ሌላውን ቀጥ አስገርዞ ግስፈጽቶ ነው። በያፍርና ከፊት ቀድሞ ቢገኝ ኑሮ ጥቂት ሰው ከመገረዝ ያደን ነበር፤ ከሰው ሁሉ በግልጥ የደነ እርሱ ብቻ ሆነ፤ ያቶ፤

ህይወት እየመሸ ሲሄድ ሳልለው ግሲንቶውን መነካካት ጀምረው። አለበል ግን ይህ አልታየውም፤ ገና ወጥታ ግናሳት እንደግረው ነበረና እያ ተበጽን ተጠገኛው።

«አየዋ!»
«እህ አለም!»
«ያልተነሳ የአለም የዛና ወጥታ የለም፤ ግና ከልቤ እየተጠደ፤ ሳነሳው ፈራተብ እያልኩ ስተወው የፃርኩት ወገት አለኝ... ወደቀም ነገር አቅለውጠውና... መቸም እኔ ወጥታ ሲነሳ የማይነካው ነገር ያለ አይመስለኝም። ታዲያ እንደገድ ሰው ደግሞ ወጥታ የማያወቅ አለ፤ ለዝና ብለህ ያነሳኸውን ነገር ወደከርፍታ ብሉም ወደቂያ የሚለውጥ። እንደያ ስለምፈራ እንድ በሆዶ ይኼው የምፃረው ነገር አለ።»

«ተዘራ ከተረከው የሚብስ ይፃራል? ደግሞ ለወጥታ! ምን በሆድ አሸክመህ፤ አወጣውና ይቅለልህ፤ ሌሎችን በግዝናናት በኩል የምትፈራው ነገር አለ እንደ?»

«ፈታኛህ ከሆነ መልካም። ይህ የሴት ግብዝተህ ነገር ጥቅምና ምስጢር አልተደረሰም። እንደያውም፤ ይኸ አየዋ፤ ልቡ ከመቶ አይከፈልበትም? » አላቸው። የተንከል፤ ጌድን ሸርግጫ ከናፍርቱን አጥጣመውና አናጦ ለሌሎች ሰጧቸው አሳየን፤ ነክሳውን ሳያቶ፤ ደግሞ አናጠጠውና አግቸው። እሱ ለፈዝ ያቀረበው ሀተታ እንደሰ ሆኖ ያደረገባቸውን ሰብ ሊያሳልፉበት ሀይል ግንሽ ትንፋሻቸው በረታ። «ሰግህ ወገን! ገና ወጣት ነህ። እየቶ የግጊመጣህ፤ ብሎም የግሪባይህ ጌዳይ ነው። የሰው ገብረ የተለየ-የተለየ ነው። አመልም ከግዳ አይፈጠርም። ከግየት፤ ከመኖርና ከግድረግ የግጊመጣ ጌድ ነው። አመል ልምድ አይደለ።

«የምታደርገው ሁሉ ከሰተደደገህ የመጣ ዘይቤ ነው፤ እኔም ከሰተደደግ የመጣ አመል አለብኝ።... ሌላ ሴት ሳያይ ባንድ ግሪባት የግዛልት ብዙ ነው። የለመደት ያችን አንዲት ፍራፍጥረት ብቻ በመሆኑ ይሆናል። ሲሄድ ቢያምረውም መሳና ድፍረት ስለግጊመጣው አይደፍርም። የሁሉም ነገር መዋጫው፤ የግሪባው ውጤት የምታገኘው እያደረክ እየቀናህ፤ ስህተት እየገባህ መሳ ስታወጣ ነው። ድፍረትም ሌላ ምስጢር ሳይሆን አድርጌ መደን ወይም አድርጌ መጥፋት ነው። መሳ ያሳሰበ አውጣኝ ሲል፤ መሳ የለው አውጣላሁ ብሎ ከጌድ ገብቶ ይወጣል ወይም ይቀራል። ዋና ባታወቅም በጭንቅ ሂደት ዘለህ ከጠላት ባህር ስትገባ ወላሉ አንጥር የግጊቱ ይመስላል። አውጣላሁ ግለት አቀበት ሁኖ ቢታይህና ብትጠራጠር፤ እንደያው በልምድ፤ አውጣኝ ግለትን አትተውም። መወላጃ (አግራጭ) ነገር አጥተህ ባህር ስትገባ ግለቱ ነው። ነው፤ አይደለም?»

«መልካም አየዋ! ቀጥል። ገና ቀጥታውን ብታወራ እንደት ሸጋ ነበር!»

«ሀሳብ አለመሸከፍና ደርከፈና ግረትረት ከሽምግልና የግጊመጣ ልግድ ነው። መቸባል እንደንተ ገብል ሳለሁ የነበረ ጠባየ ነው፤ ቢረጅም እንደንድ አመል አያረጅም። ታሪክ እንደያዝነም አትርሳ፤ በኔ የሆነውን የሰንት ዘመን የትድረት ጨዋታና ባንድ ምሽት ተርክን ልንፈጅ! እንደኔ አይነት አመልና ጠባይ የገዛና የለመደ የግሪባው የአለም ግየት ስጧት... ለፍልፍ ተብቶ አይደለ።

«አየዋ! በልፍሳሪ አይነት ከየኸውግ ጨዋታህ የእውነት አይሆንም። የጠየኩት ብዙ ዘመን ሲዋዥትብኝ የዋረ ስለሆነ ነው። አለ። የወረ ቋታቸውን አገብ ተህድስ ሰጣቸው። «አይዘህ! ተረብ አታወቅም? ልፍሳሪ መቸ እንደህ! እንደያም ሲል

መናገር መለፍለፍ መሆኑን አትርሳ! ገና እንደናገር እደራጅተኸኛልና ገብተኛል! እንግዲህ... አሁንም እንደሆነ፤ ባንድ ቦታ ስትቀመጥ ሁሉም ነገር ሁልጊዜ አንድ ነው። እንደይን ስለታምና ነገር አግባብሽ የለም... እእምሮ ይበልጠው እንደሁለንጅ፤ አይን ያለምሮን ያህል ርቀትና ጥልቀት አይሄድም፤ እእምሮን የግጊመጣቸው አይን ነው። ብቻ ይረዳዳሉ። ባንድ ቦታ ስትቀመጥ ከየረ፤ ከወህው፤ ከግጊብደውና ከግጊጠልሰው ነፋስ የግጊጠረው የጠረን ጣእም ስልችትቸት ይልህል። «የቶ መወህ ይሸታል» ያሉት ለወጥ ያዩ ሰወች ናቸው። ይሆኑ ይሆናል። ስትሄድ፤ እንደያው ገም ብሎ ጣእም፤ ጥረ ዜግ!... መዛወርን የመሰለ አለም የለም። ስትዘዋወር፤ አንተ ከመቅናት ይልቅ ትናትን ያንተ አገልጋይና አደግዳጊ አገዛዥ ታደርገዋለህ፤ የእምብርክክ ታስሄደዋለህ። እንደትናት ያለ ሀይለኛ በሽታ የለምና መድህኒት መርሳት ነው፤ ልርሳ ስትል ደግሞ ለውጥን ለውጥን አስብ። ባንድ መጭጭ - ዋስትና የለህም። ጨዋታው ስለሴት ግብዝተ ከሆነ፤ አንተ ከመቅናት ይልቅ በሌላ መናፈት፤ ስትናፈት ደግሞ መሄድ፤ መራመድ አለብህ። ሴቷን ውድድር ስታስገባት፤ ጊዜ ሳንተ ወርቅ ይሆናል። አገልህን፤ ራሴን በራሴ አያ ወርቂ ውለህ ገዛ... የእኩሽኩሽ ድስት ፈጣሪ የ፤ ሽሮ መብያየ... ሌላም ሌላ የታየሁ ግወደሻ ነገር ሁሉ ትሰዋለሁ እንደህ ብቻህን ስትዛወርና መቀት ሲለግህ።»

«አየዋ፤ ወደመደረሽ ሁለት ሰው ሆንክሳ!... አንድም ሁለት ይሆናል?»

«ብቻየንም ኑረ አላወቅም፤ ሁልጊዜም በሁለት አልሄድኩም። ጭለሳህን ደርሸበታለሁ! (ባለሁለት ግሪባት መሆናቸውን በቀልድ ሲያመጡት) ገና ሞኝ ተግሪ ነህ፤ ያፍራል ብሎኝ ነው? ብቻህን ስትሄድ፤ ብቻህን አውግተህ አታወቅም እንደ ? ያኔ ታደያ ሁለትም፤ አንድም ነህ። ገባህ? አካልህ ግን ያው አንድ ነው። ብለው ሊንሸራቱ ሲሞክሩ ሁሉንም አሳቁትና ከፈት ለፈታቸው የተቀመጡ ሴቶ ግራ ቀኙን አጫፍረው ወረፉ፤ «አየይ ተብጅ፤ የብልግናህ ደንበር የለውም፤ ልጆቼም ከንተ የበለጠ ተብላሽተዋል፤ አሁን በልብህ ነገር ያሽብረመምክ መስሉህል፤ ገም ብለህ ቀጥታውን የግትናገር... ያ ነው የቀረህ! ወይ ጨዋታ አለመቶር!»

«ያንች ነገር! በልጅነታችን እታ-እታ አልተጫወትንም ለግለት ይሆን? ያውም ያኒሰ የወሸት! ዛሬ እንደህ ስናወራ መወገዙ የምን ተብሎ ይሆን? ወይትድረት ሞንግናዉ!»

«አይ! ባሳትባሳት አለ ስጧትና፤ በል ይሁንልህ ገም አልኩ!

አንተን ግን ያጠቃል!

«እራቴ ሆይ! አሁንእከ በስድህ ገርፈሽኝ መተሻል፤ ሴት ሴቷ በገጥብገጧም የምትወደስበት መሳ-መሳ የለም ይህን? እኔ የተጫወትኩት ጨዋታ ገጥ የያዘ፤ በጣም የታረመና ከበረታ የተወመረበት ነው። የናንተን መዳይ ዝና፤... ሴት ከወንድ የመክረልት መክረቻው አይደለ የሚያደርገው! የሴት ዝናው ለሳ፤ ወለግው ሲያልቅና ጠህይ እግር ስትተክል ሁሉም ባደረና ባልተገመገመ አፉ፤ «የር አወላኝ- ሰላም አወላኝ፤ እንደረሰ ስታበላ እንደምስ ስታስጠራ አወላኝ» ግለት ስድነትና ብልግና አይደለም? እንደያ ከሆነ የጣሊያ እኩል ከእርባ ሰው እንደህ ደግሞ (ያልተ) ነውና የሚነሳው... ያውም ደዊት ዘግየት ብሎ የሚደግመው ሳይቀር! አንቶ ባልሸው አይነት አባባሉ ስባልግ አወላኝ የግለት ይመስላል። ግና ይህን መጀመሪያ የጠለየ ሰው በደንብ እንጥር ያየና ለእግረ ልመና ያወቀ ነው። አንድ ዘዋራ ፍራንገር ጠቅሽ ሰወረፍ!»

«መልካም ወደፊት ተራመድ! አየዋ የተዋም ቢሆን የዝናና የጨዋታ ነው።»

«እጅግ አገራብታ ሳትና ጭድን፤

አግግሰ እየከፋ ጠላን-ጠላን አለትን» ያለው ነገር ነው። ከሴት ጌን ተቀምጦ መወላደፈ አየለ። እንግዲህ ጆምሪያህና ጨዋታየን ሳልክድን አልተወወም፤ መክደንን የመሰለ የለም!፤ ብለው ሴት የዋ በጣም እስከሚያፍሩ ሴቱን ጥላቅት።

«መዛወርን የመሰለ ነገር የለም ብዬህ የል!»

«እው እስከመዛወር ደርሰህል።»

«እንደያ በለኝ፤ አሁንም እንደሆነ፤ በዚህ ዘመር ስትልኩል፤ አይንህ ተዘዋዋሪ ነውና በሊባ በኩል ግእዝን ስትመታ ኩል፤ የክፍካፈውና የመፃደቅ ነገር ያንተም ገሳ ከዚያ ስትገባ- ታሹቶ፤ ከሊባዋ ስትወጡ ታሹቶ ነው። የግትታሽበት በታ አይገኝም። ሴቶችን ውድድር አስገብተህ ቅናትን ታሸከግሻለህ። አንተ ግን ከውድድር ዳር ቅም-አትገባ፤ ምቹት እንድትገዛ። የምታያቸውን ሴቶች ሁሉ በእለት የሚገዙትን የመዋቢያ ሸቀጥ፤ ለመበጃጃት የሚያወጡትን ወጭ ብታስባው ምን ያህል በቅናት ጥምነት እንደተደየኑ ይገባህል። እኔ ታዲያ ምን አለብኝ፤ መወደደርና መታመስ የነሱ፤ በወበት መክረትረት የኔ ነው። አታየወም? ሀብታሙ ያለም ነጋዴ ሁሉ የኩላኩል ሸቀጥ መደብር የከፈተ ነው። እወቀው፤ ተጃር ግለት በሴት የነገደ ነው። የሴትን መዋቢያ ዘመን አይሸረውም። ለወንድ የተሰራን ሸቀጥ ለግግግት ጠቋሚ ያስፈልገሃል። ሴቶች ግን በዜት ነው ሳይሉ፤ እንደያው

ጨዋታ

ሲራመድ እንደነበረ ወደጌን ጠላስ ብለው ከመደብራቸው የሚገቡት። በከተማ የሴት የሸቀጥ ግንባ ተራ ይበዛል፤ በየስፍራው መናኸሪያ ተበጅቶላቸዋል።

«በመቀለብ ረገድ የሄድክ እንደሆነ... እንደኔ ሳሳየ፤ ጌዳትና ሀሳብ ያለበት ይመስላል። ግና የቀለብህን ልዩ መሆን ከየወጭቱ አጣጣል ትላለህ። የጣሊያው ሴትነት ያለቀበት ድስትና ገንብ ሁሉ በገህ ነው። ወንድን ባብዛኛ የሚያስረጃው ኩራት ሲሆን ሴት የምትሞተው በቅናት ነው። ይህ ደጋግሞ የታየ ነው። እንደንደ ግርም ይለኛል፤ ይህ ነው ልቤን የሚያበዛውና የሚነካው ብሎ የሚነግራቸው አደባባይ ወቅቢ ያለ ይመስላል። እንደሰራው ሲሰራቸው ሳይ፤ ወይ ፍጥረት ወይ ግዝት ወይ ገባይ... የወንድን አእምሮ ለመገደና ለማጥመድ ብቻ የተሰራ ፍጥረታት! ውድነት የፈሰሰበት ወጭ ከልቶ ለመወደድ መታገል? እልና ዝም ነው የምለው። ወደመልስ አልደረም። ለሰውም አልናገረውም፤ ብናገረው የአለግረ ሴት ሁሉ ለወንድ የምታደርገውን መወኔት የምታረግፍ ስለሚመስለኝ ነው፤ እንደያ ለመሆናቸው ተላምጃለሁና ፍርድ የለብኝም። ነገር ግን ጣሊያና እሱራ አል ሰራው የቅል ነው። እዚህ ሰው ሰራሽ ነገር ሲበዛ፤ ወበት ግለት ግን ተፈጥሮም ጭምር ነው፤ መኪኪልና ሽቶ ግርክፍክፍ ግክያ ነው። የሰው ፍቅር የሚወድቅበት እንደንድ የማይገባኝ ባህሪ አለ፤ እንደያ ያለው ነገር መገኛው ደግሞ ጣሊያ ነው።»

«እንዴት አየዋ!» ብሎ፤ አለበል የግናሪያ ጥያቄ አቀረበ።

«እንዴት ግለት በጣም ጥሩ ነገር፤ ጠፈፍ ያለ ጨዋታ፤ አሁን ... እዚህ... ሰራቸው ወህ ብቻ ነው። ዘለአለም፤ እለትበለት ከወህ ተነክረው ነው። በጣሊያ ሲሆን ግን ጠረንም ፍቅር ያስገዛል። ወሽና ድመቱ፤ ከብቱ ሁሉ የሚቀርበው የለመደውን ጠረን እንጂ ያለመደውን አይደለም። ልጅን የወሰድክ እንደሆነ፤ ፍፍቅት ሲጃምረው መጀመሪያ ወል ብሎ የሚታየው የናፈቀውን ሰው ጠረን ነው። ስለሆነም መታጠብን የሚያወቅ፤ ጠረን መሰራትን የተረዳ ብቻ ነው፤ እርጋ ብለህ፤ በሀይል የሚያቅሽሽ ሰራ... አቀበት የሚያስወጣ ጌዳና ስትሄድ፤ አባራ ያነሳ ሰራ ስትሰራ፤ መቸም ተሎ መታጠብ ይዋራል። አለዚያ ግን ሰስት ሰንበትም፤ ወር... ጸረ እንደያውም የታደለው አይነት ከቅድስ የህንሱ ቅድስ የህንሱን የሚጠብቅ አለ። እመት ሲያብት፤ ገላህም አብሮ እንደያብት ትታጠባለህ፤ ያረጃውን እድፍና ጠረን የምታድስው ባደሱ እመት በዘመን መሰወጫ ነው። አሁን ለሰው ሁሉ የአገራዊ አፈጣጠር የለሳ ሊመስል ይችላል። ባላገር-ባመት አንድ ወር ይታጠባል ሲባል ሰላሳ ቀን የሚታዘባ ይመስል ይሆናል፤ ግና ወር የምትባለው

ጨዋታ

የመታጠቢያ ወር አምስቷ ቀን ጳጉሜ ናት፤ በጳጉሜ፤ አመት ከቤት የተቀመጠ ድወይ ሰይፍ በሸክም እየወጣ አምስቱን ቀን መቱን ይጠመታል። አጠባ የሚያልቀው የትደሰ የህንሰ ግልጽ ነው። ምን ያለሳህል፤ እያዘጋህ ነው ጥደት የሚደረግ። በትታጠብ ደግሞ ይህን የሰውነት ዘይት የሚወርስ ሰውና አትወምርም እንደያው በባዶ ወህ እያሸህ፤ እያዋዘህ የምታወርደው ነገር ነው። ሰውናም ያለመደ ገላ ስለሆነ ገና ለገና ወህ ስትደረሰት ወልት ብሎ ይወርዳል። ዘይት ነክ፤ አሊያም ስብ ነገር ስትነካካ... ያም የሚሆነው ደግሞ አትግደ የገተርክና ያለሳህ ሰጥንም ቢቆሽሽ እጅና እግርህ ነው፤ ለዚያም ጥና የግስለተቂያ ፍቱን መደህኒት ደግሞ አመድ ነው።

‘ታዲያ፤ አዛግተህ ያወረድክለት ገላ፤ ግሊዮን ገንዘብ ረጅተህ ያልሸመቅክውን መላዛ በሰውነትህ ሳይ ይደፋታል። ሰውነትህ ያን ውብ ለዛ ቢጌትተው በጣም አደብ ገንዘብና ጊዜ ከልቶ ነው። ከታጠብክ እስክብክ ወር ድረስ ገም ብለህ መፍለት፤ ወህ ወህ መሸተት ያለብህ ነው። እየቶየ፤ ፍትረኛህን የሚያሳብደት ያደሱ መላዛ ሽታ መታከብ ይጀምራል። ይኸኔ አልባብ-አልባብ ትሸታለህ፤ እንገትህ ስር ከዋለች ፍትረህ ሳይ በጋቢህ ያነሳሽው ወዝ ከጋቢህ ሳይ ሲሳረር ለክራሞትህ ሰው ተሸክመህ ትዘራለህ። ጠረኗ ከፍንጫህ ሳይ እንደላ የተገደደምክትን ሴት ይዘህ እምባሉሉ መዘር። አይጣል፤ ጠረኗን ነፋስ በነሳውና ከፍንጫህ በዋደደው ‘ጊዜ ልብህ አካላህን ከትምክብት ገትሮት ከንፍ በለለው አየር ተሰፍሮ ወደተወከው የወንዝ ግደ መንደር ሂዶ ያሰሳል።

‘ወዝ ሲጠራትም የሚያነሳው የስራ ግብግብ (ልብስ) ነው። ከሰውነትህ እየሳጠ ሲያነሳው ሰውነትህ ይሸታል እንደገብህ እሸት ይሆናል፤ ድፍን ጣቢያ የሚያወቃቸውና ለእለትበለት ፅደት የተሰረ ሰለት ነገሮች ናቸው እጅ፤ እግርና... የግብር ወህ ናቸው። እጅ አይነካው፤ እግር አይረገጠው ነገር የለም፤ የግብር ወህ ደግሞ ግልጥ ነው፤ ከጅና እግር የሚርት አይደለም፤ ግብር የምትገባው በሰሶቱ ነውና። እዚህ ታዲያ ወደያው-ወደያው በትታጠብ ያለመደ ገላ አመድ ይለብሽና እህል የነሳሽው ከታራ ብሎም በልመና አካሉን እኮ ገላውን የምነወረ ትመሳለህ። የግደታ ትባት ንሽ ዘምቢል ተሸክመህ ወደመደብር ሀጭ በለው... የተበላሸ አገር!

‘ሌላው... ብዙ ግሊት ግብጽት ደግሞ ሌላ ገጥ አለው፤ ሁሉን ወበት ከንድ ሴት ሳይ አታገኘውም። ከያንዳንዷ የሚሰርቀህ ነገር አለ ብየህለሁ። አሁን እዚህ... ረረንጃ ሴት

ሁሉ፤ ምን ብትጠደና ጥረ ለብህ ብትሸቀረቀር... መሸቀቀር ሲበዛ ደግሞ ያስንትና ትሊታም ያስኖል። ታዲያ የፍትር ግንሸያ መሳ የላትም። ስትሄድ ገልጸው-ገልጸው፤ ስታይህ አፍጣ፤ ስታናገርህ ደርቃ፤ ምን ያለሳህል፤ ወንድን ሴት፤ ሴቷን ወንድ ብልህ ይቀሳል። ሴቶቹን የምታነሳላቸው ለዘ፤ መላዛና ወበት የለም።... የወሰጡ-ወሰጥና ያልጋ ነገርን ግን ገና አላየሁም፤ በወረ ካልሆን በቀር። በወጭ ግና ልቤን የሚያስነሳ፤ በድንገት ሰውነቷን የሚወርር ነገር አላየሁም። የጣቢያ ሴት ኪነትና አፈጣጠር የበዛ ነው። ወበት ትርፅ ብቻ አይምስልህ!

‘ወየት ነው አገርሽ ብየ ብጠይቃት ከምክም ብህ ሰቀች ነገረ ቢደንታት፤ ያለው፤ እንድ ገጥ የተመለከተ ባለቅኔ ነው። በጣም በጣም ወወት ጠልቶ የገባውና ምላሱም የሰላሰት፤ ኪነት አወደሽ፤ ኪነተኛም ሰው። የኛዋ ሴት ስትሆን ወንድን የምትጥልበት በመልኩ ተናነት ብቻ አይደለም፤ ደግሞነትን ብዙ ጊዜ መሳኪያ ብናደርገውም፤

‘መልኪን እሰምራ እንደወሉ ረረሰ፤ እንድም ነገር አታውቅ እስክዘረ ድረስ፤ ያለው፤ ሌላ ኪነተኛ ነው። ብዙ አድግሰ የመታ ገጣሚ፤ ተሳደቢ ቢሉትም ይገጥመዋል። ሴቶችን በብዙ ረገድ ትንጥጧቸዋል። ከሳይ ከየኸው የጠልትና ብቻ ይመሳሰላል፤ ግና፤ ባልትና በጣም ብዙ ነውና... ይገባህል። በብዙ አድግሰ ሴት ያልሆነችውን ነው የነካት።

‘እንደልኩህ፤ በመቀናናት ብዙ ወበት ታያለህ። እንደ በሽንሽን ከደሊ ስትመታህና ስትገርፍህ፤ ሌላዋ በተተና እንገት አጣጣልና አቀላለስ፤ በሽንጥ መውረገረገ፤ ሌላዋ በከንፈር አከፋፈትና ሽርመግው፤ ባይን አወራወርና አመላለስ ብሎም በቃል ዜግ አቀራርና አወራረድ ስታረጋገጥ፤ ሌላዋ በነጠላ ከንገት አሸራረብና አዋዋል፤ አካሏን ለሁለት ሰነጠቅሁት የሚለው ውብ ሸግኔና እጅና ሲወነቅበት የዋለው ጥልፍ፤ ባህሪዋን ከሚገልፀው መከርከሚያ ጥለት ጋር በሰውነቷ ሳይ ሲቀልድ ስታይ፤ የስራ አካላትህ ወየሁ፤ ወየሁ ይላል። ይህ ሁሉ፤ ገም ብለህ ስታየው፤ እንገት ስትሰበርና ቀለሱመላና ስትል የሚሰርቅህ የፍትር አይነት ነው። ያይንህ መዋያ እንድ ብቻ ከሆነ ግን ችኩ-ችኩ ነው የሚልህ፤ እንደኔ ሳለው ብዙ ግየት ለለመደው አይገጥም። የፍትር መነሻውን አታውቀውም፤ የሰው አመል ብዙ አይነት ነው፤ ሌላ የስራ አካላት ሳይሰርቅህ ባንደት ጥርስ ያንደት ሴት መሳ-አካል ተወብ ይታይህል፤ ከንድ የተቀረጠ አይን ወዋታ ይበልጥ ትረዳዋለህ።

‘አነባለሁ ብየ...

እነባለሁ ብዩ የጥርስ ወቅራት
 መወደድ ገራግይሎ ያይን ጥላሸት
 ፍትርንም ተዘነፍህ ሁዋ አገኘህት።
 ከመደብ እየወጣ ሀደደን እየሳተ
 ከንፈረ ሲሸሸው ጥርሷ እያሸረተ
 ግህደራን ለት አትሌ እየሸፈተ
 ንብርብርብ ሳይጥሰው ባንዷ ጥርስ የተተ፤
 እፍንግና ከንፈር ተቀምጦ ከላይ
 ያፈነገጠች ጥርስ አፍራ የምታይ
 እይንን ቀና ብላ ትግታለች ወይ?
 በጠራራ ወህይ በበዛበት ሀረር
 መቼ ሆኖ ሳለ ወዛትን ወረር
 ሰግዶ ደጋግቶ ከክብ ሳይቆጠር
 ከረንቲ አቀጣጥላ አደባር ሳይናጋ
 እይኔን ስትቀርጠው በሰብቃቷ ፈጋ
 ሽፋሽፍቱ አበጠ ስለት ሳይወጋ።
 የተከራከረ ሸካሳ ጥርሶች
 ብዙ ሰው ሲያምሱ የኔን ቢጠወች
 አመል ትጠቅሟለሁ በትንሽ ተከሳች
 ከሰላሳ ሁለት ሴት የወጣች
 እንደት ትንሽ ከክብ እኔን መበሰች።
 መንቀሻ የግያሰጥላ ጥርሷ ዘራዘር
 መፋቂያዋን ሳትቆርጥ ገመድም ሳታከር
 ሳይናም ሳትገዛ መስተጥታን ጭጥር
 ፈቃድ ሳትጠይቀኝ ከይኔ ስባ ወረር
 ደግሞም ወህ ሁኖ እሷ ቁጥ ከዳር
 ብቻ እየፈገገች ትወሰወላ ጆመር።
 ምላሷ ሳይ ቶጫ ብነክ ትናጋ
 የግደበላኝ ጥርሷ ገጥሞ ከምንጋጋ
 ተሸራምዶ ወጋኝ ገናም ሳትጠጋ።
 ፈነሽክክው ፍትር በጥርስ የወረረኝ
 የሰራ አካላትን ጆመር ይዘይረኝ፤
 መሳቱንም ገታ ከንፈረ ቢለገም
 ወብት አረገዝ እንደያው ሲሸሸረመም።

እነባለሁ ያልኩት የጥርስ ወቅራት
 ትላ-ወህ በላኝ ሰዎኝ በሷ ፊት።
 አቀንታዋ ጡቷ ሲመለስ በወርቅ

ገርፎ ወደያ ወደህ እይኗ መረት ሲንት
 ከንፈረ እሸሸሽክ በንግብቷ ሲረት
 ታጥቶ ሲተወወ ጥርሷ ሊወርድ ሳት
 እኔው እኔን ያገዙት ትከሻየ ሲወልት።
 ጥልፍ የተቃመሰው ፈነሽክክ ተግላ
 ደረቷን መግባኝ ተረክቧ ሲደርስ
 ተለብጧ ሳልኩት ሽፍን አካላቷን
 ሳፈወርት ተክላም ያልከሰተ ባቷን።
 ግእዝን እየመታ አንገት ሲንቀባረር
 እይኔም ሲርገበገብ ፈርቶ እንደትዘር
 በሷን ጌድን ጥላ ስትል ልታነሳው
 ደሊዋን ወገቧ እስከገደደ አክራው።
 ሳትጠቀም ስለት ጦርና ጌራ
 ጥርስ እያፈገገች ሲፈተፈት ሆዴ
 ለምለም አካላቷን ከንፈረን ዘለየው
 አቸነፈኝ በጥንት ጊዜ ትዝብተኛው።
 እግር ጣቷን ጋርዶ ያናደደኝ ጠፍር
 ጫግጥም ተጥቦ የጫወድቀው እባር።
 ግባዘት ሳልወርስ የሷን እሸግመን
 ተንተርሽህ ይንጋ አልኩት መቀነቷን፤
 እቱ ወህይ ሁኖ እኔ ደረቆት
 ጌጃም ፍንጥር ሳይጥል ግጥም ጋይንት
 ፎገራ ከጫደው ያን ያህል መዋደት
 ጥፋት ያይን ይሆን አሊያ የመሳት?
 መወደድ ገራግይሎ ያይን ጥላሸት

ፍትር ወጣገባ- ወደ እንክልት። ብሏል። የዚህኛው ደግሞ
 እያደርስ ያሰኛል። ቀን የፈረደበት። በጣም የጣዘነ። ብቻ፤ ይኸ
 የፍጥረት ስጦታና አርጉ ብለህቸው የግያደርጉትና የወንዶ
 መጠመጃ ነው።... በዚህ እይነት፤... አሁን የሰላም ትድረት የትሉ
 ነው፤ የኔን ልግድ ከዚያ ጋር የምታያይዘው አይሆንም። የነሱ
 በመጥህፍ የዋለ ነገር፤ እንደኔ ብዙ ለምደበት የጣፈው ሰውም
 ሁዋ ይሆናል። ግን መጥህፋቸውን ገልጼ አይቸ አላውቅምና ብዙ
 አያናገረኝም። ከግዮው ሁኔታ ግን- ከቀይ እንደትና ሁለት፤
 ከቀይ ዳግ እንድ ገድም፤ የጣለበት ሲሆን ደግሞ ጠቆር ያለች
 እንድ፤ እሳም ሴት ሲተያይ ገጣት በጣም ይበዛል፤ ከጥቁር
 እሳዋ ገድምም እንደያ ይሰበሰባል፤ ምን ያስፋህል እንደዋህ
 መርከብ ከያይይነቱ የሴት ፍጥረት ሰብክሎ ተብሎ የተሳኩ ነው
 የጫወሰሉት። ልክ ይሁን አይሁን አላውቅም እንጂ የመፈላሰም

ነገር ያለበትም ይመስላል። የኔ አይነት አመል ግን ልዩ ነው። ከመልመድ የመጣ። የሰጠም ግን ባዋጅና በመጥህፍ የዋለ፤ የኔ የአውነት መውደድና ብሉም የሰርቶት አመል ነው፤

«አሁን ምን አለበት ከገረድ መውለድ፤

የተሰረተ ነው ሁሉም የግድግዳ።»

ያለው ተወዋች በልክ የኔ አይነት ሰው ነው። የኔን ያመል ሰርቶትና ከዚያም የግንገጥን ጣእም ለመትመስ እኔን ሁኔታ እየወ፤ መታዘብና ግድረግ እየቅል ነው፤ እበታ ነገር፤ እስካሁን የተረኩት ገብቶህል?»

«በጣግ! ገባይ ነው፤... በል አየዋ፤ አዝማሪው ግሰንቶ መከርከር አብዝቷል፤ አገር የታየው ጭብጨባና ከበሮ ነው፤ ታምሷል፤ ለዚያ አይነት ወዋታ ፈንታ እንሰጥ!» አለ አበል፤ የጠየቀው ትንተና በመሉ ያለቀ ይመስላል።

«መዝፈን?... ውብ እንጂ! ይህ ጅል-ጅሉን ሀሳብ ሳንድ አፍታ ተግ ያደርጋል» ብለው ግሲንቶውና አዝማሪው የቤተን ለሳ ተባራሪ ድምፅ ሁሉ ገዙት? ለጊዜው!

ዘዋለ

የገቢ በር ጠባቂውና የቴሌፎን አግካቶ ተንደፍድድ ደርሶ በሪን ሲቀጠቅጠው ከፈትኩለት። ትንፋሽ ቀርጥ፤ ቀርጥ እያለ «በሰም ብርሌ ተብሎ የግጦራ ሰው ስልክ ላይ ይፈልገሃል፤ ተሉ በል!» አለ። ወርጆ ስልኩን ተተባልኩት።

«ሀሌ?»

«ከንዴ ነህ?... እንዴት ሰነበትክ!»

«እገዢ ይመስገን! ግን ልበል?»

«ብርሌ ነኝ። አግን ሰነበታችሁ?»

«አረግ፤ አረግ፤... የኛው! እንዴት ሰነበትክ?... አደራህን፤ እንዴት ወታቢ ቀረበህ!... በሰንት ጊዜያችን... ጊዜውን በጣም ሊሻለው ነው መሰል!»

«እንዴት ግለት ከንዴ?»

«አንተም ዘመድ ታቋጥር ጀመር ብየነዋ! ግና... በጤና ነው የደወልክው?»

«ወርሰህ ተናግረህ፤ መልሰህ ገደቅ! ዘመድ ቢናፍቅ ነዋ!! እንደልክው የግብር ነው፤ በደብዛም እንዴት ሰነበትክ ለግለት። አደዘህ፤ በበጌ ነው። ነገረግ እውነትክን ነው ያስጠይቃል፤ የዚህ አገር ኑሮ ዘመድ የግያቀራርብ ሆነ።»

«በጣም መልካም፤ እነአጌቱ (አባቱን) ደህና ኖቸው? የባህር ግዶ ወረሰ ትሰግላችሁ?»

«ሁሉም፤ ዘመድ በመሉ ደህና ነው። የወደያ ግዶ ወረ እንኳ ምንም የለም።... እዚህ ያለው ነገር እያመሰው እንዴት ይምጣ ብዙህ ነው?»

«አኸ! አደዘን! የዚህም ሲጠራ ይጠራ የል? ጊዜ የመፍጀት ነገር... ምንም አይደለ ይባርዳል»

«ሰግ እንጂ፤ ከንዴ!»

«ምን ወገን?»

«ለአስቸኳይ ጉዳይ ወዋታ መሳይ ነበረኝ፤ ትንሽ ፋታ የምታገኝ ነህ!»

«ሳንተ የግደህን? ምንዋ! ፋታም በይዋረኝ የግድ ነው፤ አንተ ሰትፈልገኝ! እንዴት አይሆን? ለመቸ ነው እንድንገናኝ የፈለግኸው? አንተ የጤናህ ይሆን? ዘመድ ሁሉ ደህና ነው... እንደገና አዎ በለኝ ፈራሁ!»

«የእያየን ስጋ (አባቱን) ያስበላኝ በቤታችን ጉዳይ የተነሳ አይደለም። ለግል ወዋታ፤ ለምክር ፈልገህ ነው። እንደምትሰጋ

አውቂያለሁ። ዘላለኝ ከምጣ ረታደህ ታይቶኝ ነው። ይዘታህ ትምህርት ነውና የንባብ ህህ እንደደባክን ረርቼ ነው። ረጠን ባለ ህይ ብንገናኝ...

«መልካም! ረጠን ያለ ግለትነት፤ ከቀንም ቀን፤ ከሰለትም ሰለት፤ የደቂቅ ቁጥጥር ይቀረጥል። በፍጥነት ስትል?»

«ህይ ካለህ፤ ዘረ ያምራል። ቢያድር የሚነፍስበት ወዋታ ነው... ሰውና እንዴት ተሰባሪ ነው፤ ምን ይታወቃል? ዘረ እናድርገው።»

«ወዋታ ከሆነ በቲላርንም ይሆናል፤ ስትመጣ ስትሄድ የነደጁ ብዙ ነው፤ የተግሪን የኪሳ እትም ታወቀዋለህና እገዢው አጭር ነው። የመቀመጫ ወጭ ሁሉ... መቼም ብዙ እዳ ይቀርባል፤ ለምን እነሁ ሳይ እትሞክርም፤ ሁሉም ካልሆነ ጀምረውና የወዋታውን ገዛ አስደዘኸኝ ተጥሎ መገናኘት ይሆናል። በስልክ የግይሆን?»

«እንደንድ ወዋታ፤ ራት ለራት መዋዘትን ይጠይቃል፤ በቲላርን ይቸግራል።»

«እስቲ ነካካው... የምትረራውን ሳትነካ፤ ከዚያ...» ብዬ በጣም ስጫኔው እሱም አልገፋኝም፤ «ካልክግ! ሰሞኑን ትንሽ ወረ ተልኩልኛል። መሰግትኪ ሰምተህም ይሆናል፤ ገና የመጠራጠርም ነው። ጥናት እያለህ ስልክ መደወሉ ከዘመድ አዝማኝችንና ከትርባቸን ሁሉ በመጣ መንጫት ነው። ምንድን ግለት ከርሱቱሰ ለሰባው አደላ» ነውና የመጨነት፤ የመሸዋወርና ከእንትፋት ለመደን የተደረገ መለበም ነው። እንግዲያ ግሰብና መከታ መሆን ባንተ ይጠናል፤ የቤተን ሰው ሁሉ መከረህ፤ መግቢያና መውጫውን ነግረህ ነው የምትቀረው፤ ስለሆነም ባንተ ሳይ የሚመጣ ነገር ሁሉ መታሰብ ያለበት በምትጨነቀሉት ወገንህ ነው። እግዚር ይትሰህና በቤታችን አለ የምትባል አንተ ነህ። ያንተ ጉዳት የቤታችን አይን ሁሉ ጉዳት ነው፤ ሰውን ሁሉ ባለቤት ያወቃል ብዬ ገም ግለት አልፈገሁም። የዚህ ወሳኔ ለሱ ሲጠፋው ነው እኔ በመከራነት መትረቢ? ግለት አደረብኛና፤ ተመልሽ ደግሞ፤ «እያወቁ ከሚገቡት ጠጠት ተናገሮ እፍረት» የሚለው ገጡ እግረኛ ባቸናረነት መጣኸኝ፤ መደወሉም ስለዚያ ነው።

«...ስልጁ ብዙ መከራከር ፈልጌ ነበር፤ ግን አልቀናኝም፤ ይልቁን የምታበት ምክንያት በዛ። በኔ በኩል፤ እውደዋለሁ፤ የበደለኝና ይኸን አረገ የምለው ነክ የለም። አገር የሚያወራበት በጣም ስንኩሳር ነው። የትግረና የጌንደሪን ብጥብጥ ያነገሰው እሱ ነው፤ ሰው ሁሉ ወደኢትዮጵያ እንደመለሰ የማድረግ ይሸነጉታል፤ ከመሀከላችን እንደቀበሮ

የተቀመጠው ለነገር ነው፤ ከኢትዮጵያ መንግስት ጋር ይገናኛል፤ እየረሳለም የክርስቲያኑን ገደም የተጠጋ ሰላይ ይገናኛል፤ ብሉም እዚያ የሚታሰረውን ሰው የሚጠቀመው እሱ ነው... ለላም ብዙ ነገር... መቼም የማይሉት ነገር የለም፤ እንደሰ አእምሮ የወሰደ የተቃወለውን ነገር ሁሉ ባወቅም አናት እየመታ እንደቀጥል፤ በግለት አቋረጥኩት፤

«እኔን ነው እንደህ የሚሉት?... በሞቲ እነግን ናቸው?»

«ክንዲ! ከወወቲ አይገባህም? ልጁ በግለት ፈንታ አንተ ግለት ያታተኝ መሰልህ! እንዴት ብሉ፤ አንተን?... ያንተን ዘር መከድ ወደሂላ ይቶ የንና ለጠብ ተርቶ ለገቢ እንቋጠረው የሚልህ ፈላሽ ይገኛል? አንተ እንዴት? ሌላው ይቅር፤ ከፈላሽው ሴት፤ ከትግረ በመለስ አይንህን ካልጨረንክ የምታወው ሚስት ሳይቸግርህ ይቀራል እንዴ? ስለዚህ ወረ አለመሰግትህን አሁን ተረድሁት። መጠርጠሪ ጠቀመኝ። የግወራህ ግን ስለገደኝህ ነው። ዘዋለ ነው የምትሉት? ይኸ የቀይ ደግወ፤... አልሳትኩም ዘዋለ።»

«ታዲያ! ምን ሆነ? እውነትክን ነው ስለሰሰ የሰግሁት ነገር የለም። እንግዲያ የምንወጣውና የምንገባው አብረን ነው። እሱም ያወቀው ነገር ያለ አይመስለኝም።»

ወደዝርዝር ሁኔታ የሚያስገባልኝ ስለነበር ጠፈፍ አድርጌ ከድኩት። በእርግጥ ሀጂቱን በግልፅ የግወቀውና በመሀከል የወዋታ መቀላለጃ የምናድርገው የበርካታ-እለት ነገራችን ነው፤ ይህ ግለት የተመሳበት አቀራረብ ግን ልዩ ሆነብኝ። በጥንቃቄ ካልያዝኩት፤ የተግግለበትን ከሚነግረኝ ይልቅ እንደሚያራርቀን ስለግወቅ ተመቼሁት፤ መናገሩን ቀጠለ፤

«መደረብን፤ ከዚያም አለመሰግትንና አለመጠንቀቅን አይደል እኔስ የፈራሁት፤ «ያወቁት ጠላት ከወደጁ ቁጥር ነው» ይባላል። የግራ ከቀኝ ጠበኛውን ለግስታረት፤ ያልከሰከሰውንና ያሸከረውን የትግረና የጌንደር ሰው መልሶ እንደነበረ ለማድረግ፤ በይፋ ለእስራኤል መንግስት ነገር፤ የእነዚሁኑን ሴተት ለግስፋት፤ የብጥብጣችን ጥና ምክንያት በመሀከላችን የገባ ዘዋለ የሚባል ወንበድ ነው በግለት እሱን ገድሎ በዚያ ሳይ እርቅ ግወረድ ባንደንድ ሰወቅ ተወስዋ አልቋል። አሁን... የሰውን ወገብ የያዘው ያንተና የሌሎችም ገደቦች ሸፋኝነትና መደረብ ብቻ ነው፤ ሌላው ነገር አልቋል፤ መገደል ብቻ ነው የቀረው፤ ስል፤ «ትሰግለህ ብርሌ! ፈራሁ! ስር ያለው ነገር እንደምታወራ ገባኝ። መሰረት እያስያዝክ አቅርበው፤ አድግ ስትል የትግረና የጌንደር ግግር በዘዋለ ሳይ ተፈጥረዋል ለግለት ነው። ነው የምትሰው?»

«ጥንሰሱ የፈላው በትግረወች ነው። ጌንደር ሳይ እባብ

ነድርት የጥተ መምህር ጉዳይ ሰምተህ ይሆናል፤ እነሱ የሚሉት የቀኑ የጌንደር ረባሽወች ገደቡት ነው። እኛ ስናውቅ ግን እባክ ነው የገደለው። የጌንደር ረባሽ ገደለን የደም ግንባታን ከምናደስው፤ ያበጠጠን የጌንደር «ጌይ» አለና እሱን ገደለን በሱ ደም ላይ እርት ይወርዳል የሚል ጭምጭምታ ሆኖ ሰለ፤ ሰንብቶ ግን ወደሌላ አንጠር ተሰውጧል፤ ከጌንደርም ሰው ዘዋለን በጣም የሚፈልገው በመከተል የእባብ ነገር መክሰም ጀምረዋል። እንደያውም ስለዚህ የሚያነሳ የለም። ዘዋለ ግን ለመታረቂያ እንደሚሆን ታይቷል። የነበረ ብጥብጥ ቢኖርም፤ በዘዋለ አለፈ፤ እርሱት ብሎ የግሰብ መሳ ነው። በህግ የማያስጠይቀው ጌዳም ይኸ ነው ተብሏል።

«አሁን የምትሰኝ፤ ይህን የሚፈልግ ቡድን እናቷቸው ነው ወይስ ነገር ተደራጅቶ አልቋል ነው?»

«በትግረ በኩል፤ እኩል፤ እኩል ተብሎ የሚነሳ ሰው የለም። ሁሉም ባንድ ሆነ ብሎ የሚሰለፍ ነው። በጌንደር በኩል ተሳታፊወች ቁጥር ሰወች ናቸው። የሚደረግ ብዙ አልተገኘም፤ በቁርጥ የተሰለፉት ግን አያመናቸውም፤ እንድ-አራት ይሆናሉ። ከዘዋለ ጋር በጥብቅ ተቃርኖ የገቡና የጠሉት በመሆናቸው "ሲቫን፤ ጠሰ ወጋኝ" ብለው የተሰለፉ ስለሆኑ እምነናቸዋል፤ ያደርጋሉ። አሁን የቀረን ነገር በሱ ገጥ ተሰላፊና ተቋራሽ ናቸው የምትባሉትን ግግለል ብቻ ነው። ብሎ ትንፋሹን ቢወጥ፤ «ከተጽ አይቀር፤ ይንጋለሉ ነው። በደንብ «የሚሰራ ከሆነ ለደባው፤ ሰውየውን ለግዛል፤ በቅርብ ያለነው የጠለጠ አስተዋፅኦ እናደርጋለንና ይህን አትናቁ። ድርጊቱ ከተፈፀመ በሂሳም የቃል መሳያየት እንዳይመጣ የሚወስደውን እርምጃ ግወቅ ይጠቅማል። አለዚያ፤ እንድነት እንፈጥራለን ቢባል፤ መቶ መስፋፈል እንዳይፈጠርና ስንደደን እንዳንኖር» ስለው፤

«እውነትክን ነው?» አለ።

«ምን ግለትህ ነው፤ እውነትክን ነው ስትል?» አልኩ፤ እስከሁን የተጠራጠረኝ መሆኑን በመገንዘቤ፤

«የምትራዶ ናችሁ ወይ ግለቱ ነው?»

«ባገር ከመጣ፤ ልዩ መሆን እብድነት ነው፤ ደግሞም የሚመስል ነገር ነውና ከገር አድማ እንወጣም። እንተ ባንድ ነገር ስትሰለፍ፤ እኔ በሌላኛው የተሰለፍክበት ገጥ ተሰልፈ "እጅጉ በእጅ" እንደሚሉት እርስ በራሳችን እንተሳለን? እንተ ለኔ ተወፍተህ መሰሉኝ ይህን የምናውቀው! በእንደህ ሁኔታ መሸከፍን እወደዋለሁ፤ እመታ! አትጠራጠር ተሰልፈ አረዳለሁ።» ስለ የደስታ ትንፋሹ ከጆርየ ላይ አታተብኝ፤ እዚያው ላይ ደስታ የጠው።

«አሁን ከንደ፤ ያንተ ልባና ልዩ ነው፤ የወንድም አድናቆት እንዳትሰኝ፤ ከብር አደገነታችን የለቀምኩትና ጠልቂ የግወቀው ነው። ያንተ ነገር ሰውን ሁሉ ቢያስወንቀው፤ ከንደን ለኔ ተውት ነው ያልኩት። እወቀው! እንተ ጌልያድን ሁኔታ ነበር ላገር የታየኸው። ሁሉም ያነሳውና የፈራው ያንተን ስም ነበር። ደግሞም ቢሆን እውነት ነው፤ አገር ከንተ ጋር ፊት ተዟዙር የት ገቢያ ሊወል! በል፤ አሁን ረወ እደርሳለሁ፤ ወለግውን ለብሰንና ቡና እየጠጣን እናውራለን። በቲላድን እንደህ ያለ ነገር ዝርዝር መግባት አያስተግምንም። ለሁሉም አይበጅም ነው።... የሸን ቤትን» (ያገር ወሰጥ የሰለሳ መረብ) ቲኝ አሰራርና መረብ መገመት አያደግቅህም። ጠብታኝ።

ጌልያድ ነህ ያለው ነጥብ ለምን እንደገባ ከንከዋኛል። ግና የመተንተን አቅመም ሊሆን ስለሚችል፤ ተርቢ ላናታው አልፈለገሁም። "ሸን ቤትን" አስመልክቶም ልተርበው የምችለው ነገር ከምሳሌ ላይ እንደተጠደ ቢቀርም አልነደደኝም፤ ሆኖና ቲላድኑን ወገረው፤ እኔ ግን እንደመፍከዝ አድርጌኝ ከእጄ ላይ እየሞኸ ብዙ ተገተርኩ፤ ሲመልስልኝና መሄዴ ዋና ነገር መሆኑን ሰረዳ ተንጠርገኞኝ ዘጋሁት። ቀጥቶ ብቻኝን መገት ገባሁ። «ከኔ ለመድረስ ይፈጃል ያለው ጊዜ ከመኖሪያ ቤቱ እስከቢርሸባ ይፈጃውን ያህል ነው... እውነት ብርሌ ከቤቱ ነው የሚነሳው? በመዘንጋቱ እንጂ ጠይቂ መረዳትም እችል ነበር። ዘዋለን ፈልጌ ሊገለህ ነው ብዬ ልለፍለት? የለም፤ አይሆንም። ከጠራ ሚዳ ላይ ጥት እየፈለገህ ነው ብሎ መናገር እብደት ነው። ዛሬ እይገለቱ! ገና በሂደት ላይ ያለ ጉዳይ ነውና ሁኔታውን ከሌሎች ጋር ሁኖ ግሰክበጥ ይቻላል። ይህ፤ ተወፍቂ መሳይ ነፍሰ-ገዳይ ዘመዶን ወረ በመሉ መጥጥ አድርጌ ልብሳና በመወረሽ የማደርገውን አደርጋለሁ። በእውነትም ሱሪ ታጥቀዋል ግለት ነዋ! ከጠራ ሚዳ ላይ እንግደል ግለት? ዘዋለ? እኔን ያልታወቀኝ ስህተት እውነት ሰርተህ ይሆን? በፍፁም አታረገውም።» አልኩ ጥርጣሪ በተመሳው ወኔየ! ገልጸው የነበረ ያልጅብራ መፅህፈን ዘጋሁት። ደሙ ነፍሴን ግቢውን ዘርኩት። ሀሳቤ እካላቴን በገዛው ጊዜ ስወላገድ በቀር፤ በዚያ የግቢ እክባብ በጣም ተንቀራጠጥኩት። የማደርገውን እውቂ አልነበረም ጊዜ የሰጠ አረግመድ የገባሁት። የተንኮሉ አራቱ ሰወች እነግን ይሆኑ፤? ግን ከምጠረገራቸው እንደን በድንገት ቢገጥመኝ፤ ፊቱ ያሰጠኝ ይሆን? ግወቂን እውቀው መሁኑኑ ቢገጥመኝኩ እንደሁልጊዜው ሁኖ መታየት ይቻላል። ከዚህ ጭንቀት ይልቅ ጋደኞችን እስከገኝ ድረስ ሌላ ሰው ከግያየኝ በታ መቀበር ይሻለኛል። አልኩ፤ ለራሴ።

እንደወሰነት እኪ በቂ ሲሆን ሰባ አደስ ልገዝ የተገረዘውን ገቢ ወደምሥራቅ ትቸ ወደደቡብ ተዘቀዘቅሁ። እንደ ብርሃኑና እንደ ምክት ሲሆን ከመላሉ ጋር ተተባብሱ። መላሉን ልቶገር ስምክር ልክ አልመጣ አለኝ። እዚያው እንደቆምኩ ደግሜ ቆጠርኩት፤ በፍፁም ልክ አልሆነም፤ ብርሁን በምቅጥርባቸው ጣቶች አግግረናቸው ይሄኖላሉ፤ ትንሽ ምቹት የነሰኝ መሰለኝና በከንፈርቸው ምክት። የሱቱን በር ሰላለት ስሱት መቀጠረን እንደሆነረት ቆጠርኩት፤ ወጣሁ። በሰሱቱ እንደያየኝ ተገን ይሄ አራቱ ቆጥረ ተመልሽ ገባሁ። ገንዘብ አጉድሎ እንደሰጠኝ "እርግጠኛ" ነበርኩና፤ በጣም በሰሪ በሆነ አቀራረብ፤ ለራሴም ጆሮ በቀረጠኝና በምቸው በግልጽ ወቀው ተርታሪ ድምፂ፤ «ሰውየ! መላስ እንዴት አዘጋፊህ ትሰጠኛለህ?» አልኩት።

«ጅንጅ! እንዴት ቢሆን ነው፤ አሳሰብኩ የሰጠሁት መላሱ ስንት ነው?» ሲል፤ እኔን ከነሰንጉራዬ ዘረጋሁለት፤ «እና፤ ምን ነካህ! ሂሳብ ምስኪን፤ መላሱ የገዘብ ነው።» ሲል ቀሪ ሀታታውን ቁጭ አሳስጠረኩትም፤ ገና ብርሁ ብሎ ታል ሲወረወር ነበር አይኔን ከድኑ ለሳ የህሊና መሳት የደረሰብኝ። አንገቴን እንደደፋሁ ዘረ፤ ሀፍረቴ ደግሞ ወደዚያ ሱት አጥረገጥ መላሱ አልሰደደኝም።

ይህን በእንደያ ሆኖ፤ ብርሁ ከለኝ ሰላት በድስት ደቂቃ ዘሎ ደረሰ። በሀበሸች የቀጠሮ ሰላት እናት መታት ድክመት እንግር በጣም የግደነት፤ ቀልጣፋ የሰላት አካባቢ ነበር። የሞተ ሰላምታ ተለዋወጠን ቡና አዘዘን። እኔን ድል በግድረግ ስለቀናው ይመስለኛል፤ አይቸለት የግላዊቱ ተወካዩነት አለዘ። በእርግጥ "ይበሏት የተያዩትን አሞራ ጅግራ ይሏታል" እንደግሉት ሊጠቀሙኝ የግደራጃና ወሽታም፤ አድሮ የግደገኝ አቀራረብ መሆኑንም አሳጣሁትም። የቀጠጠውን ሥላሊ ሊያተብጠኝ ቢሞክርም፤ ውስጡ አካላቱ ምቹት እንደነሰው ቀረ። በገደ አካል፤ በገደ ፋታ ሀላት ተገራሪ ነገር መሆን አይቻልም። የውስጡ ሀሊና የምተራና እሱን የግደዘው ከንፈረ መገት ገጠመ። በግስመሰላና ከቁጥጥረ ውጭ ሊመጣ በግደታ አለግሰመሰለም ውድቀት ተረታሁ፤ በእውነት አስመስየ የምሳሰተው ሰውነት በሰው ተፈጥሮ ሊገመገም የግደታ ሲሆን፤ በዚህ ወቅት ገን በግስመሰላ ሳይ ግስመሰላ እንደይነበብኩት መጠንቀት ነው፤ ከሰው በላይ ያደረገኝ ነገር ቢኖር ገን ከቁጥጥረ ውጭ የግደጣው የአድቢው ጌኔ አለግሰመሰላ ነበር። ብቻ ወዋታውን ጀመረ፤

«ከንደ ትሰግለህ? ዝመድ ከዘመድ አህያ ከመድ ይባላል» ተገንከረው ምን ያሉት እንትን አይሸትም ግለት የቀም ነገር መዘጋጃቸውን ይሆናል። ይገባሁል፤ ብዙውን ወዋታ በሰላኩ ነክተነዋል፤ እንደያውም ፍራፍረውን ከልተነዋል። አሁን ግድረግ ያለብን ግጥራት፤ ነገር እንደይወጣ ያነፍሳል የምንለውን ቀደዳ ሁሉ መወተፍ ነው። ሲል፤ ከመደረገው ሀሳብ መድረስ ነበርና አላግየ፤ «የኛ ቤት ሰው ወዋታ ተሉተሉ መድፋት አይሆንለትም። ቀም ነገር አይጠፋንም፤ ከመቀላጠፍ ሳይ ገን እግዚር በመጠበቂያው እየጠበቀን ነው እንጂ በመጋተት እንጠቃለን። ትንተናህ ፍልስፍና ነው። ተርጉማል፤ ብጥሱ መታ አድርግና ከሞት ድርጊት ገብተን በጊዜ እንሸክፍ። ብዙ ጭንቀት እንደነበረ በዚህ ግድም ታይተዋል መባልን ያስከትላል» አልኩ፤ ዘራያ ድፍረትን፤ አቆራረጠን ብሎም እነከምን ድረስ የልብላብ እንደተሰግጠው ለግሰሰ።

«ውብ ነገር አነሳህ ረቀቅ ብህህ ትዘን፤ እንደታሰባሽን ይባል አፍንጫውን መያዝ የፈራ ልባም፤ በታ ስመርጥ ተጠንቅቼ ነው፤ ዘዋራ በታ ስለሆነ አበሻ አይመጠበቅም። አባባልህ ገን እውነት ነው፤ እንደረሳሽ ተፍረክራኪ የለም፤ ሁኔታው በደህና እኔደ ሁሉም ደህና ይሆናል። ከተበላሽ ገን ግላክክና ራስን ግደጣት በሁሉም ይጠናልና ጥቅግህ በጣም ጥልቀት አለው። በዝርዝር ወዋታኪ ከላለው ጋር ሁኑ የግንባርና ከንተ ጋር ሁኑ የምደፋው ነገር የሰግደና የመራትን ሥላ ይርታል። ምነው ግለት የሰው ምቹትምቹት አለው።

«ሁሉም ነገር ተከውኖ አልቋል። አደጋውን የግጥሉ ሰወቸም ተመደበዋል። ከጌንደር በኩል በርምጃ ወሳጅነት የተመደቡት፤ ከዘዋላ ጋር የግል ቲም ቢኖርባቸውም የመደገሚያ ገንዘብ ደግሞ ከትገረ ሀብታሞች የተደረጉ ናቸው። በጌንደሪነታቸው ጌንደሪን መገደል ቢረረ ገንዘቡ ያበራታቸዋል ከግራ የመጣ መሳ ሰይህን አልቀረም። እዚህኛው የወዋታ ብልትኪ አልደረስኩም፤ ሲባል፤ እንደያው ሹክ ያለ ወደጅ ነው የነገረኝ። እንደግሉትም፤ ገንዘብ የጠየቁት ገደቦች አይደሉም፤ ከትገረ አስተናባሪዎች የመጣ የደስታ ግብረጋ ምርታን እንጂ።»

«ይህ ነገር፤ ብርሁ የተታረነ ነገር አይመስልህም? ግለቲ፤ በገደ በኩል የህዝብ እርምጃ ነው፤ በሌላ በኩል ዘዋላን በግል የጠሉ ሰወቸ፤ ከዚያ በገንዘብ የተገዙ ሰወቸ ናቸው የግጥሉት ግለት የጠራ ነገር ነው እንደ?»

«ልብ ብህህ አደምጥ! ድርጊት የግደጃም መሆኑን አትጠራጠር። በየመልኩና በየገጠ ግልሳ ሳደርግህ ነው።

በመጀመሪያ የቶሱን ታሪክ፤ ከዚያ ግልበሻውን ለብራራህ፤ መስመረን ደግሞ እንተወ አስጠብቅኝ። የእርምጃው እንቅስቃሴ ስድስት፤ ዋናወቹ አራት፤ በትር ጠቶቹ ሁለት ብቻ ናቸው። በትግረ በኩል፤ ዘንብ ከዘዋለ ጋር ቲም የገባበት ምክንያት ጌንደር ትግረወችን በክሰሰበት ጊዜ የገፈፈውን ግመልክቻ በእንግሊዝኛ በመተርጎሙ፤ ትግረወች ሲከሰሱ ዘንብ ወንጀል አቀንታች በመሆኑና፤ ለጠቅላይ ግንባር ቢሮ አሳጥቶል የግል ቲም ሲሆን፤ የግመልክቻውን ርቀታ እንደምታወቀው ሁላችንም የነበርንበት ጉዳይ ነው... ምናልባት ሳያነብልን የቀረና የመረጠው ወንጀላ ኑሮ ይሆናል፤ መቸም፤ ይህን እንደናኛ ክስ በል።

«ሁለተኛው ሲመ ነው። በብጥብጡ መሀል፤ ወይ ጌንደርን አልመሰለ፤ ትግረ እንደተሰው የትወልድ ሽንት የለውም። ከመሀል ሁዋ ሲታወቅና ነገር ሲታመላለስ ጌንደር ተወላጅ ሁሉ እንደህ አለው። ትግረወች ይበቃቸውን ያህል የወረ አቀባባይ አድርገውት ከረጡ፤ የጌንደርና የትግረ ሰራራ በጌጥ ሲለይ የግጥሥም ሆነ የግለቀም ወረ ጠፋ፤ "የእባብን ልጅ በእንጭ" በግለት ገጥህን ለይ አሉት። ዘመድም ከደው። ያየኸው ነው፤ ድፍን ጌንደርንና ጭራ በመሉ ዘረ ነው። ግና ወገኑ አኩ እንትፍ ብሎት አስጠጊ ሲያጣ ወጃጅ ግድረግ ጆምረል። ግበዶ በግልጥ ታይቷል። እኒስ አይቸወም አላወቅ፤ እንደንደ የግወስደው ነገር አለ አሉ። ታዲያ ነገርን ያላከከው፤ ከዘመድ ጋር አጣሻኛና ወገዋ አራራቸው ያለው ዘዋለን ነው።

«በስተኛው የአክለ ታሪክ ነው። የአክለው የተብራራ አይደለም፤ ግና ሰራ ነው። ሰው አጥርቶ አላወራውም፤ እሱም ቢሆን እንደጠራ አልተወነቀበትም። የግባለው ግን፤ ተግሪ ሳለሁና ከምገበር ጌንደር ስመላለስ ቸቸላ ከበረ ግንቂያ ላይ እየተቀመጠ እንተ የሽክሳ ሰሪ፤ ተሽከሚና የቡዳ ልጅ እያለ ሰደበኛል፤ ሁለተኛው ዘዋለ... መቸስ በክርስቲያንነት በጣም አይደል የግጥረጠረው? የታወቀ የረሳሽ ዘር እስካሁን አልታወቀለትም። ቸቸላ ይዋር ነበር አሉ። ያክለ አባት ፅላት ሰርቶ ወደውጭ አገር ሲሸጥ ሲሞክር ተይዞ አርባ መገረፉን ታወቃለህ... ሲል፤ አይኔ ፍጥጥ አለእንጂ መልስ አልሰጠሁትም። ይህን ተመልክቶ፤ «ከልሆነም ሰምተህ ይሆናል። የዚያን ቲም እዚህ ሲበቀለው ይመስላል፤ ይህ ጭምጭምታ በሁሉም ተነገረል። ይህን አለመስግትህ ይገርግል። አክለ ታዲያ ያባቱን አርባ ጆራፍ በዘዋለ ሞት ሊወጣው ጌምጅቷል። ባንደኝነት የተያየው ሰው ነው።

«የቀረው አጃቢ በሴት በኩል የተጣላውና ከዚያ የተፈጠረ ጣጣ የያዘው ሰው ነው። የዘዋለን ጊደኛ ታወቃታለህ። ታኘው በጣም ጉድ ተሰርቷል። ከኢትዮጵያ እንደመጣች፤ የዚህን አገር የሀበሽ ሴት ውድነት ታወቀዋል፤ ታኘው በሴት ፍለጋ ቢገዝ ይቀርባታል። እሷም የተንደገደገች ናትና ከሸግውን አወቃበታለች። የሴት ጊደኛዋን ሁሉ እያሸነፈች በነጋ ጣጣ መገቢያና መውጫ ታኘ ይሆናል የቀለም ቴሌቢዝዮን ከገዛ ሰንብቷልና፤ እሱም ሲጠራ በዚያች እያመካኘ፤ እሷም ከነአጃቢዋ ሰትዝመትበት በዚያችው እቃ እየተመሆነ መቃረቡ እልፈት ይሆናል። ሴትነት ያወቃል። ግብአ ከታኘው የቀረ ነው። ቴሌቢዝን ባይገዝም ባልትናው ከጠራ ጌዳ ላይ የለመደን አፍንጫ ይወዝ ወዛል። ወጡ ልዩ ነው፤ እንጂራ ከግንክሰክሻ አቤት፤ ወየሁ! ብሎ ይወጣለታል። በሱ ግድም እግር ጥላህ ገብተህ ኑረህል ከንደ?»

«እረ ምን ጥሎኝ፤ በል ግፋ!» አልኩት፤ የአውነት ከሆነ፤ አሁን አቃረኝ እንጂ፤ እስራኤል ውስጥ እንደታኘው ቤት አልበላሁም። ይህን ውዝፍ ውዋታችንን ስንወርስ እዚያ ቤት እንደይወስደኝ ፈራሁ፤ የግድያ ገመዶ መፍተያ እንደሆነ ከብዙ አትጣጫ መገምገም የቻልኩት ነበርና።

«ታዲያ ታኘ ሆየ ይህች ገብል ወደቤቴ እግር ግብዛቷ ብትወደኝ ነው ይልና ግታለያውን፤ ግቃረቢያ ብትለውም ይሆናል፤ የላይ የታች ሹራቡን፤ ራንግሊረንም ገዝቶ በመወረሽ ያገር ሽግግራውን እዘጋጅቶ፤ እሷም ሰው ላክ ሳትለው የቀረች አይመስለም፤ ወደዘመዷ ይልክና ይችን ልጅ ለቤቴ ያስኛል። ዘመድ አህግዷ የግራወቅበትን ጉድ እንጂ እንደት ቢደፍረን ነው ይህ...!» ይላሉ። ላገር የተከሰተ የእድሜው መግፋትእንጂ ሌላው የክርፍታ ምክንያታቸው አልታወቀም። ከእድሜው መግፋቱን እንተም ገምተው፤ ግና የወንድ አርጌ የለውም፤ በሰባና በሰግንያም... እድሜ ሰጥቶት ከዋረ ያስወልዳል፤ ወንድ ደም አይቶርጥ! ታኘም እምቢታውን እንደሰግ ለጊዜው እሷን እየተሻሸ ገም ይላል። እንደህ በፍትር በነደደበት ሰሞን ዘዋለ ዘው ብሎ ጥልቅ ይላል። ታኘ ሆየ በዚህ ጊዜ የዘመዷን እምቢታ ሁሉ ወደዘዋለ ያላከከዋል። ይመስላል፤ እንተም ሆንክ እኔ በታኘ በታ ብንሆን እናፍራለን። የታኘ ቲም የጠቀለው እንደህ ነው። በዚህም መሰረት ይህችን የመሀከል ሴት ለታኘ ሊያጋቡ የከጁሉ ሁሉ አጅበውታል ከዘዋለ ጋር ያፈራታት ይሆናል በግለት። ከክርስቲያን ጋር እየተኛች ዘር እንደታበላሽ ፈርተዋል። ብዙ ዘመዷ እንደትጣጋ ጽሰደንግጧታል። ስትሰነብት ግን በጣም

ተሳመደችው፤ ዘዋለን ከመራቷ ይልቅ መሰጠቷ ባለ። የታየ አጃቢወችም ጥቃት ዊ በዚህ መንገድ ነው። እንግዲህ እርምጃ ወላጅ ሁሉ ይህን ይመስላል።

«በመጀመሪያ የነገርከኝ ዘዋለ የህዝብ ጠላት በመሆኑ ህዝባዊ እርምጃ እንደወሰደበት ነበር። አሁን ሰብሳባው ግን የግለሰቦች እርምጃ ይመስላል። የመላው ቤተእስራኤል እድገት እንደመሰላ እንዴት ተደራጅ?»

«በዚህ በኩል የፖለቲካ ሰራ እየተሰራ ነው። ይወንታቸዋልና ያገባቸዋል ለተባሉ የቤተእስራኤል አወራሮች ተጠቅሟል። እንደንድ የተረራ ሰው እንደደሰግ ሁኗል»

«ፖለቲካው ምንድን ነው?»

«ክፍረኛነት ነው፤ አህአፓ ወሰጥ ዋና መሪ ነበር፤ አህአፓም የቤተእስራኤል ጠላት ድርጅት ነበረች። ከያሲር አረፋት ጋር ግበረን እስራኤሎችም ጠንቅቀው ያወቁታል። የምታወቀው ነገር ነው፤ አትዮጵያን የሚያምስ ነገር ምንግሥት እርሽ የሚጥልውና የሚበቅለው አረብ አገር ነው፤ ከታሪክ ያየኸው ነው፤ ግንኙወም የሀበሽ ንቅናቄ የሚጀምረው ባረብ በኩል ነው። አረብ አገር ሲሁ ደግሞ እስራኤሎች ምን እንደሚሰግባቸው ታወቃለሁ። ስለሆነም፤ ዘዋለ የእስራኤልን ቁጫኝ በቤተእስራኤል ላይ ተወጥቷል። ቤተእስራኤላውያንን እንበሉ-ፍርድ ገድሏል። ሲላው፤ በአትዮጵያ ባለን ሲያድነን፤ ሲቀጠቅጠን፤ ሲደበደበንና ሲያዋርደን፤ የነበረው የፊወዳል አግራ ብሉም ክርስቲያን ቀንጮ ዘር ነው። ከዚህ በመነሳት እዚህም ሊበጠበጠን፤ ሊሰለለን ነውና የመጣው የጠባቾችና የክፍፍላችን ዋና መሪ እሱ ነው። ለዚህም ይረዳ ዘንድ ምስክር መረጃ እየተዘጋጀ ነው። ከድብቅ ከፍረኛነቶች (እስራኤላውያን) ጋር በመሆን የደቡብ አፍሪካን ጉዳይ እንስቶ በሰልፍ አገራትን አሳጥቷል፤ ግናቃትም አድርጓል። አትዮጵያ ወሰጥ የታሰረ ሰወቻችንን ለማስፈታት ያቤታት ምክር ባደረግንበት ጊዜ እንደሌላው የአትዮጵያ ህዝብ ወንጀል የሚሰራውን ሊባና ሰው በዳይ ሁሉ በፅዮናዊነት ስም ለማስፈታት አልሞክርም፤ ለመንግስት ግሳሰቡም ልክ አይደለም ብሏል፤ ይህ የሚያሳየው በአትዮጵያ በኩል ጥበቅና መቶጫ ነው።

«ያደረገውና ያሳደረውን ሰው (ይሁዳዊ ያልሆነና የሆነ) ለመሰየት ወዋታ ሲነሳ ተቀላቅለው የመጡ ባሮችን እንደገረዙ ግሳሰቢያ በተነሳበት ጊዜ ሀይማኖት የግል እምነት ነው፤ ስለሆነም የባርነት ጥያቄ ከተነሳ ሁሉም ረባሽ ባሪያ ነው፤ ሌሎችን ባሪያ ብሎ ራሱን ነፃ የሚወጣ ህዝብ አይደለም፤

ከመጀመሪያውኑ ረባሽ መልጭ ያለ ሀበሽ ነው፤ ሀበሽ ደግሞ ሁሉም ባሪያ ነው፤ ረባሽ ሀበሽ ከሆነ ሌሎችን ይሁዳዊያን አይደላቸውም ብሎ ከሰ በዚያ ላይ ለመጠቀም መብት የለውም፤ ባሮች እንደጠመቁ ከተከሰሱ፤ የገዢዎችና በጉልበት የገረጁቸው መስቀል አለባቸው።» ብሎ ተቅቷል። ለላም ብዙ የተነሳና የግላስታወሰው ነገር ሞልቷል፤ ነገር ሲብራራ በጊዜው ይጠራል።

«በእርግጥ፤ እንደንድ ዘዋለን የሚደግፉ በተቃወሞ ይነሱ ይሆናል፤... ከእርምጃ ወላጆች ጋር ጠብ ያላቸው። መቸም ሰው ያለበገም፤ ያለጠባም አይዋርም፤ ሁሉም አይወደውም። በመሆኑም መንግስት ከእርምጃ ወላጆች እድርሳለሁ ብሎ ምርመራ ከጀመረ ለተቃወሞ ሰላማዊነትና አስወጥቶ በደልን መንገር። በዚህ በዚህ እርምጃው (ግድያው) ህዝባዊነትን ለማስመስከርና መጠቂያ ጌዳናውን ለመዝጋት ተከጅሏል»

«ዘዋለ በክርስቲያንነት ሲገደል መዘዝ አያመጣም? የትግረ ረባሽና ጌንደሪ ረባሽ ታረቀ ስትል፤ ዘዋለ ረባሽ ባለመሆን ሲወነጀል፤ የጌንደር ሰው አትዮጵያ ለቀረው ረባሽ ደም መጋቢና ግለቲያ ምክንያት አይፈጥርም... ይህ እንዴት ታየ?»

«ይህም ተብላልቷል። መንግስቱ ሀይለማርያም ህዝቢን ተሰረቅሁ እያለ ነው ቀን በቀን የሚጮኸው... ቢሆንስ እንድ ክርስቲያን ተገደለ ብሎ ህዝቡን የሚመርስ ነው እንዴ? በመንግስት በኩል እንዲህ ካየኸው፤ ክርስቲያኑ ህዝብ ከተቆጣ ደግሞ ሊሆን የሚችለው በግብጥና እስራኤሉ ጦርነት ጊዜ አረብ ይወጣ እንደተባለው፤ ቤተእስራኤል ይወጣ ይሆናል፤ ይህም ተወዳዳሪ የለለው የቀረ ሰዎችን ግዴታ መንገድ ይሆናል፤ ሰስት ወፍ ባንድ ደንጊያ ተመታ!... ሁዋ የግያወት ጀብድ! የሰውየው መገደል፤ እዚህ ያለው እንድነት መፈጠር፤ የተለያየውን ቤተሰብ ሁሉ ሲያገናኘው የተዘረከረከው ሁሉ ስምረት ይገባል። የመጣ ቢመጣ በበደለን ሰው ምክንያት መቅረብ ከፍቶ መንጋ ልወርስ የሚል ፍጥረት አይገኝም፤ ሂቅለር ተመልሶ ካልቆመ በቀር» አለ።

ነፍሰ ገዳዮች በመሰሉኒና በሂቅለር ለምን እንደማይታዩ ንገረኝ ብለው በወደድኩ ነበር፤ ግና፤ ይህ ዘመዶ የገድያው አወራ እንደሆነ በደንብ ግልፅ ነውና ጥያቄን አይመልስልኝም። የመወረሻው አስተያየትም በሱ የተፈጠረ እንጂ ከድግው ላይ የተጠነበት መሆኑን ተጠራጠርኩ። እንደያ ግሰቤ ትንሽ መዝናናት ቢሰጠኝም የጥርጣራ ግጥሪያ ጥያቄን ገና አላባባራሁም፤

«ፍርድ ቤት ግስረጃ ይጠይቃል፤ ለዚህ የተጠነ ነገር አለ? ብርሊ።»

«ከላይ የጠቀስኩልህን መሰረት እንዳለ ይዘህ... እንደያወም

ፍርድ ቤት እስከሚደርስ ግን ይጠበቃል! ከመንደር ሰራው እንደተፈጸመ ጋዜጠኛው፤ የረደዮኑ፤ የቴሌቢዥኑ ዜና አቀባይ ሰይቀርብ ይህ ነገር ይታረጋልን ብሎ ለፖሊስ ግባወት እንጂ። ፖሊሱም ይህን ምስጢር ወደውጭ አያወጣም። ረባሽ በረባሽ ቢሆን የዜጋ ወንጀል ነውና ሲቆራት እርት አይቆይም፤ ይጠራ አይጠራ የሚባል ነገር የለም። የዘዋለው ግን ለሀገሪቱ የውጭ ፖለቲካ መባላሸትን ስለሚያስከትል መደበቱን እነሱ (እስራኤሎች) የጠለጠ ይወክላቸዋል፤ ዋናው ነገር አስተዳዮ መጠቀሙ ነው። ክርስቲያን በይሁዳዊ ተገደለ ብለው የሚያውቁ አብደዋል? ለመጠበቂያው ግን፤ ስለሰላይነቱ፤ ከኢትዮጵያ ግብተውቂያ ሚኒስትር የወጣ ግህተም በድንች በመቅረብ ደብዳቤ ተፅፎ፤ ግንኙነቱን ለማስመሰከር ሁሉን ነገር አስመስሎ ቀራጭ ሰአሊ ሁሉ በደንብ ተደራጅቷል። ፅሁፉ እፍደሁኔታው የሚረቀቅ ነው ብለዋል።

«አደራህን፤ እንዴት ቢቀሳጠፍ ነው! ሙተህ ነበር አትሰኝም! ይህ ሁሉ ተግባር እንደህ ሲደራጅ ነጋሪ ዘመድ ግጣቱ የሚገርም አይመስልህም?»

«በያለበት መፈላሰም ለረባሽ አደስ ነገር አይለደም። የኢትዮጵያን ሰነ-መንግስት ያረቀቀው፤ የነደፈውና የተራቀቀበት ግን ሆኖ ነው! በፖለቲካ በኩል የሄድክ እንደሆነ ደግሞ አይነታ ሰው ረባሽ ነው። እነሆም ብዙ ሊቅ የሚወጣ ይሆናል፤ ይህ ሁሉ እትድ እስካሁን ያልተነገረህ ተፈርተህ ነው።»

«ዘዋለ ዓፈ፤ አሊያም ተፃላላት የሚባለው ነጥብ ምን ሊሆን ይችላል?» አልኩ፤ የድጋፍ ሀሳብ ለመስጠት ብዬ የወጠኝኩት ሳለ፤ መልሱ ግን ልናገረው ያልኩት ተምታቶብኝ ወደ ጥያቄ የወዘናኩት ነበር። ብርሌ መልሱ ሲሰጥ እርት አልቆየም። ግና የተናገረውን ከመድገም በቀር ሌላ የሰጠኝ አደስ ፍንጭ አልነበረም። ለሰጠኝ ትንተናና፤ ትችትና ዜና ድጋፍ ለመስጠት፤ «እውነትክን ነው። ሀሳብ አይጠፋም። ደግሞም በውጭ ጉዳይ ሚኒስትር ግዝዣ መገፍ የሰመደ ሰውም አይጠፋ ይሆናልና ይህን የሚያወቅ ተፈላጊ ይሰራል፤ ግና አስተዳዮ ግዝጋጅትን የመሰለ ነገር የለም። አሁን እኔ እንደደርግ የሚረላገው ነገር ምንድን ነው?»

«ያንተው በኩል ርምጃ ቀላል ነው፤ ከእርምጃ አትገባ። አላየህ፤ አልሰግህህ፤ ሁሉም በየዘመዱ እየተሸከፈና ለሰሞኑ የሆነ ነገር ፈጥረህ ከዘዋለ መራት ብቻ ነው። ጉዳዩ ከተሰራ በኋላም... ወደላህ! አየሁ አላየሁም ነው ብለህ፤ ነገር የመወረሽ ፈረን እስኪይዝ ይህን በሚመለከት አካባቢ እንደትደርስ። የረባሽ እንድንት የሰርጉ ወጭት እስከሚፈቀደኝና ዋንጫም ግህደረን

እስኪሳበስ ነው። አንድ ነገር የመረቀዝ እንደሆነ፤ እርስበራሱ ነው የሚፋጅው መባላት ሲጀምር ተባላ ብለህ አንተ ግን እንደትባላ ዘር ነው።

«እርምጃው የሚወሰደበት ቀን ተቆርጧል?»

«ሰሞኑን። እንደንተ ያሉትንና ይቀርቡታል የሚባሉ፤ በደንብ እንደርቱ ያልተደረጉትን እርቶ... አለዚያ ዘለው ይደረጋሉና፤ እንድንት እንፈጥራለን ስንል እርስ በራሳችን ገበያ ለገበያ እንደንፈላለግ፤ ደም እንደይበትል በግልጽ ሁሉ ተሸከፈ ሲባልና ብቻውን ሲቀር ቅንጡን ይሉታል።»

ከመጀመሪያው ያሳስባለትን፤ ከንደንድ በደም የተሳከረ ነፍሱ ገደይ የሚወጣ ታል መደረብ ሲጀምር ሰበከኝ። ዘዋለ በእውን መቶ ይታያኝ ጀመር። የቀርጡን ቀን አለግወቂ አንድ የገዛሁትም ቀርጠት ሆነኝና እዚያው እንደተቀመጥኩ የገደሉትም መሰለኝ። ወሰጠ አካላቱ መንዘፍነፍ ሲገባ መላቀቅ የፈለኩት ይህን ዘመደን ነው።

ጥቅምት መግቢያ ነው። አየረ በጣም መበሰወት ጀምረል። ለኸታሙን የበጋ ሰው፤ አደብ በገዝና በብራንዶ መቀት የተነደ ሰከራም፤ ከሳይ ጫን ተንፍሶ እንጃባህ! ብሎ የረገጠው ጣሳ ያስመስለዋል፤ እስራኤላውያን በቅባት ሲቋቋሙት፤ ብሉም አመድ ስለሚያስመስል፤ ፋታ ቢያጠ የቶዳ ገጣታቸው አያሳጣቸውም። ከጥቁር ሳይ ነጭ ግን ይፈጠል። ኢትዮጵያውያንን በቅባት ወጭ ያስቀቀ ነፋስ ነው። እንደህ የተወናበደና የተሰበሰበ እርጥብ ወባ የመሰለ ፊትን ይዞ የቀረበኝን ዘመዶ መላቀቂያ መፍትሄ አእምሮ የገና እያላወሰ መድፈያ መላ ግን አጣሁ። ቢቀለኝ ብዬ ሽንት ቤት ገብቼ በረን የሂሊት ከንቸረ ዘጋሁት። የመቶመጫውን መድፈኛ ጥየ ሰራ ሳልፈታ እንደያው ቁጭ አልኩበት።

«ወይ የሰው ልጅ አመል መጠክት! ከዚህ ቲያትር በኋላ የሚመጣው ታሪክ ምን ሊሆን ይችላል? ዘዋለ ጥት የሚፈራ ይሆን? ምን አስፈራው፤ ከገደሉት ሰንብተዋል! ግን አልሞተም የሚለኝ ቢገኝ፤ እንዴት ደን? ምን... እንዴት ብሉ?» አልኩ። ይህን ደርድሪ በመልስ ሳይ ግን እንደያው ሀሊናዩ ጭጋ ለበሰ። «በጅ! አሁን እዚህ ምን እያደረኩ ነው? ይህ ሰው፤ እኔን በሆነ በታ ይዘኸው ዘወር በል ተብሎ ይሆን? እንደህ ከሆነ፤ የዋልኩበትን አረም በላወ! ብዬ ያልከፈለኩበትን (ሳይወርደኝ) የሽንት ቋት፤ እናጣጭ ውህ ለቀትህበት። ፍርሀቴ ሆክላንጂ ብርሌ ቀርቶ ከጠገቤ የሚገኘው ግድቢተኛእንኳ የሚሰግው ነገር አልነበረም። ራቴን ደግሜደጋግሜ መስተዋት ሳይ ተመለከትኩት፤ ሳንሳው የቻልኩት ገፅታ ግን ምንም አልነበረም። ታጠብኩት፤

ከባድ የወህ ከለልታ ግዮት በተር እይኔ ባይጠራ እንደባዘነ ተረ።

«ወይ ጉድ! ፒላሙክ እንዴት ቢደነድን ነው? እልም ያለ አረመኔ፤ ወክሃና ሰባትም የነበረ ሰው ነው። ከፊት ባይ የሚረዝ ደም ተንብዮ ከደሙ ንጡህ ነኝ» ብሎ ከጠራ ሚዳ ባይ እጁን ታጠብ። የራሱን የዋለ የላባትና ተሻሻ እድፍ ከላእንጅ ወደየሰላሙ ሆነ ወደገዳዩቹ የተላለፈ እንደም ቁምነገርና ምሳሌነት አልነበረውም። በገሀድ አላየሁም፤ አልሰግሁም የሚል ደረት ትጥረትና ወሽት የተጀመረው ያኔ መሆን አለበት። የዛሬው ጊዜ ጥበቅና፤ ፍልሎና ሁሉ የመነጨ ከሱ፤ ታጠብቅ ብሎ ከወረደው እድፍ የመጣ ነው። እንደያ መሆን አለበት! የህጉ ት/ቤት ከሀደትን በመሉ የሰራሽው እንተ ነህ! እኔም ታዲያ ያንተ ሀዋርያ ልሆን ግለት? ዘወር በል! ያንተ እርሳት ወራሽህ የምሆነው ጉዲይም የለኝ! የመጃጃልም እንደነፈላለሁ በሰው ገመድ አልገባም፤ ይህ ደግሞ መልጭ ያለ የሀይወት መረታት ነው። ሀላቸሁም ዘወር በሉ፤ የግድርገውን አወቃለሁ፤ እየሰላሙ ይህን ድራግ አወቅ እንደሆን ከፈጠረው የጠለጠ ተጠያቂ ነው። በታ! አለቶ ነገር!... አልኩ፤ ብዙ አንሰላስዮ። የተከነቻቸረ መሀረቤን አወጣሁና እንደያው ወረዳውን ሞገቶሞገቶ፤ ፊቱን ቀልቀል አናጠጥኩት። ባልጠርገው ደሻል ነበር። ደባሱን የአቸሉኔውን ገለባ እንደሸህ የሚዋጋው የሳልስት የፊት ፀጉረ ባይ አታምኩት። ባነሳው ብዙ ክርም እልሆነም። ያደረትሁትን ፊት እንደገና አጠብቁ። ይኸኔ የሹራቤ ወሰጡገላ አግራጭ የሌለው ረዳት ነበርና በሱ አደረትሁት። ልወጣ ታጣኝና እንደገና መለሰኝ፤ እወስነውን አጣሁ! አቅሌ አልራጋልኝ አለ።

«ብርሌ ክፉ ሰው ነው? እንዴት ብሎ! ለምን መሳሁት? በጣም ደግ ሰው ነው፤ ብራረሱ እጅን ተነክሰኩ» የሚባለ ወክ እንደኔ ያለ ሰው ሲገጥም ነው። ምን ሆነኝና ነው ባየው ያሳሰበኝ? ደጉን ሰወሰ!... ገና ከቤቴ አላሳድረውም! እንደህ ከደረገሁ ነፃነቴን አጣዋለሁ። ይህን የሆደን ሽብር እንድ መሰከፍ ምናምን ህወ አድርጌ ብወልጥበት ይሆን። «ራስ ሲያም ጠላ» ይሏልና መልካም መድሀኒት! ሰው ሁሉ እዳ የሚገባው እንደህ ሲረራ መጠጣት ይጀምርና ለምደበት እየቀረ ይሆን?... ብዮ የመወረሻውን የሸንትቤት መብተክተክ ወርሽ ወደብርሌ ስመሰስ፤ «ከንዴ፤ የተረቡ ነገር ደረሰ... ምንው ራቴ?» አለ።

«መጫኛ ወጠህል ልትለኝ ፈልገህ ነው። አይደል ብርሌ?»

«ሲመሽ ታዲያ ምን ይባላል!»

«እራቴ ሆደ! ባንተ ቤት መሸቷል፤ ገና ዩኒባርሲቴ

ቤተመገባችን ስንት የተገለበጠ ነገር ይጠብቀኛል፤ እንድ የቤትሰራ አልባራሁም። በል! እግር-መንገድህን ገፋኝና የቤቴን ቀልፍ ወስደህ፤ ደበውን በምናምኑ ተባብተህ፤ ያገኘሽውን ሁሉ ጠርመስ አሰህህ፤ አግረኛ ዘፈኑንም ትወደላህና ያሸህን ስታደርግ ትይተህ ቢደከምህ ተኛ።... ወደሰ ሌላ ሰው ዘንድ መሄድ ታይተህል... መቼም አሁን ወደቤትህ አትከጃልም፤ መሸቷል»

«እስካሁን ሱ ያስፈታህህ ይበታል፤ ቤተመገባችን እድርሻህ ወደነታኛው አካባቢ እሄዳለሁ፤ ለወጥታወ፤... የሚተላለፈውን የእንትስታሴ እድገት በዚያው ለግጣራትም ይበጃኛል። የተገኘ አደስ ነገር ካለ ባንተ ግብግብም ይጠቅማል።» አለ። የሁለታችንም ትልም ሰመረ፤ የፈለገሁት እንደያ ነበረ፤ የሰራተካቸውን መንገድ አስመቸው፤ እርሱም ወደአምሳያው እኔም እዲያ! ሁለታችንም ድል በድል ሆን።

ከመኪናው ባይ ከተሳረርኩ በሂሳ፤ ይህ ወደቤተመገባችን ወሰደኝ ያልኩት ነገር የግደጣጣም ሁፃ አገኘሁት። ያላጠንከብኩና የተሰበደበደ ሁኔታ። ከቤቴ በጣም አርቶ የሚሰደኝና አወቀሱሽ ጥበቃ የሚያስገባ ነገር! ስለሆነም፤ «ሰግ ብርሌ፤ እዚህ ህንፃ የሚዋር ገደኛየ አለ። መሀፈን ተወሰኛል። ከሱም ጋር ትንሽ ሂሳብ ቢጠ፤ ስለፈተናው አወራሰሁ። እንተም በጊዜ ተሸክፍ፤ እንዲትዘር፤ በጣም መሸቷል» ብዮው ሰወርድ፤ «ትሰግለህ! ክ-ጉ-ደ! መያ በልብ ነው።... መወረሻው ሰላም ይሁን!» አለኝ። እጅን አወላብልበለት፤ መኪናውን ሲያስፈተልኩ ወ፤ መሳበሪያ መንገድን ይገር ከሰወቸ ልደርስ ረጫውን በትኔኔ ተያያዘኩት።

ከመጠለያ ሰፈረ ስታረብ በሰውነት ትክሉ የግወቀው፤ አሁን ግን ባየው የግልፈልገው ደሴው ሰውነትን የገዛው ደንደባም ሀበሽ፤ «እንዴት አመሸህ አቀባ!» አለኝ። ያገኘውን ሁሉ በሆነ የታየው ነገር ተጥሎ ካልጠራው ሰላም በሀሊናው ወሰጥ ሰፍፃ አያወቅም። በጣም ይወዳል ተቀጥላ መፈለግ። አቀባውን በላወቅለትም፤ «አቀባ» ብሎ ሲጠራኝ ፈገግታ የሚወራቸው ብዙ ናቸው። «አቀባ» ብሎ ሲጠራኝ አቤት እንጂ ገም ብዮው አላወቅም። እሱ የሰጠኝ ልዩ ስሜ ብዮ ለምጃዋለሁ። ሲጠራ ብስፋው የባሰውን የትዕል-ትዕል ስም ስለሚፈጥር ጠቅልየ «አቀባ መሆን?» መረጥኩት። ሆነና፤ የሰላምታ ምልልሱን ቀጠልን። ለሰጠኝ «እንዴት አመሸችሁ እነ አቀባ!» መልስ ይሆነው ዘንድ፤ «ደህና ወላህል አጃራ!» ከብዙ፤ አሁን ወ፤ መላው ነገር ሁሉ አግን ወሏል? አልኩ። የዘልግድ የገጠር ቤት ተረባችን ነው፤ እዚህ ሀት አይሁን እንጅ ሁላችንም ገጠረወች ነን። እንደመጣለኝ

አገኝቷል። አልኩና ሌላው መፈተኛ የዘዋለን የመንፈስ ፀጥታ ግረገጥ ነበር ባወራው ለፈለፍኩ። ከዘወትር የተለየ ቅኝት አጣሁበት፤ ዘዋለ በወዋታ ስልቱ አልተለወጠም። ይህ አቅጣጫ አላሳዘነኝ አለ።

«ይኸ ነገር? ዘዋለ ሳይረዳው... ይህ የክርታ ፖለቲካ? ሞቱን ከሰግ ደግሞ እንዴት ለውጥ አይታይበትም? እኔን ከሀገር የበለጠ ፍርሀት ያርበደበደኝ ለምንድን ነው?... የለም፤ ዘ ዋ ለ ሞቱን አላወቀም። ምን ደንጋይ ቢሆኑ ነው አይንባይን የሚያሸፈበት?... ወይ ዛሬ! እኔ ሳጌቲ ልጅ አሜን ብየ እንደመጣሁት፤ እነሱም ይህን እጣኑ-ነፍስ ከደቱ!» አልኩ ለራሴው ወዋታቸውን እንደሚመለከት ሰው ከፈታቸው ላይ በሀሳብ እንደተዋጥኩ።

ከክርታወቹ ቅፅል ስያሜ ሰቡቱ፤ ዘዋለን የሚገድሉ አድመኞች የሚነክ ሲሆን፤ የቀረት ስያሜወች ግን ፍፁም ሊጣጣሙልኝና ልረዳቸው አለቻልኩም። በመሆኑም፤ በዘወትር አጠራር "ሸርመጣ" የሚባለው "እከከ"፣"ከሜ" (ሰባት)ን "ሰባር"፣ "ወላድ"ን "የተልባ ማሽያው ታበት"፣ "ፉንጥ"(አንድ)- "ዘቢደር" ብለዋቸዋል። የወዋታው አስተጋቢና አቀናባሪም (ዜና) ታፈረ ነው። መቸም እንደህ ያለ ነገር ማስተጋባት ይወዳል።

«አባ ገብረ-ሀናን ከመላት ደሳና ዝርፈያ ያወጣኸው የተልባ "ማሽያው" ጊዩርጊህ ጥላ ሁኝ! የያዘኝ ከለም (በሚመርሰበት ክርታ) እእምሮውን መዘናጋት ከተቅበትና እንደጥል ይሁን... በሞታችሁ፤ ከወረሰኩእከ ዘመን አልፎልኩ። ሰባርዋን እንግዲያ በጀርባዋ እለያታለሁ፤ ሌላው ያደፈና ወዙያነሳው ክርታ ሁሉእንጂ የበጠጠኝ። ሰባርን ግን የያዘ ይዟታል። "ሲ-አይ-ኢ" በመገልበጫው ቢገለብጣት ምንው... ተመልከት! ያ ጌብዝ "ሲያክ" ያዝኩት። እራቴ!... አንተ፤ አይቸህለሁ፤ የሞተ ነገር። ይህችን አፋጅ እከከ ጣላት። እኔ እንደሁ አልፈልጋትም።... ነገረህ የል! የምፈልገው የተልባ "ማሽያውን" (ነቢዩ) ነው።... ተባላህ ጌንደሪ!» ብሎ ከደረደረ በሂሳ ተቃንቶ ተመለከተኝ። ተስፋ የመቁረጥና የመሰልቸት፤ አሊያም መምሸቱን በማሰብ ሀሳፊነት ተሰምቶት፤ የያዘውን ክርታ ከጠረጴዛው ላይ ወረወረውና፤ «ጌብዝ፤ በገበጣና በደባ ወዋታ ስንት ያልተለቀመ የደራኛ ቀርም አሰጠኸኝ ከተገረፍኩት፤ የዛሬው ተቆጣጣሪ አባት የሌለበት የክርታ ወዋታ ከሚጥለኝ አደጋ አይበልጥም። ይኸኛው የለየለት የብሄላት ብልገና ነው። እገር የያዝኩት ሁሉ ወረቀት ሁሉ ጣል! አለዚያ እዚሁ እንደተቀመጥክ እጅህ ይያዝል። የታሰበው እጅ መያዝ ነውና።

«ንሰግ! ሰለሞን፤ ለ"አቂባው "... መርዶ በንተ ሲሆን ያምራልና በጣም አጠር አድርገህ ለከሰውና ወይይት እንጀምር። » ሲለው፤ ሰለሞንም አላቅጥጥም፤ የንግርር ዘርፍ ግወጣት አይሆንለትም፤ አረፍተ-ነገር መቆጣጠር በጣም ይወዳል፤ በሰመዶ ስልቱ ይነገረኝ ጀመር።

«አንደኛኛ! አዝማች ትግረ! ዘግች ጌንደር! ስልት በሆታ!

«ሁለተኛ ታክቲክን በሚመለከት፤ የዘዋለን ሀይል እስከተቻለ ድረስ አራትና አምስት ሰው ለአንድ የኛ ወገን እጆች። እጆቻችን ግጥም አድርጌ መያዝ፤ ተይዞ ሲያልቅ ዘዋለን መገደል! ለመያዝ ሲያትት (ተባባሪወችን) አካል እንዳይጌድል እያደረጉና ብልት እየመረጡ ወትቶ ግድከም።

«ሰለት- እኛን በሚመለከት፤ "ከውንተር አክሸን" (ማክፈያ) በፍጥነት መንደፍ፤ እነካሁን እዚህ የተቀመጠው አንተ እስክትመለስና ዘዋለ እስኪተኛ።... ጋሽ ክንዴ ገባዎት? ማብራሪያ፤ ጥያቄና ዜና መዘርጋት ያንቱ ፈንታ ነው፤ በመልሱ ረገድ ቤቱ ይተባበራል። ወረሰኩ!» አለኝ፤ በጣም በተገረደደፈና አብሮት ላልዋረ ሰው በማይረዳ የትንተና ስልቱ። እንደተመራሁትም የተግታብኝን ነጥብ አስመርኩዝ በጥያቄ ጀመርኩ።

«ዘዋለ ሲተኛ ለምን ዝም አላችሁት፤ ወይስ ገና የሰማው ነገር የለም?»

«የሳትኩትን ነጥብ አግኝተኸዋል፤ እነካሁን ብቻውን የተገለተውና ከክርታው ወዋታም ያላሰገባኝው የተንክል ነው። ብቻውን መቆመጥ ሲሰለቸው እንደተኛ ብለን ነው፤ ያልነገርነው ደግሞ መጀመሪያ እሱን-አልባ እናብላለው ብለን ነው። ከገንነው የወረ ታረግ ብትዋር ኑርእከ ወደያው ለዘዋለ ትነገረው ነበር ሳይብላለ! እንኳን አልነበርክ!» ብሎ ተሳለቀብኝ። ጌጌቱ ምን ያህል ጥልቀት ያለው ዜና እንደገኘ ግወት ነበርና ዝርዝረን እጠብቅ ጀመር። «ታዲያ! የሚቀጥለው እርምጃ ምንድን ነው? ጌብዝ!» አለ፤ ጠያቂው ታፈረ ሆኖ፤ ሰለሞን በዚያው መላሽ እንደሆነ።

«ዘዋለ ከመመለሱ በፊትና ከቤቱ ሳይወጣ እንመለስለን የሚል ማስታወሻ ለደባሉ ትቶ፤ ሲያጣን ግራ እንዳይገባው፤ ወደዘዋራ ቦታ በመሄድ ነገርን አብላልቶ ቶሎ መመለስ ነው። አለዚያ ዘዋለ በድንገት ይመጣና፤ ቀደም ያወራውን ሳንሸክፍ፤ ዘገቶብን እንደንቀላጠለጥ።»

ለመሄድ ተሰማግመ፤ ቀደም ወርሰውት የቶቶት ወል ስለሆነ ሳስቀይረው አልቻልም። ባፍታ ተንቀራቅበው ቶመና አባይ

እየመራ ከመሸሀብት ቡና ቤት ይዘዋል ገቡ። ሆኖ ብሉ ከቤት ከሚረዳው ቡና ይልቅ ውድነት የረሰበበት መጠጥ ይበልጥ ይጥመናል። አንዱ አበሽ ያየው ጊዳ ለሌላውም ጊዳ ሆኖ የማይታያቸው ብዙ ገጥሞኛል። ከዚህች "ዘዋራ" ቡናቤት እንደገባን ሊተኛ የሄደው ብርሌ ታኘውን ይዞ ተጉልተዋል። መጀመሪያ ብርሌን አባዮሁትም፤ ታኘውን ሰየው ሰውነቱን ንዝረት ወረረኝ። ብርሌም እርት ሰይቶ ይዘንትቤት ወጥቶ ተደረባ። የቀደመ ወደል ወሽቲ ሁለት ሰአት ባልሞላ ጊዜ ዘገብኝ። ተወባብጠው ተሳባ። እኔም ብሆን ገም አባልኩም፤ ታኘን ውብ፤ ከብርሌ ጋር እንደልተያየሁና አብረን እንደሰላመን ሁሉ ያወጥ እዚያው መቀመጫ ላይ፤ ተሳባሪውን የረጅም ጊዜ ሰላም ተለዋወጥን። የብርሌን ስሜት ባላውቅም ለኔ ግን መሳባጫ ድንጋጤየን ተነሰልኝ።

ብርሌ ለታኘው ያመሸንበትን ሁሉ ለመሰናጠፍ በቅቶ ይሆን? ይህ ከሆነ፤ ነገር በጣም ተበላሽ። ያውም ታኘው በተፈጥሮው በጣም ጠርጣራ ነው። የኛ እዚያ፤ በዚያ ሰአት መገኘት በምን ይተረጎማል? ታኘው፤ ከጠርጣራነቱ የተነሳ የጠረጠረውን ነገር ልክ እንደሆነና ተወባጭ ነገር አድርጎ የሚያውራ ሰው ነው። ብዬ አሰብኩ። እውነቱንም ነው፤ ብዙወች ከዚህ ባህሪው የተነሳ ያመታል። በወዋታ ላይ ሁሉ በሌለበት በተረብ ሰው ሳይነሳ ቀርቶ አያውቅም፤ «ብሉ አለ አለ» በመባል ያው ትንሹ ገብረ-ሀናን ሊሆን ምንም አይቀረው። «ታኘው፤ ራሱን ሰሚመለከትም ሆነ የሚወደውን ነገር በማጥከሽት የወጣለት ወሽታም ነው። የጠላውን ነገር በማይገጥም ቀለምና አገጅቶ ይቀበላል። የእውነት መወከራ ጅራት የለውም። ከወዋታው ሁሉ እርብ-ፍረ አይወጣውም፤ ለሰው የሚቀዳውን ቢራ ያህል ነው። ቢራ ሲቀዳ፤ ግንደልደያው እንደተገመደበት ጠላ ማትረቢያ የጠርመሱን እፍ ከመክፈያው ብርጭቶ አውቶ ያርቀውና ባረፋው ብቻ ይሞላል። በመሆኑም እንዴን መለስተኛ ጠርመሶ ቢራ በክብር ዘበኛው አምስት ያወጣል።» ይሉታል። በተለይ፤ እያ ተበጅም በሚቀመጠበት የወዋታ በታ፤ አሳሳፊ የተጠነቀቀ-ተጠንቅቅ ቢሞላላቸውም፤ መላ ፈልገው፤ ምን አይነት ነገር ነው፤ የታኘ ቢራ አቀዳድ እዚህ ቤትም ተገኘ፤ የቢራ እጃችሁ አጠጠ እንዴ? ብዙ ወሳያህቶ አይወጠም። መጠጠ ቢራ ብቻ ከሆነ ለማለት እንጂ ሌላው ጉልበታም መጠጥ እንደቢራ አረፋ ስለማይወጣው ታኘን አያሳግም።

ታኘ በጣም አተፈተፈለን፤ ያልጠበቀ መስተንጉዶ ዘራልን። በአቀዳድ ቢያመትም ከሰው ጋር አብሮ በመብላት እንከን

አይወጣለትም፤ ትልቅ ፀጋው ነው። እኔ ሰውቀው፤ አረፋ ግብዝተ የቀልድና ዝና የመስራት ሰብ ይመስላል። ወደእረፍት የምንወጣበት ጊዜ ነበረና ድህ የተማሪ ኪሳችንን ሳያስፈታን ቀረ። እኔ ግን ገና ሀሳብ ማእበል ወስጥ ነው ያለሁት። መጋቢቱ በጆ፤ ግና በዚህ ያልጠራና በያትጣጫው ተወሳሽ የተመለከትኩት ሁኔታ እንዳለ፤ የቢራ ሞቅታ የተፈጠረ እንደሆነና አንዱ ያላገባብ ነገር አስጀምሮ፤ ሰውነትበት የዋልኩት ንድፍ ሁሉ ተጋልጦ ዘዋለን በሰውነት እንደላሰገድለው ፈራሁ። ብዙ ከተገለትን በሂሳ፤ የደርዘሪያና የቋመጠበትን ርእሰ የማይነካ ወዋታ ሲሰለቻቸው ታኘው ተነሰቶ፤ «ሂሳብ በመሉ ተከፍሏል። ይኸ እንግዲያ (ብርሌ) እራት አልበላም። ከመምጣታችሁ በፊት «ረዣም ጊዜ» ተቀምጠናል። ለተማሪ ሌሊትም ሁሉ ቀኑ ነው። መቀመጥ በሌሊት ይጠናባችኋል።» አለንና ጊዜያችንን ከልተው ወጠ። መጠጥ ቤቱ ከግግሽ ሰአት በሂሳ ይዘጋል። የገለትነውን እንዲልጠን፤ ያልተከፈተውንና እንድናስከትል የተተወልንን ቢራ ሁሉ ሽንጣ ወስጥ ያለን ቤታችን ተመሰሰን። ዘዋለ ተኝቷል። ቡናውን ጥደን በታፈረ ጀግሪነትና ማእከልነት ተከታዩ የሁኔታ ቅንቀና ተጀመረ። ከሁላችንም እድሜ የዋጠ እሱ ነውና ታፈረ እንደርዳሪ ሆነ።

«ገብዝ፤ ይህን የጊዛንት» አድግና የነገር አያያዝ «ሳይከሱጁ» ምን አይነት ሊሆን እንደሚችል ባደገበት ሁሉ የምታውቀው ነው። ከመሀከላችሁ የክብትም ሆነ ቀር ሊባ ዘር የለም?... ይቅርታ፤ ማለቲ፤ መሰረትን ያወቀ። የሊባ መላ ዘሪያ ነው፤ ረቅ ስታስጠው ዋናው ከመንደር ይገኛል። መገቢያ መውጫውን አውቶ ተጠላብ ገብቶ ግወጣት ለቀረበ ሰው ይቀላል። ቅኝ ስርቆት የሚሰርቱ ሰወች በዚያ አሳይተው በዚህ የሚገልቡት ናቸው። እያንዳንድህ፤ እንደህ ያለ ጆብዶ እንደሚፀምብህ ሀተታህን ስር አሲዝ፤ ከወደያውደህ ምታ፤ በገጥ ማለስ ትኩረት ይደረግበት።

«ያመሸህበት የቢራ ሰው ሁሉ ጤነኛ አይደለም። ጤና ማጣት ... ገም ብሉ ይታየኛል። እንደያውስ! ምን ደርሰደር ያስኬደኛል! ከመሀከላችን የሚፍረከረክ፤ ደም-መጋባት የሚፈራ ካለ ይኸኔ ተናግሮ ገጥ ይያዝ። የፖለቲካ እርምጃ ነውና የሚወሰዱት ብዙ ትእይንት ይፈጥራል። የኛ ጥረት ያሰቡት የፖለቲካ እርምጃ ወደግለሰብ ገደይ ተሰወጦ የእስር ቤት እራት እንደሆን፤ የቀበጭ መቀጣጫ ግድረግ ነው። በትር አትቀርላንም። ብቻየን ቢሆን ከዘዋለ ጋር አብሮ እወድቃለሁ። ይቻላል እንደገጥር ጥይት ባላግው ቀጥሎ ሲል አባይ የታፈረን መንደርሪያ ተከተለው።

«ሌላ ምን አግራጭ አለና ነው?... ስለቀን ከደግ አዘጋጅቶ፤ ሲመጣቸው ጥገናን እየያዘክ መጥረብ ነው። ሌላ አግራጭ አለ? የታረረ ጥያቄ ከሁሉም በፊት ይቅደም። አቋም ይወሰድ! ዝርዝር ልዩነት ከሂሳ ይከተላል። ተፈው፤ እኔን ከንተ ደርበኝ፤ አልሸጥም። የቀረህ ሁሉ በግልጽ ተናገር፤ መቼም ነዛዜ ነውና። እንደህ ወደአንገረብ፤ እንደያ ወደመገጥ፤ ከዚያ ወደጠዳ የግብረሰብ በታ የለም፤ ምርጫ እንደት ብቻ ናት፤ ሆኖቷን መቋቋሙ።»

የዋለባች ፍርሀት የመከፋፈል ሁኔታ ነበርና እነዚህን ሁለት ተቸውቶ ስለገ እንደቲ መደንደን ጀመረ። ሁሉም እንደ ሆነና የዜና ጥንቅርት ተሰቀለች። የዜና መንደርደሪያውን የሚጀምረው ፈርቶው የዋለት እንግዳ ሰው ሆነ። ቶይቶ ስረዳው የዘለቀ ዘመድ ነው። ዜናውን አንተረትረው። አደስ ወረ ሲሰጠኝ ይቅርና በያዘኩት ወረ አጥረ-ገጥ አልደረሰም። ስለሆነም “ጆሊ” ዜናየን ሳበረክትና ከኔ ሳይ የዋለውን ድንጋጤ በነሱም ሳይ ልዘረባቸው ሲያስመኘው፤ ታረረ እኔን ተመልክቶ፤ «አቲባ፤ አንተስ የሰግኸው ወረ የለም?... ነገረስ አወረ ነህ፤ ዘመድ ግብርና መታረብ አታወቅም። እንደያው ወንን ለግድረስ እንጂ ግን እንዳልነገረህ ነው? ደብተር ዘመድ!» ብሎ ያራጠጠ ሽመጥ ሰራብኝ። ይህ ዘለፋውና መሳለቁ ግን ከራት አይሉት ከራት፤ እንደያው ሆኖ ብሎ ሀይልና መዝናኛት ሰጠኝ። ከእድሜ የሚገፋኝ ስለሆነ እንጂ በባዶው «ጋን አፍ! እንተ በዘመድ ተራቢነትህ ምኑን ወረ አምጥተኸው ነው?» ብለው በወደድኩ ነበር። ግና አጥብቶ መዘናኛት ሳሁን አይሆንም ብየ ተወክት። እንደመታሸትና እንደመጀነን ታጣኝ፤ ቀጥቶ የወረ ስልቻየን ፈታሁ። ለጊዜው የነጋሪየን ስም፤ እቅጣጫ ብሎም ፍንጭ መደበቂ ሁሉንም ምቹት አሳጣቸው። ተናገረም ግመናቸውን እንጂ! ከብርሉ ጋር የዋልገበትን ወዋታ ወርሻ አቀንቅኜ ወረሰኩ።

«እያንዳንዱን አሁን ተቸገረህል። ቢራ ከጋበዘህ ገብጥ ጋር የነበረው ገብል ነው ይህን ሁሉ ያሸክመኝ።» ስለ የሁሉም አይን ፈጠጠ። የደከመውን አካል ሁሉ ነፍስ ዘራሁበት። የዘለቀ ራት ከሁሉም ያለፈ ተሳክረ። ቁጥጥብደግ አሰኘውና ወደእምድጂው እየጀደ፤ «የሚያስጠጣ ነገር መጣ፤ እስካሁን አልፈራሁም፤ አሁን ወረረኝ። ነፍሳሌ፤ ዘረ ታዲያ አስገድለኸኝ ነበራ!»

«እየተሰተዋለ! እኔ ነኝ እንደ፤ “ዘጥራ በታ” ብየ መርቸ የወሰድኩህ? አበሻን አበሻ የሚገለው ከሆነ፤ ዘጥራ በምትለው መጠጥቢት አጥምዶ ነው። እንደ የሚገኘው ሌላ ሀበሻ ከሚጻደበት ነው።» አልኩ፤

«እረ... በንተስ ጥፋት የለም። እንደያው ያጋጣሚው ነገር ገርዋኝና የምናገረውን መቸኘት አትቶኝ እንጂ! ገብጥ! ከነፍስገዳይ ጋር ቢራ ስተፍና አመሸሁ። እሱ ግን በጣም ሲበዛ ወገኛ ነው! እንጂራ ይወጣለት፤ “ነፍስ ስትወጣ፤ የመሸኛዋን ትቀምሳለች” የሚባለውን ወገን አድርሰ፤ ጠባብ ቢጠ ሲያቀምሰን አመሸ። ፈላጊ፤ በጣም ተራቋል።» ብሎ እንደያው ብቻውን፤ ከቡና መጣጂው ምድጃ፤ ከግብተኝነቱ፤ ከመሀፍ መደርደሪያው ሳይቀር እየተረጋገጠ ይደዘውን አጣ።

ምንምእንኳ ለድብድብ ሲጠቀምበት አይቸ ባላውቅም ታረረ በደህና የተገነባ ሰውነትና አካለቁመና አለው። ከሰውነቱ መመላት ጋር ቁመቱ በዚያ ገደም ከሚጥረው ሀበሻ ልዩ ያደርገዋል። እንደእያ ተበጅ በይባለም፤ ረጠጥ ብሎ ስለሚራመድ እንዳንድ የከጃላቸው ተባብረው የሚታመና ከሱ ጉን ተወሸቀው ለመታየት ያልበቁ ትብብጥ ልጃገረዶች ገና ለገና እንፈራዋለን ይሉታል። የጽኑነቶች ሴት፤ አሊያም ጆርመዎች በቁመታቸው ይቻጽሉት ይሆናል፤ የሀበሻ ሴት ግን የዘመኑ ሳይንስ የተዘጋገለገች ሴት ከላፈለፈለት የእግራት ፍጠር ይገነጣጥታል። በጣም የሚያስፈራ ነገር ይሉታል። ግና ሁሉም እሱን ለመወሰን ጥክረው ያልቀናቸው ናቸው እንደህ የሚያመት። ከገርድ ሸሚኩ ተሳባ የወጣ የፍንጅ ከንደን ሀባባት በአንክሪ ቶጠረ። አብሎና ጌልቶ በተከሰተው ጥቅር ደም ተሸካሚ ቧንቧ ሳይ ሌላ ጣትን እያመላለሰ ሆኖ ጥጠው። ከጥጠ አመለካከቱ የተነሳ ብዙዎቻችን የሱን ወሳኔ አወቀንም ሆነ ሳይታወቅን የመቀበል አምልኮ ይጫነናል። ሆኖታው እኛን ምቹት ሲያሳጣግ፤ ዘለቀ ጽበናውን ጥጽ ተመለሰና፤

«ታረረ!... ምን ይዋጥህ? ለሀይል መሪነት የመሸሚያህ ጊዜ ደረሰ። ነገረግ የትኛውን መሳሪያ አስደዘህ በዚህ ግ፤ በዚያ ወጣ ልትለው ይህን? የኢ-ሁ-አ-ፓ ተመክሮ አፈር በልቶ ቀረ። የለመድካትና በንድ እጅህ እንጠልጥለህ ትርጉም የነበረችው “ብረይን” (መቅረብ) እዚህ ብትዋር ኑሮ እንደሌላውን ደፈጣ ተዋጊ ከሰግዶ ጠቀሰህ ሀን፤ ወጥተህና አስተክለህ፤ “መደሻው ጥረ ነው፤ ይቻት ግን ሊቀርብ ነው?” ብለህ “እጥር ምጥን ያለች አፕሪሽን” (ግብር) አካሂደህ እረወደያልኝ! ምን ያደርጋል! ሰው ትጥቅ ፈቶ ከእንደህ ያለ ጊዜ ይደርሳል... ትገባቸው ንእስ ከበርቲ ተሰብዘበበት የነበረ ድርጅት አልከስክሰህና የጥታት እራት አድርገህ ቀረ! “ሰው በላው ጉንደረ፤ ተበላህ ዘረ” ያለ ገብጥ እንደህ ያለው ጆል መፍረክረክ የጠመው ነው።» ስለ ታረረ ሰጥ ብሎ አዳምጦት በሽም ተነፈሰ።

«መጽ አፍ በጣም አልቧረቅህም? ወደትና ወደት ትፈጥላህ? ከፍህ እየተገረደረ የግደጣውን አሻሮ ልብ አላልክዋል። ከዘዋለ ጥት ላይ ተገባር ልትበላ ቂምጠህል መሰል። እርፍ ተገባር የግያወጣም ሆነ የግደጣለት በው አይዋርም።» አለው።

ከግደግ የተነሳ ግደት ነበር። የዘለቀ የተረብና የዘና ዉዋታ ነበር። የታረረው የግያስደነባር ግሰፃ ሆነ። ዘለቀ ታረረን ገም አላለዉም። «በው አንደንድ ቀን ልዛና ሲል አታዘና፤ በንተ ቤት እርምና ዘበት ነው። ገም ብለህ በፕራይት፤ ከከከላ እንደሆንክ እድገህ አለቀ። አንጃት የግበላ ነገር ከሆዴ ጣልክበት።» አለ የዘዋለ ቁጥጥንት ስለተሰማው።

ታረረ፤ በእውነትም ነገር መምረግ ያወቃል። የታየውን ለትም ዘወር ስለግል፤ ከሱ ጋር እፍ የግክፈት ሰወች ተጠንቅቀው ነው። የጉድን አሸግጧውቹ «እግዚር ከደብተራው ቀጣ ያድን» ይሉታል። ይህን ሀጂት እሱም በደንብ ያወቀዋል። የግለወጣው ያቀራረብ ስልት ግን የለም። እንደታወቅ የግረገገው እንደዚያ በመሆን ስለሆነ ነው መሰል። ዘለቀ፤ ከፈላው ቡና ጋር ለስታ ቅቢውንና ግርግራታውን ዉምሮ ደበውን ይዞ ከተፍ አለ። የተሸነገልንበት ቢራ ሆደችን ግርት ስለነበረ፤ ሀላችንም አልከፋንም። ታረረ የሆድ ነገር የግያግራት በው በተለየ ይወዳል፤ «አሁን፤ የተቀየሙኩህን በመሉ አነሳሁልህ፤ የተናገርኩትን እንዳልተናገርኩ፤ ይህ አልዋጥልህ ከለ ደግሞ፤ እያ ተናገረያለሁና እንዳልሰግህ ቀጠረው።... ዘልቂ፤ በጣም ባልትና ለምደህል፤... የተገኘውን በግረ ያቀረበ ልክ ስራ የሰራ በው ነውና ልክ ሰርተህል፤» ብሎ የሀላችንም አቅል አዛናው።

ቤት የጥናት ጠረጴዛ መጣያ ብቻ ሳይሆን ግብአያም በመሆኑ፤ በሰግራሰግ የተለቀመው «አረብ አመጣሽ» የወጥ ቅመም ሁሉ ኢትዮጵያዊውን ባልትና የግጉትትልን ይመስል የእቃ መደርደሪያችንን የጥላው ቅመም-ነክ ነገር ብቻ ነው። ከምጣናው ስህተት አልፎ እያንዳንዱ ከድስት የግገባበት ጊዜ ያልተጠና በመሆኑ ያለት ሲደወር፤ ጅል ሰብቀት እየሰበቀ የዚያ ከተማ የኪግክል እንደሰትሪ የግጉትትልን ክርፋት ሊሆን ምንም አይቀረው። ባልትናቸውን በናወቅም ሀንዳዊያን ረዘቸውን እንበለ ቅመም አይቀቅሉም፤ የመናወያን ኢትዮጵያዊያንን ሊመሰሉ ምንም አይቀራቸውም። እንደያውም ቅመም በግስጉልበት ከእኛ ይበልጣሉ። ጥርክወች የረመጥ ላይ ስጋ ነፍሳቸው ነው፤ ቅመሙ ከጠፋው ሰቀ ላይ ሲወድቅ፤ የሸንከርት ገለባ ያመሰቸና ያቀፍነባቸው ቤት ኪታ በክብሩ ያሰፈላጋል። ቅጥ ያጣል። አረቦች፤ ከሀንሐቸው ጋር ይመሳሰላሉ... ምናልባትም፤ በደህና አብዛኛው

የግበሉ ናቸው ብለን እናግኛለን። የከባቢው እኩሊታ ይህን ይይዝና፤ የወለሉ ግፅጂ ኪግክል ሲወመር ቤቱን ከግፅደት ይልቅ ባንድ ላይ ተደብሎ ያፍንጫ ገለት ይፈጥራል። ከቤት ከገቡ በሂላ ምንም አይደል። በድንገት በር በርግዶ የግገባ ሰው ግን አፍንጫውን የተሰበረ ያሁሉን ነው የግጉትትል። ሲጋራው የግረገገውን ሀላችንም አጫሽች ስለሆን ለይቶ ትቸው ነው። ክረምት ከልሆነ በር ግንገርበቡን ግንም ይመርጣል። ብቻ፤ የቀረበልንን ተሰናጠቅንና ሙገት ቀጠለ። ሰለሞን የመጀመሪያውን አስተያየት መሰል ጥያቄ ወረወረ፤ «ይህን ሁኔታ በምስጢር ለፖሊስ ግብታዊት አይቻልም?» ሲል ታረረ ተቀበለው፤

«ምን መረጃ ይዘህ ነው ለፖሊስ የምታመለከተው? ያለመረጃ የቀረበ አንድም ፍርሀት ወይም ተንክል መሰሉ ይታያል። በተንክል መንገድ ከተረገሙት እንክስራላን። ከዚህ አልፎ፤ የግንገብ አቅም ከለህ ከፖሊስ ፊት መገደል በጣም ያምርሳቸዋል። የፖለቲካ እርምጃ ተብሎ መሰየሙ ከተራ ወንጀል ለመወጣት አይደል። ታዲያ አመቻችተህ ትሰጠው? ገብዝ፤ ከልሆነ ስህተት እንደገንባ እየተጠነቀቅን። አንዱ ያቀረበውን ሊላው ሊቀበለው ስለግግራ መሪ አታቹ ነገር በደንብ ይበልቅ። ሊላውን ተወወ፤ የቢሮባን ፖሊስ ጣቢያ ያስመረረ የኢትዮጵያዊያን መቀራደድና በየጊዜው መጠራት ነው። አሁን በጣም ሰልፏቸው፤ ገብሽ ሻወል ጉዳና የግል ጥሪ ቢጠረ፤ «ተወወ ይህ ጅንግል (የግክ ሰው) ሁሉ እርስ በራሱ ይቀራደድ፤ አንድ በወደቀ ቁጥር ለእስራኤል አንድ እዳ አብሮ ወደቀ» ይለልሁል፤ ከዚህ ቀደም ተበሏል። በተግራነትህም የምትሰውጠው አይዋርም።» ብሎ ገሰፀው። ይህን ጉዳና ሲዘጋው፤ ሰለሞን በመከተል፤ «የእፍ በትርህን እጅን በግንሳት ተቀብያለሁ። ግና እኔን አንቅፊህ ገምታህ ለምን ነው? ይህ አይሆንም ሲባል፤ ሊላ ይሆናል ግለት ጀግንነት ነው።»

«ሊቀመንበርነቱን ረሳኸው እንደ? የኔ ዋና ተገባር ሰራውን መስመር ግሰያዝ ነው። አገር የግራገገውን መጠቅሰል ነው። ተረታህ፤ አይደል? ምን ታደረግ ትሸረኝ? ምን አድርገህ?»

ይህ እንደህ ሲቃለድ ዘለቀ መሀል ገባ፤ «መታት የነሱም የኛም ነው። በበኩላቸው መርጠን መታተን እንድናለንን ብዙ ሲተልሙ እኛ ተከላክለን እንድናለን እንበል። አለመታተቅንጅ ነው። መታተቱ ብዙ ክስረት አለበት፤ አንደኛ የጥራል (ትሰም) ወድቀት፤ ሁለተኛ ክስረት፤ ክስረት ሲባል ደግሞ በጣም ተርቅራችሁ እየት ያግል፤ ወጭው ምጣት ነው፤ ከመርህግብር ያስተጋገባል። ሲከፋ ጉደሎም ይሆናል። መታተቅም ይኑር፤ ግና ሁሉ አይወደቅ። ከአካል ጉድለት ሞትን እመርጣለሁ፤ ጣጣ

የለበትም። ስለሆነም ዘዋለ ይጠራና በደንብ «ብሪፍ» ይደረግ (የወረወረው ጭግቂ ይነገረው ለማለት) ከዚህ በሂሳብ ሁሉም ጉዳዮችን ከነቃ፤ ደብዳቤውን ተሌ እንደያደርጉት መግለጽ ዘዴ ይደራጅ።። አለዚያ ስንወድቅ መፃራችን የራስ ምታት ነው። ገፋፍተን፤ የታወቀ ነገር ነውና ሲመጣ «ክርክር» (ግላዝን) ሳይሆን ምግባር ምግባረን አፍልሰህ ዘወር ነው። ትስግቸው ከተሰበረ በሂሳ አገር ይረጋል። ሌላ ድርጅት ሊያደርጉ ቢሞክሩም ቶይተው ይሆናልና እኛም የምንፈልገው ህይወት ግጥሞችን ብቻ ነው። እንደህ ያለው የመገፋፋት እቅድ ከፖለቲካ ያደርሳል፤ ስትላለም ፖለቲካ ይገባል። መሀል ጥርጊያ ሳይ መንጋው ነጭ በሁለት ደንጊያ ተወራዋሪ ጥቁር መሀል ሲታመስ ፈረንጅ ገምብሎ አይመለከትም። ስለሆነ የዘለለውን፤ ታረረ ደግሞ ውድቅ ያደረገውን ሀሳብ በዚህ ግጥም ይቻላል። ገና አገር ሊናገር አይደል? መግለጽ ምን ይሁን? የግሪኩን መፍትሄ በጥልቀት ቤቱ ይመልከተው።... መቀበትስ ገምብሎ መቀበትስ ነው። ሌሎችቸውን ለግናገሪያ የግብታ ወረወርኩ። በቃኝ።»

«በል! ገፋ፤ አገር። የዘለቀን ሀሳብ የግሪኩን ክለላ የግሪኩን፤ አሊያም የተለየ ያለው ይናገር!» ሲል ታረረ በሊቀ መንበርነቱ፤ አባይ ጥያቄ የመሰለ፤ ገና የነጠረ አስተያየት መስጠት ቀጠለ፤ «ከዚህ ሁሉ መልካም ግርግር አድግው በዘዋለ ሳይከሆን ለምን አይሸሽም? ትምህርት ቤት ቢያታል አንድ አመት ነው። «ከመጥት መሰንበት» አይሸሽም? አገር በመሉ በንድ ሰው ታመሰ!» ሲል የታረረ አይን ተገረዘረዘ፤ «ቢሆን ኑሮ መልካም ነበር፤ የዋልንበትን መግግል አፈር በሳው። የፈለጉት ከኛ እንደነጠል መሰሉን! ይኸግ በጣም አግረላቸው። ከግሪኩ በተነሳ ፍርሀት፤ ትምህርት ሲከብደው ፈረጠጠ ብለው ይከሱትና «ሰክኑት» (ይሁዳዊ መረዳጃ ተቋም) ከእዳ ወጣሁ ብሎ ቁጭ ነው የግሪኩን። የእስክሁኑን እዳ ለመክፈል ሽታሳይ ሁዋ ይቀራል። አሁን የግሪኩን አገልግሎት በዚያ ወቅት ቢጠይቅ አያቀምሉትም። በራሱ ሰርተህ ተግር ይሉታል።... ያውም ነገ ሟት መከንኑ ለወታደርነት አገልግሎት ይዘት ሊሮጥ ከተፍ ይላል። አባይ! ይልቅ ስለደንጊያ አወራወር፤ ሰንጠሊዝ አያያዝና አመክባት ብታጤን አይሸሽም? ገና ለገና አገር ያልተረዳልን የረግ ስምሪት ከምትተነትን!»

«እርምጃው የግሪኩን ደው የት ሳይ ነው?»

«የትም!»

«እንደያ ከሆነ፤ አንድ የግሪኩን መሰሉ ካራ ሊሸጉበት አይደል? በሌላው በታ አብረነው ብንሆን ት/ቤት ስንት ህይ

ልንጠብቀው እንቸላለን?» ሲል ታረረን የትእግስት ክዳት ይላክ ወጽመር።

«ከንድና ከሁለት በላይ መሆን አለባቸው፤ መጠርጠረን ያወቃሉ። የነፍስ መከፍ እርምጃም በጠራ ፀሀይ አይደፍረም። ከዚህ ሌላ ዘዋለ «ካራቴ ና «ጁዶ» ይቸላል የግሪኩ ፍርሀት አለባቸው። ሰጥኑን የበለጠ እናስወራለን፤ እንደፈረ። ሌላውን ተወወ፤ በሰፊው ሰምንት ዘዋለና ታኘው ከኔ ቤት ተገናኙ፤ ቀኘ ሲፈትነው የንጥቂያ ቀልድ አስነሳ፤ ደጋግሞ ጥክርት ሂደ። ይህን ያገናኝበት አሁን ነው፤ ሰበሰበው አይን ያወጣ ስለሳ ነበር። ከዚህ በተረፈ ግን «ከመን ሲንሰሆን» (ተመክሯዊ ግንዛቤ) ተጠቀምበት፤ ከት/ቤት ሳይ ሰንጠሊዝ ይመዘል የምትለው ሰውም ተሸክሞት የግሪኩ ነፍስ አለው፤ ይፈራል። ከጠራ ግሪኩ ሳይ ሰው ሲወጋ፤ ፈረንጅ ሆኖ ሽብር ፈጣሪ ገባ ብሎ እጅ-በእጅ ይቀራመተዋል። ት/ቤት ሳይ ከተግቱ እቅዳቸው የገቢያ ትቤ ሆኖ እርምጃቸውም ሀዘባዊነቱን ያጣል። የግሪኩን ከመንደር ሳይ ብቻ ነው። ይልቅ፤ ወለግንና መታጠሪያን ግስወገድ፤ ብቻ መጋዘን ሁኔታው አቅጣጫ እስኪይዝ ፍፁሙን ተወ። ከራሱን አንድ ሀበሻ ስታይ ፊትህንና ሂሳህን ገላምጦ ግየት ካሁን ጀምሮ እንደፍርሀት እንደይቆጠር፤ የሀበሻዋ ክራት ያለችበት ለህይወት ይተዋት፤ አታዋጣም። ከጅል በላንጋራ ጋር የተጋጠመን መሆኑን አትርሱ።»

ትንተናው እየቀጠለ በር ተመታ! ታረረ መቀመጫውን ለቀቅ፤ ወንበረን ከጠረጴዛው ራት አደረገና፤ «ዘለቀ ቀም! እሱን በርና የክንድ ግወራጫ ህዋ ልቀቅልኝ! ገብዝ የምትደዘውን ያዝ!» ብሎ እኔን ገፋ ሲያደርግ በረ ደግሞ ተንኪኪ፤ «ግ-ን -ነ-ህ!» ሲል ደምፁን በጣም አጃጃለው። መቸው ደምፁ ዘዋለ ሆነ። በረን ለመክፈት ጋንታውና የሱን ፊት ለማየት ኪኪቲው በዛ። ዘዋለ ሲገባ ሁሉም አጥብቆ ጠየቀው። በዚያ የሌሊት ሰአት አመጣጡ ያልተሰመደና ያልጠበቅነው ሆኖ፤ እሱ ይገረምብን ጀመር፤

«በጥታችሁ ምን ቢወርድባችሁ ነው እስክሁን የተገታችሁት? በጣም ስትጠጡ አመሻችሁ እንዴ?» አለ። የሰራነው ስህተት ቢዋር የተወንሰትን የግስታወሻ ወረቀት ከመጠጥ ቤት በተመለሰንበት ሰአት አለግንሳታችን ነበር። ታረረ ለዘዋለ ጥያቄ መልሰ፤ «አለም! እኛስ በጣም ደህና ነን፤ በህይወት እንደዋዘ የጀመርነው ከርታ ወደቁግር ተለውጦ አንዳንድ ሰው ኪሱ በብር ደክሟል። ይልቅ ጅብ ያስበረገገው መጋዢ ይመሰል አንተን ከዚህ የጠለህ ጉዳይ ይገርግል።»

«ሽንት ቤት ስገባ፤ መብራታችሁ እንደተገተረ ታየኝ፤ በመሆኑም የጤናቸው ነው? መጣሁ። ስቀርብ ታገመግግላችሁ፤

በዚያው ተሳታፊ። ያሰነሰኝ ገን መልሰ የግያስተኝ ትዠት ነው።
«ምን ታዠኸው? በሰሞኑ፤ ከልብህ የተጣደች ልጃገረድ
አመሰችህ? ገደል ስትገባ አየህት? ቀጫ አባረረህ?» ብሎ ታረረ
አረዘበት።

«አረ አትቀል፤ ልጃገረድ የሚያስብ አእምሮ በዚህ ወትት
የለኝም! ሁሉም ህልም ትዠት አይደለም። ወደእውነት የሚለወጥ
ጥልቷል። ልብ ካልከው!...» ብሎ ህልሙን እንደናጣጥለበት የረራ
መሰለ።

«በል የታዠኸውን፤ እውነትም ይባላልህና ህልምህን ተናገር!»

«ሊላ ሊላ የደር አጅቡን ተወወና ትግረ በመሉ ሁብሉ
ሲከተኩትኝ በእንቅልፍ ልቤ ሙሄ ነው ከርሱስ (የክፍል ተደባዩ)
«ምን ሆነክ ብሎ» ቀስቅሶ ከሞት ያደነኝ። እንዲህ ገጥሞኝ
አያውቅም፤ ህልሜ ይኸው ነው።» ሲል ሁላችንም መገረምና
የበለጠ ውጥረት ታየብን። የታረረው የባሰ አይኑ ፈጠጠ፤
እንደመገረም ቃጣውና ዙሪያ ባይኑ ሰልሱን፤ ከዘዋለ ሳይ
ሊደርስ ሲል አይኑን በዚያው መሪት ሳይ አሰረገው። «አናታችን
ሳይ በምን የማይሆን ነገር ተጫንክን? እውነትም «ትዠት!»
ትግረውችን በጣም ትረራለህ መሰል? ቀን ያንገራጠጠህ ኑሮ ይሆን
?... ዘዋለ፤ በል! ደህና ልብህም አልለበስክ፤ እንደኛ መቶመር
ከፈለክ ወደክፍላህ ሂድና ደህና ልብህ ለብህህ ና! እኔ ቡና
በጥድላህ እቶያለሁ፤ ቡናውን ስትቀምስ ትዠትም ብኑን ይሆናል፤
ራሳ ምታትም ቢሆን ያልፍልህል። በል! አንተን እክ ነው!
ትግረውች ሳይቀራመቱህ ነፋሳ ጡትሰርህን ብሎ እንዳይገልህ! ሰው
የገደለው ይሻላል፤» ብሎ ከዚህም ከዚያ ነክክት አጣደፈውና
ዘዋለም፤ በእውነት የተወነቀለት መሰሉት የተባለ ልብህ ለብህ
ሲመጣ ጥሰሰ ብሎ ሲወጣ ሲል የወለል ሳይ ምንጣፉ ጠለፈውና
መሪት ሳይ እጋገል ተሸበለለ፤

«ዘራፍ! የባሪያይቱ ሽል!... ተዘነቡ!» ብሎና ሳይታገዝ
ተወናጭሮ ሲነሳ ታረረ ፈገገታ መጀመሪያ ሰጠው፤ «በዚህም
እንደትከሰስ፤... አንተ ልጅ ወላጅ ነክነት ሳይዋርብህ ይቀራል?
ይህች ብረት ኪ ባለች ቁጥርና እንቅፋት ሲመታህ የግትሰ ወጣት
መረግረጊያ ትርጉም መደረሻዋ ጠፋች። ከንድ ወና ሽግግሉ
የቀደህት ሳትሆን ትቀራለች!»

«እንደታ! እናቲ የወጣለት ከርችች ፀገር፤ በግሰሻ
የወተወለወለ ሙጌጌ የመሰለች ጥቁር፤ እግሯን መጽሉ ከእንቅፋት
አክሱም . ሸዋ አሰኝቶ አንቀራፎት ሰድ የተረገጠች፤ ጥፍሯ
በወግ አድጌ ከመከርከም ይልቅ ተንወርፎ እየተቀረፋ ሲወድቅ
የቀረበ፤ ልብሷ ግሰሻ ከከብት ጠሰ አንሰቶ ከላበቷ ጋር ተደብሎ

የከረፋ፤ አፍንጫዋ ሰከራም የረገጠው ጣሳ ይመሰል ተዘብቶ
የተደፈጠጠ፤ ከንፈሯ የተዘረከረከና አሻካፊ የምትጠይቅ የመሰለ...
ትልጥ ያለች... ይቻት ጥቁር አፍሪካዊት ብል ምን ትረገራለህ!...
ትክ ብለህ ተመልከተኝ፤ ደጋግመህ ብትመልከተኝ ብኩ አይነት ነገር
እሆናለሁ። አንተንም ከህያ ሰከንድ የበለጠ በቀን ትክ ብየ
ከየህህ ዝንጃሮ ትመልክለህ... በላሌ አፍ!»

ፈጠን-ፈጠን ስንተያይ ታረረ ተረገጦ ተንፍሶ ከበደበድ ያሉ
ከንፈሮችን ከግዝግቶው፤ የቃል ትንፋሽ ገን ሳይወጣው ቀረ።
ዘዋለም ሊባበስ ሲወጣ አሁን መሪትን አሳመነውም። እንደወጣም
ታረረ፤ «ግን ነህ! በቁምህ ሰንበት ታቁምህ! በራዶን ጣድና ተሉ
ተመሰሰ!» ብሎ ድምፁን እንደገና ዝቅ አደረገው፤ «ይህ ሰው እክ
በተከፈተ አፈ ደህና አድርጌ ደብደባኝ ነው የሄደው፤ በጣም
አገኘኝ... ግን፤ እየኸው! ጥና ጠሪው ለፍፍ አሰነሰቶት!... እዚህ
የህልም ፈች ዘር አለ?... ነገረሰ ግልጥ ነገር ነው። ምን ቀርቶታል!
ወርሶ ነው ያወቀው... ጌባዝ... ይህን ልጅ፤ ግደላችሁም...
መትተውታል! እንንገረውና ይረፈው! የእርምጃ ወላጆችን ስም ገን
አንድ ብላችሁ እንደትነግሩት፤ ቻል ብትሉትም የደም ጥሪ ክፉ
ነውና ሰውነቱ እየተሸግቀቀ፤ በጣገቡ ሲያልፉ መንቃትን
ያስባላቸዋል። ይህ ከሆነ ደግሞ የሚያድነውን መሳ አንሰራም።
ከነቁ፤ እኛ ከተበላገን፤ ሁለተኛ እቅደቸውን ግጥንት አይቻልም።
እንኳን ገደይህ ይኸ ነው ብለህ ነግረኸው፤ ከምንም ቦታ
አይቸው የግላውቀው ሰውና በድንገት በጣገቡ ሲገጥመኝ
የሚያስደነግጠኝ ሰው አለ። ይህ ሰው፤ አንድም አጥፊ የአሊያም
በጣም የምወደው ሰው ነው ብየ በመወረሻ ገን መሪት ነው
የምፈልገው፤ ቻጥፋች፤ ያልግኝ ስለግይረደኝ። የሆነ ሀይል ገን
ይገፋኛል፤ ስለሆነም፤ ዘዋለን ከህልሙ ጋር ስታዩት እኒህ በወች
በጣገቡ ሲቀርቡ ይቅርና ስማቸውም ሲጠራ መደንገጠ አይቀርም።
ያን ድንጋጤ ገን መገለፅ አይሆንለትም፤ አቅም ያንሰዋል። ከዚህ
በመሰሰ በፍርህት እቃ ሊያነሲም ጌንበስ ብሎ ጥላው ሲመታው
ያንዱን ራሱ ቀደምኩ በግለት ቀንጭሎህ ያርፍና የእርቢት
ቀለብ አድርገኸው እንዳይቀር። በመረላቸው፤ እንደጀመሩት፤
የጣቢያ ክርስቲያን እሳራ-አል ሳይ ፈላሻ ገደለ ተብሎ ነገር
አለቀ፤ ድል በድል ሆኑ ግለት ነው።»

የዘዋለ በዚያ ሰአት መንቃት ሁኔታውን አፋጠነው።
ጋቢውን ተገላጥኖ ተመልሶ ሲገባ፤ ታረረ በወዋታ አወቃቀሪና
አደረጃጀቱ ከመሀከላችን የጌላ ነውና፤ «ሰግህ ዘዊው! ትንጽ
ትዠት ነው... ያታዠህ! ነገርየው የ«ቲሊፓቲ» (እኛ ወቃቢ
የምንለው አይነት ነገር) ይመስላል። ፍጥረት የሚያወራው

እስከረጠር ስለተገራ የግንባራ ነገር ምን እገታለሁ? ይህም
«ያመነው ከመጡት የምንዉወተው ባርታ ነው። ከዚህ
የማይነሳ ሀሂት ምን ሊሆን ይችላል? ተገራሾች አበይ
የመነጋገሪያ ርእሰ መሆናቸው አትርስ? ገና ከአንትልቶ አልነታህም
መሰል?» ብሎ ተረራ ነገር መዘናቀቅ ሲጀምር፤ ዘዋላ ፀጥ አለ። ገራ
ጠላት፤ ይኸኔ ታረረ ዘዋላን ትክ ብሎ ተመለከተ... «ጥሩ ቴሌፓት
ወጥቶልህል ብየህለሁ እኮ ዘዊ! ወደፊት፤ ስለኔ ያለምክ ቀን
መሰድ ብዙህ ንገረኛ፤ ፍትን አላሟ ሰው ነህ። የእውነት ከሆነ
ግን፤ ቀድመን ያግኛቸው እኛ አይደለንም፤ ያገርህ ሰው ሲያወጋ
አሊያም ሲበላ ፐርሱ ስቶ «ምሳሌን ቶረጥኩት» ቢል በምተህ
እንደሁ፤ እንደያ ያለው በራሱ ፐርሱ ቀርጫ፤ ሰው ሲያግህ ነው
ይባላል፤ በመሆኑም «ቴሌፓት» የእነሱንም ሀሂት ጌቶቶ
ነው። ለሀያል በትር ከጽሐውናል። በገራ በተኝ ስለድብድብ ነው
የሚውራው። የፈላሻ ለዚህ እደስ አገርና ሁኔታ የመነጋገሪያ ጊዜ
ነውና ብዙ የምንሰበር ሰይህን አይተርም። «ልንወርሳችሁ ነው»
ብለው አወርተዋል። ገና፤ «ህልም ተረርቶ ሰይተኝ አያድረም»
እንደሉ... ቢል ዘለቀ፤ የታረረን ያልተደፋ ተረትና ምሳሌ
ነጠቀው፤ «አቤት፤ አቤት... ከምኑ ሴተት ወስጥ ልትደል ይህን?
ሌላ ግዋህህን እንደረለግህ፤ ይህን ያረጃ ተረትና ምሳሌህን ግን
ውድት አድርገዋለሁ፤ ምንው ፊትለፊት አእምሮውን
ልታጭበረብረው በትሞክር!... ህልም ያስረረጠው ገብዝ ከፊትህ
ጋቢ ተጓዥ ተትምጦ፤ አንተ ሌሊትን ቀን አድርገህ ተትምጠህ...
እራቴ! ታፈ፤ እጅ ስጥ አሁን አገኛችሁለሁ፤ ትምሳሌህን እንሰባ!
ብሎ ተዘበተበት። ታረረ በጣም ፈጣን ሴተት አውጭ ብሎም
የራሱን ጉድፍ ለይ በመሆኑ እንደያው በሰባት ተንፈቀፈቀ። ቀደም
የጀመረውን ታሪክ ለወርሰ መስመረን ከሌላ ጣልቃ ገቢ «ኧ...ኧ...ኧ
እያለ ሊጠበቅ ሞክረ፤ ሰቶ ግን አየለበት። ዘለቀ የድል
አድራጊነት ተህደስ አንሰራራለት፤ «ሰግ ታፈ፤ አትልፋ፤ ከዘረ
ጀምሮ ዘለቀ፤ እንደህ ብሎ አለ እያልክ ተናገር! በሌላ ነገር
ልትገዛኝ አታተፍት፤ ቀድሞህለሁ። ተረትና ምሳሌ ብሎም ጥትስ

«ጥቅ የሁሉምና የገድ ነው። ከመጣ አደቀረም። ከኛ ዘንድ ግን ልዩ የሆነበት በቀርጥ ቀን «መጣሁባችሁ» ግለቱ ብቻ ነው። የመምጣትን አዋጅ በኛ በኩል ልምምድ እያደረገ ነው። «የአገሪባባዊ፤ «አግግሮትን አሳምረው» ይባላል፤ ራት ለራት ቁጥ ያልረባባ ጥቅ ለባኛው ሲሞት ሲያየው። የትርጓም ነገር እየሆነ ነው እንጂ ራሱን ተረላለ፤ እግር ከእጅህ ድረት ሆኖ መቶ፤ ሁሉም አንድ ጥቅ ነው። ቢሆንም እንደባት አደረ፤ እኛም «ያግረና ጠፈፍ ያለ» ጥቅ የግለውን ገጥ ልንሞክረው አሰበናል። ለዚህ ደግሞ ሀሞት ዋና ነገር እንደሆነ ትንቢተኛል። ትንጠር፤ ሸከፍ እንደግለቱ። «ዘ ዊ፤ ያለነገር ተጌልተን አባደርንም። አንተ በሰላም ነው የዋልከው፤ ያመሽኸው፤... የጠጠበጠሠ ነገር ቢዋር፤ ትንሽ ትኅት ነው። ገና፤ ትኅትህ ነገ ልንነገርህ የትጠርነውን መርዶ ወደዘረ ለወጣታል። ብቻ በተራህ እንዲትጌልተን፤ ... ያለምክውን፤ ህልም- እልም ብዙህና ባረረ አይንህን ከላህ ተመልሰህ ተኛ። እኛም ትንሽ ውንፍረን እንነሳ። አደራችሁን፤ ከት/ ቤት አድግችሁ እንዲትቀረ፤ ዘዋለ ደብቃህን ያህል ተኝተህል፤ ቀስታሽ ሁን። ደህና እደረ ብሉን ለመከምከሚያ ቀልድ ውመረበት፤ «እየተደራረብክ ተኛ! ወደየክፍሉ እሄድ ስትል አገርን ትቀበሉና በእንትልፍላሉ የተነሳ እንዲመርኩ።» ሲል ስትንላት፤ እየተደመጥን ሁሉም በያለበት ወደቀ።

ИТЛ

ሁሉም ደወነታለታል። የደኸ ቢደህ ከፋ ንግግር ግን አይወጣውም። ስለሆነም ሁሉም ሸክራው ነው። በለጥን እስኪደራጅ የከላብንን ያህል ጊዜ ከልቶብን የፈተናውን አደራሽ ተጠጋን።

ከጠዋቱ ዘጠኝ ሰአት ከሰድስት ደቂቃ ስንገባ ከደራሹ የሚወጣው ወሽት ልዩ ነው። ከሰው የሚወጣው ጫጭት ሳይሆን ከጎድ የሰራተኛ ጋዜጠኛ ብሉም ያንድ ረዶ የጣቢያ ልፍላፍ ሆኖ በነፍሱ ውስጥ ተደዝኖ ያለቅጥ ተከፍቶ ከሚሰማው የሰራተኛ ዘገባ ነበር። ይህ የሆነው የሰራተኛ ብሄራዊ ቡድን ሳይሆን ጥሉ ግለሰብ ደርሞን ሳይ የሚመዘገቡት ሰአት ስለነበር ነው። እብዶች ለቃለ-መጠይቅ የተሰበሰቡበት አደራሽ መሰለ። ሽንጣጫን ወለል ተጫምተን ስናገምብ፤ ከፈታኞቹ አንዷ ከፈ የማገደቻውን ረኽም ብርድ ወይ (የትምህርት ትቅልል አይነት) የከንፈር ቀለሟን እንዲያሳስባት ተቸግሮ አላቃ፤ በእፍኝ ያስቀረችው ጠሳ ሲትገለገል አይደሉን እያጠናበሰው፤ «ሄይ! እናንተን ነው ... ነው ደህ!» ስትል ቀረብናት፤ «ምንድን ናችሁ? ... እብራት፤ አንግሊት፤ ወደህ!» ስትል ቀረብናት፤ «ምንድን ናችሁ? ... እብራት፤ አንግሊት፤ ስራኒያ፤ ...?» ስትል አባይ በመልስ፤ «አንግሊት» ብሎ በተረገጠ የዜግ ቅኝት፤ ምድብ በታችን ያዝን። በሰራተኛው ሁሉ በትግል ከቶ በሂሳ ያለምር ማሰሻው የፈተና ወረቀት እየታደለ መሪዋ ወደድምፅ ማጠፊያው ቀረበች።

«ትኩረት! እያንዳንዱ ጥያቄው መታደሱን ያረጋግጥ፤ በባለድህነት የሚታረሙ ሁሉ (በየራሱ ቋንቋ የሚፈተኑ ጥቂት ነው) አልነበረም) ማብራሪያ ሊሰጧቸው የሚችሉ ሰዎችን መቅረብ ይቻላል። ፈተናው የመከራከሪያ ባህሪ የለውም፤ እንደታሰቡ፤ ከማብራሪያ በቀር፤ ቃልእንኳ አትቅዱ። ይኸው ነው፤ ጅምሩ» ብላ ስትወርስ፤ ሰላምን አንገትን ደፍቶ ብቻውን ያወጋ ጀመር። በርግጥ ወደታወ ለኛ የተበጀ ነበር። «ይኸ እንግሊዝ ሀበሻ ሁሉ ጉድ ፈላበት፤ እነግሉምን እዚያ ማዶ ሰውነቱ አያችሁልኝ? ከምን ሊያደርጋት ይሆን? እዚያ ማዶ የፕሮፈሰር መስፍን ወልደ ማርያምን የመርግሪ ከሚሸን አቀማመጥ አይነት ተሰይመዋል። አገር ምን በል! ደህና በትር ይለህል ይኸ ነው!» አለ። በባላንጣነት የሚመለከቱንን የኛ ሰዎች ሲዘልፍ፤ ዘዋለ ዘለፋውን ተቸው። «አንተ ሞገዳሪ! «ሳይከራከራ»ና «ሉጅክ» አጃጃይ ፈተና ነው፤ አትዘነቡት፤ የናቅሆቸው ሰዎች አልፈው አንተ የወደቅህ እንደሆን ስቺ አይወጣልኝም!»

«አልፋለሁ ብዬ አልመገደትም፤ ነገር ግን የነሱን ስእልነት ደግሞ አትከደኝም፤ ከሰድስተኛ ክፍል የመጣው ሁሉ ከከሊጅ

ተግሪ ጋር «ሳይከራከራ!» የኔ አወዳደት የቅል፤ የነሱ ሌላ። የሚገርመው የነሆኑ መጃጃል ነው፤ እኛ ስናውቅ «ሳይከራከራ» በድሜና በወቀት የሚመሰሰሉ ሰዎችን የሚያግቅር ነበር፤ እዚህ ግን ሁሉንም የሚደባልቅ ነው።»

«ለብ ከልክው፤ የሚፈተኑ ሰዎች ሁሉ ብዙ የሚያመሳስሉ ነገር አለ፤ ምን ብለህ አትፈትፍት!» ብሎ ዘዋለ የሰለጥንን ትችት ዘጋው። ሰላምን የከፈተው ወረ በድሉኛል፤ ፈተናውን ተሎ ከመጀመር ይልቅ ትኩረቱን ወደሌላ ነገር አዘረው። አብዛኛውን ጊዜ ያጠፋሁት የነዚህን ደብዳቤዎች የአይን እንክርታቶ መፈተሽ ሆነ። ሌላው ያይኔ ማረፊያ ዘዋለ ነው። አቀማመጡ አለፀጸ ከመሆኑ በላይ፤ ወገቡን ነው እንደመቀመጫ የሚጠቀምበት፤ ይህን ጊዜ ይባሉት ጫጭቶ፤ የተቀመጠበት ወንበር ፋፍቶ የጠላው መስሎ ታየኝና ነደደኝና፤ «ውን ድረ ምን ጋያ የሰበረው ደመሰለ በወገቡ ይቀመጣል!... ቀና አይልም? «እንኳን ዘንብብሽ፤ እንደያውም ጭቃ ነሽ!» ይላል የነህሴ ሀበሻ። ሰውነት እንዳለው ሁሉ በወገብ መቀመጡ! ወጋም! ቀና በልና ሰው ምስል!» ስለ መልስ መስጠቱን ትቶ አደራሹ ደር እስከ ደር እስኪደረስ ተንክተክተ፤ ከሰቆ በመጣ ሰው ሁሉ የመገረም አይን ታየበት። ተሎ መልስ የሰጠበት ጉዳይ አልሆነምና መምህራ በከራ እርምጃ ተጠጋችው።

«ያሳቀህን ነገር ማወቅ ይቻላል ጋደ! ሳቅህን ለክው፤ ሌላውን እስከማትረብሽበት ድረጃ! ከመፈተኛ ክፍልእክ ነው የተቀመጠክ ወ!»

«ይቅርታ! ደግሜ አልስትም! ወርሻለሁ።» ስለ ሴት የዋ በመገረም ተመልክታው፤ የሰቀበትን ማወቅ የፈለገችው መላክ፤ ገና ፈገገታ ብቻ መጣው ዘረች። የሰቀበትን ማወቅ የሲም ሆነ የሌለው ሆኖ፤ እሱ ግን በቋራጭ መልስ ዘጋባት። መምህራ ጥላው ስትርት ሁሉም አንገትን ወደሰራው ደፋ። እኛ ግን በዋተ ድምፅ የሰቀን መነሻ ለማወቅ እናዋጣው ቀጠልን።

«ሰግ እንጂ ዘዊ፤ እንደህ ያለ የወጣለት ሳት ሰምቻልህ አላትም።»

«አንተ ምን አይተህ! እንደት ፈለገው ቢያገኙት ነው አደራችሁን! ለዚህ ሰባተኛ አለም የመጣ የፒዛንት» ጥርትም ... ሳት የጠላ «ፒዛ» የደረሰው ድርሰት! አንብቤህ በዚያው ቀጥለህ አሳድገው የሚለውን ምንባብ ገና አላያችሁትም? ልጆች፤ ስሞትላችሁ ይህንን ብቻ አንብቡ። ጠፈፍ ያለ ገበሪ ... «ጅንገል» (የጫካ ሰው) የደረሰው ድርሰት» ብሎ ተሳልቶ ሌላ ቃል አልወመረም። እውነቱን ነው፤ የምንባቡ ትእዛዝ፤ «ይህን አጭር ምእራፍ አንብቤህ ከመቶ አምስት ቃላት ባልበለጠና ባላነሰ

እሳደገው፡ የግሉ ሲሆን ያሰቀውም ይኸው ነበር። የኔም
የመጀመሪያ ትኩረት ያንን ግንባብ ሆነ።

ምንባብ

“ዝናም ወደስ ቸነፈር”

«በልጅነቴ፤ የምድጃ ዙሪያም ሆነ የተዘነብ የታል ታሪክ
እስጠኔ ሽግግሉ ከተረከው ትንሽ የትዝታ እርሽ ቢዋረኝም፤
የህፃንነት መደነትና ገሬ ስሜት ተደባልቅበት ስለግሆን አሁን
አፈን እስኞልቶ አያናገረኝም። የያኔው ሲሆን የግረብ ውጥ
ከትንሿ ልቤ የወጣ የፍርሀትና ያድናት ውሽንብር ነው።

ከእድሜ መዋጥና ብህላቴ ጀምሮ ግን አይኔን የገጠመና
እንዲህ የተበሰደ ያየር ሁኔታ ሳይ የመጀመሪያየ ነው። እገጣሚ
ሆነና ጠርቶ የግናገረው ያዳም ዘር አልነበረም። የመጀመሪያው
ዘር ዝናም አውራረድ ሀያል ሀዋ አፈጠመ። የከባቢውን መቀት
መልጭ አድርጌ በሰው። ብርዶ የወሰጥ አካላትንም መቀት
ነሱ እንደጥንት ስብራት ይደነገዝኝና ይከተክተኝ ጀመር።
ከተጋደመው የግንድ ሳት ከስክሽ ረመጡን ገራና ቀኝ፤ ወደፊትም
ሆነ ጌንና ጌን አሳፋሁት። ወደላይ እንደያመልጥና እንደይከደ
እግረን አራጥ። ከንደን በላይ ሳይ አግግረ፤ እግደሚያየን
ከወደደረቴ ስቢ አጠገግህበት።

ሰውነቴ እንደገና መቀት ግንባት ጀመር። ይህ የዝናም
መለት ያበረረው ውጭ የዋለ ሰው «እገሮች እንደት ዋለችሁ!»
ይላል ብዬ ከሁን-አሁን ተመኝሁ፤ ይህን ምጣት ገሽ
የማይመጣውን። ታዲያ ወደአንድ ነገር ቢሆን! እየቶየ ሲሄድ
የረመጡ መቀት ሳይታወቅኝ ሆደን-ክልቤ ሲያገለግል ምላሴም
ደረቀ። የከባቢው ቅዝቃዜ ከሳቱ እየተራደ እኔንም አተነኝ።
የተጋደመ ገንቦና የሰለለ አሰር-ወሀ ቢጤ ይዋር ይሆን? አልኩና
ተነሳሁ። ከመቀቱና ከቅዝቃዜው ግጭት የተነሳ መገጣጠሚያየ ሁሉ
እንደተቀለበ መክት ተንቃቃ። ጅማቴ ሁሉ ከብርዶ ጊዜ ይልቅ
አሁን የጠለጠ ታሰራለሁ።

“ወይ ጌደ! ጊዜ ገልበት ይበላል?... አረጃሁ መላላት ብዬ
ከገንቦው ፍተሻ በፊት የወጭውን አለም ልቃኝ ከመዝጊያ በረ
ተጠግቶ በቀደዳ እንወለወለኩ። የቤቱ ራት-ለፊት ጋራ
ከመዝጊያው ጋር ገጥሟል። አለ የተባለ ወለወል፤ ከንደኛው
ሊሳኝ ይሻል እንዲህ ብዬ ወለሷን ከብ ዘርኳት። ከልጋውና
ከመደቡ ሁሉ ወጣሁ፤ ጌጃዋ ቶጥ የላትም እንጂ ያም አይቀረኝ

ነበር። ግና እንደ የተመረጠ ነገር ነውና የተሻለ የምለው ጠፋ፤
ርቶ የግታይ ነገር አልነበረም፤ ጌጤ ሁሉንም ፍጥረት እንድ
ለማይ አድርጌታል።

በዚያች፤ ጋራውን ከቤቱ ለየሁ! ባለች ጠባብ የህዋ መስመር
ሳይም ነፋስ ጌጤን እያበዘተ የግንቀፈቀፈው ከፊያ ከፊጭት ጋር
አይኔን ቅጥ እሳጣት። በርግጥ የተቸገረው አይኔ ነው። በጠራ
ለማይ ጊዜ የግወቀውን ጋራ የሸፈነ የግዚዙፍ ዘፍ ደን
ባወራው ነፋስ ሲንገላታና እርሱ-በራሱ ሲተራመስ ከግላየው
ፍጥረት ሳይ የግወጣ ድምፅ ብዙ ጥርጣሪ ወሰጥ ከተተኝ።

«አሁ? ከጋራው ፈንቅሎ ሊወጣ የተወኔቀ ሰተ-ገጥራ?... ወይ
ጌደ!... ከዚህ ድደን መሀል ሳት?... አይሆንም። እንደያ ቢሆን
ቢቷም እኔም አብረን በተንቀጠቀጥን ነበር።» አልኩ። ከጭንቀት
ሳይ፤ ደጤ-ነፍሴን፤ አንክሳ ቢጤ አንስቶ አሰር-ወሀውን በተጋዝ
እጃ እንደያዝኩት ወደዚያ የሳት አውድግ ተመለስኩ። መጀመሪያ
ሁለቱንም እገሮችን ከምድጃው የወሰን መከተሪያ ከንፈር
አሳልፈና ተጫምቶ ቶምኩና ያለ ድጋፍ ወ ረ ድ ረ ድ ብዬ
ልቀመጥ ስል ሰውነቴ አልገዝኝ አለ። መቀመጫየ ከወለሉ ጋር
ገጭ ስል ያለ ቅጥ የሞላሁት አንክሳ ተንቀጥቶ ከዚያ
የተፈነጠቀው በረዶ-ነክ አሰር-ወሀ ከጉልበቴ ሳይ ፈሰሰ።
ቅዝቃዜው በጣም አበሰወኝ። እንደተከሰተርኩ ገርጫ፣ ገርጫ፣
ሳደርገው የጌሮሮ ውኸት ባሰ። «መቀት ስታነሳ እጠጣህ
እንደሆነ እንጂ አሁንስ በጅም አሳልክ፤ ሁሉም ነገር ተባላ
ሆነሽኝ?» ወይ ቀን! ብዬና አደላድየ ከመዶ ሳይ ጉላትኩት።

ከዚህ የተቃረነ ሁኔታ የተፈጠረው ድክም ወደመድቀስቀስ
ተሰወጠ ከተለሸለሸኩት እንቅልፍ ስነቃ፤ ሀዋሳቴ ደሀና የደም
መሳወስ ቢገዙም አይኔን ከፍቶ አደብ ለመገዝት ስንቀሳቀስ
ከዋለብኝ ሳት የተነሳ ጥፍረ ለምች ንጥቀት የተዘጋጁ የክቢ
እንወቅን ያህል ይጠበሳል፤ የጥፍሮች መዋያ መሪና ዙሪያ ከፈፍ
ሲጋ ቀልቶ አብጧል። እንደያው ወደገራ ገሰስ እንደልኩ ኑሯል
የቀረሁት፤ ከምድጃው ከንፈር።

ሀይል የገዘሁ መስሎኝ ስነሳ እንገደግደ መሀል ረመጡ ሳይ
ሊደፋኝ ስል ታግዬ ቀረሁና «ወይ ጠባይ!» ብዬ ወደወላወሷ
አመራሁ። ይህ አባባሌ በወቅቱ ከእምሮ የሊፈሰ የነበረውን
እርሮም ደሁን ለላ ሀሲናየን የጣመነ የሀሳብ ጥንሰስ የግንጥም
ሀረግ አልነበረም፤ እንደያው ከእህቴ የወረሰኩት መረገረጊያ
ነገር፤ የልግደ!... በእርግጥ፤ እሷ የምትጠቀምበት ቀምነገሯን
እንተርሳ ነው፤ ስትኪሽም። እኔም ብሆን “ነፍስ ካለ መንቀሳቀስ
አይገደም ይሏል፤ ሰው ግብዝ ነው፤ ግዩ ነበረና...?”

እንደሆነኩት ሁሉ እዚያች መከረኛ ወለወል ተጠግቶ በገድ
አይኔ ስታኝ፤ ከሚሰነጠቀው የመብረት ውኸት ድምፅ ለላ
ብልጭታው መረብ ከመረብ እንደምትገነገን ሸረራት አሳይቶ፤
በመልሱም እንደምትመገምገሙ፤ የሚሰራው ብልጭ-ድርግም አይኔን
እጥበረበረው፤ ያው የሳዘር ሳብራቶሪ! ሁዋት አረረ።

ጌጦ ቢጠራም፤ ከሳይ የተሰራው ጥቁር ደመና እየተቀረፋ
የሚወድቅ ሳጣ ገደል ሁኗል። "ጅብ ስትወልድ በዝናም ጠህይ
ይወጣል" እንደሚሉት፤ የሰረቀው የጅብ ወልደኛው ፀሀይ ፈንጥቶ
ዝናቡ በነጭ ይወርደዋል።

«ወይ የኪነት ብዛት!... ዛሬ ፍጥረት በሀይል ተቆጥቷል።
ምህረት ወረድ! ምን አይነት ጭንቀት ነው? ከይኔና ከጆሮየ
የሆነ ችግር ተፈጠረ? የለላ ሽብር ፈታኝ?... ይህች ጠባብ ወለወልክ
...አኸኸ?»

«ቀጠሮ፤ እንዴት ነው? መልስ አትሰጥም? ተነስ፤ ጅብ
ወለደች!» አልኩ፤ የሱ ደባሰና ከወለሉ ሳይ የጋን ግስቶሙ
ግትት መሰሉ ተሸብልሉ የተኛ የቤታችን ወሻ። በመንቀሳቀስ
የመልስ ምት ሲሰጠኝ በቀር የእንሰሳ ነገር ታል አልወጣውም።

ዙሪያየን በሁለተም አይዋቸ ልፈትሽ፤ በረን ልክፍት
መወርወሪያውን ሳንሳ፤ በነፋሱ ሀይል ተበረገገና ጋቢየን ነቅሎ
ከግድግዳው ለፍጡር ርታኑ-ሰጋየን ወለል ሳይ ሸበለለኝ። «ይች ናት
ወዋታ - ጁ-ፑ-ፑ-ፑ - ሉ-ሉ-ይ! ጠፈፍ ያለች ትገል! - የወጭው
ዝቅት አልበቃው አለና ነው? ዙሪያ ክብሩ ጠበበው? ከሳጣው
የሉል ስፋት ይህን ያህል መስገብገብ በዚህች ጠባብ ጌጅ የም
ተቀንቶባት!» ያለኝን ቋንቋራና ገሰንገሰ ሲያተራምስ ወፍ ሲፈጅ
ሲገበበበስበስቶ የቃታ እንኳ ምንም ነገር ሳላንሳ፤ የግረን ሙግግያ
ብልጭታው እያደናበረው፤ ግጥም ለሰከሚወጣጠር ታግየ
ልዘጋው ስጦክርና እምቢ ሲለኝ፤ «ያልጠረጠረ፤ ተመነጠረ! በል
እንደልብህ፤ ከፍቸ የሰጠሁን! የቀረህ ቤቷንም አቅል መንሳት
አይደል! ...ያወልህ!»

እኔም አብረ እዚያ ወለል ሳይ እንደጥነናም ከብት
እምባሉሌ፤ እንደያው እምባሉሌ! የት ብሎ ይሄኗል! የት?...»

የህዝብ በአል ሊያወጣም እየተንደረደረ ነውና ይህን ሀሳብ
ከቶን የሰነበተ ፈተና በመወረሳችን ደስታችን ከየፈታችን
ይነበባል።

እለቱ ጥቅምት ስድስት ሆኖ ግብፃች የጦር ሀይላቸውን
መመስረት የሚያከብሩበት ቀን ሲሆን፤ የነሱ በአል ገርፍ ደግሞ
መከላከያውን ምስራቅ አብሮ የሚገርፍ ነውና፤ የሰራ-አልን

የፖለቲካ ሰወች መርህ-ግብር ያዘባ ብሎም ተወግሮ መታተር
የሰጣቸው ቀን ነበር። ግብፃች፤ የዚህን እለት ክብራቸውን ግን
ለላ ግርግር ቢፈጠርበትም ለመወደም ሆነ ከዚያ እየቀጠለ
ለሚሄደው ጥቅምት ስድስት ቀን ለላ ተደራቢና አድግቂ ሁኔታ
የፈጠረ መሆኑን ከቀኑ አናት ቀደም ብሎ የነበረው የከባቢ
መንፈስ የሚገልፀው ነበር።

ለምን ያህሉ የመከላከያው ምስራቅ ሰው ወጣሪ ነገር
እንደሆነ ለመገምገና ለመፍረድ ቢያስቸግርም የፕረዚደንት አንዋር
ሰዳት ጠዋት መቀሰል፤ ከሰራ-አል የፖለቲካ ሰወች ጭንቀት አልፎ
ፖለቲካ የማይገደባቸውንም አስፈራራ። አንድ ሀቅ ቢዋር የተራው
ሀዝብ ሽብር የተፈጠረው የፖለቲካ ሰወች በሀዝብ መገናኛ ሳይ
ከሰረት የመሳ-ምት ቅድመ-ሀተታ ነበር።

የቀትር በፊቱ ሀተታ የነፍስ መወጣት ጉዳይን በድፍረት
ተረገጦ አሳነሳውም። ፀሀዩ መመለስ ሲጀምር ግን ረደዮኑ
የነፍሳቸውን ጣር በየደቂቃው ተወኔቀበት። በተለያየ መልክ
ይቀርብ የነበረው የሰዳት ባህሪ አንድ አይነት ብቻ ተደረገ-
የሰላም ሰው! በ"ከምኝ ደቢድ የሰላም ድርድር" የምናሄም ቢገን
ጠረጴዛ ተከፋይ ነበረ። የሰላም ሰውነታቸው ይነሳ የነበረው
ከዚህ ጥራዝ በሚወጡ ሀረጎች እየተቀኘ ነበር። «የቀትር በፊቱ
ጌግደሌ ሀተታ ወደቀትርበ ሂሳው የተሸበለለ ትችት መድረሱ
የግብፃን ተከታይ የፖለቲካ መድረክ መሪ ከላግወት የመጣ ቅድት
ነው። ሙጭው ሰው የሰዳትን ሰላማዊ ጉዳና ደክተል ዘንድ
ደብጅ ጥቅማወችን የማድረግ ዘይቤ ነው። ግለት አደብ ከገዙ
ሰወች (አልፈልፎ ይወረወር የነበረ ትችት ነው። አስቸጋሪው
ነገር ግብፃውያን የሚፈልጉት የመሪ መመዘኛ ጠርቶ
አለመገምገሙ ስለሆነ፤ ለሁሉም የምሽቱን የቴሌቢዥን የቤና
ደመራ እህ! ብለን ጠበቅነው፤ በምሽቱ ሰስት ሰለት ወደመዝናኛ
ክፍሉ ተኹጌደ ጌድን።

አዳራሹ ያለቅጥ በመመሳቱ፤ ርእሰ-ዜናውን ከሰማን በሂሳ
የክፍሉ መቀት ናረ። የሰው ትንፋሽ እያመለ በመሄድ ተራምጄ
ዘለቀን ተጠጋሁት። «ስፈልገህ መጣህ! የሰዳትን ሞት ስትመለከት፤
ያንተም ሞት እየተገኘህ ይመስላል። የምንጠረጥራቸው ሰወች
ምችት እጥተዋል። እኛን አሳ ዩንም፤ በዚህ አምስት ደቂቃ ውስጥ
መወጣት መግባት፤ አይኖቸው መቀለብላቸው አብዝቷል። ዘዋለ
የተቀመጠው ከሰው መሀል ነው፤ እንዴት ባይን ጠቅሰ ግወጣት
ይቻላል?» አለኝ።

«ምን አስረረህ? እነዚህ መሀል ጠብ የሚጽድቅ ይሆናል እንደ?»
«የገበያ ገርገር ለሌላ ያመቻል» ነውና ከላኛቸው
ያስጠቃልላል። ዜና ሲባል እንደገና ዘርግቶ ተቆ ነው የሚለው፤ ዜና
ወደጅ እንደዘዋለ የለም። የሚያስጠቃን በታ ይኸ ሸጋርጋራናውና
የገርገር መሀል ነውና እንሸክረው።

አንድ ፍርሀት በደብዳቤና አንድ በአት መላ ጠብቀው፤
ዜናውን ወርሶ ሰው መቅለል ሲጽምር ዘዋለም ደክሞት ስለዋለ
ነው መሰል ከርቀት እንደቆመ፤ ሊተኛ መሄድን፤ እንገቱን ጠነን፤
እጅን ከጆሮ ገንዶ እንደግንተራሰ አድርጎ አሳይቶን ወጣ።
የምንጠባቸው ሰወች እንደተቀመጡ ስለቀረ ተከትልንው
መወጣት አልታየንም።

የክረምቱ አብሳሪ ደመና የዚግውን የግሳየት እየረን
ከላይ ተረገጦ ይዞት የከባቢው መቀት ነጠላ አያስጥልም።
የዘዋለን መተኛት ለማረጋገጥ ከተለየን አንድ በአት በሂሳ
ከክፍሉ በንገባ አርጃንቲናዊው የክፍል ተደባዩ ጥቅልል
ኢሮግራም ከፊት ደርድሮ በሽካካና በታ አበቃቂ ፈደላት ለዘመዶ
ሁሉ ደብዳቤ ይፅፋል። በዘዋለ በኩል ደህና የተገባባሁት ሰው
ነበረና ያሰላለፉ ነገር ገርሞኝ፤ «ይህን ሁሉ ኢሮግራም ለመወረስ
ነው የተቀመጠው ሰርጅ?» ስለው ዘዋለን በንግግ ሳለመተሰብስብ
ፈርቶ እንጋጦ ተመለከተው። መልስ አይቶኝ ድምጄን እንደመገን
ሊባ ጣቱን ከከንፈሩ መቶ ምልክት ሰጠኝ። ለጠየኩት መልስ
ይህን ዘንድ መሳቢያውን መዘ ሊባ ትልቅ ጥቅልል አሳይቶኝ
ዘጋው።

«ይህንንም የምወርስ ነኝ። ለመወደድ ስለት ወር ሊባ
ደብዳቤ አልፎም። ሁልጊዜ ከምስቀት በረፍቼ እንደ መወረድ
ይሸለኛል። ከትምህርት ጋር ደብዳቤ መፃፍ አልወድም። እናንተ
አትፅፉም ... የናንተ ሰውነት ጠቅልሉ እስራኤል ገብቷል መሰል፤
አርጃቲናውያን ግን የናንተን ያህል ወደስራኤል ስላልመጡ ሰው
የሚያተክረኝ ረት ሁዋ ነው። የምወጣው ደብዳቤ በመፃፍ
ነው። እናንተ እድለኞች ናችሁ። ዘዋለ ግን የመጣ ሰው
እንደሌለው አወቃለሁ፤ ግን ሲፅፍ አሳየውም፤ የሱ እንደገና
መሆን ደብዳቤ ያለመወደድ ይመስለኛል። ቀደም ያልኩት ልክ ነው
ወይስ የዘዋለ በሽታ አለብህ?»

«ሁለቱም አይደለም፤ እንደንተ ባንድ ቀን አልፎም፤
እንድም እንደደረሰኝ ስለምፅፍ፤ መልስ ሳልሰጠኝ ጥቂት ቀናት
ከቶየ ደግሞ እፍርና ሳልፅፈው ይቀራል» ብየው ፈገግታ ብኝ
ተለዋወጥን። በዚያው ቀጥሎ፤ «ዘዋለን የምትፈልጉ ትመስለህ፤
የምረዳህ ነገር ይዋራል? ዘረ ዘዋለ እንደሁሉው አይደለም። ገላ

መታጠቢያ ቤት እንደወጣ የጠየቀኝ አስኾሪን ነበር። ራሱን
አሞታል። በእንቅልፍ ያልፍለት ይሆናልና ባትቀስቅስው
ይመረጣል።»

እንበለ-ነጠላ፤ ባፈ እንደተደፋ መተኛቱን ተመልክቶ፤
«ምንም የምፈልገው ጉዳይ የለም። «ደህና እደር» ልለው
ነበር የመጣሁት፤ መልካም በእንቅልፍ ይለፍለት። ደህና እደር
ሰርጅ!» ብየ የራሴን የእንቅልፍ ጊዜ ሳደራጅ፤ ሌሎችንም
እንደልቀስቅስ ተንጠብሻ ገላ መታጠቢያ ገባሁ።

ቤት ደቂቃ አይባልም። የሆነ ነገር ተንጋጋጊ፤ ግን
አልቀጠለም። ሳደምጥ ወህውን ዘጋሁት፤ ምንም ድምፅ
አልነበረም። የሰነበተሞኝ ሀሳብ ነውና እየተጠራጠርኩ ገም
ከግለት በሚል ቢያንስ ገላ መታጠቢያ ቤት እንደገባሁ ነገር
መናሳቱ አስረረኝ። የተዘረበረበሰሰኝን ወህ ብዙም ሳሳደርቀው፤
ፎጣየን እየጉተትት ወጥቶ፤ «ጌታን ይኸ ገርገር ምንድን ነው!»
ብየ መኩ። ዘለቀ ተደናብሮ ተነስቶ የሚሆነውን ሲያጣ፤ «በሰው
አብ በል! የወጭውን ጫጫቱ አልሰግቶሁም? ገላ መታጠቢያ ቤት
ነበርኩ፤ ምናልባት ሰምታችሁ እንደሆነ ብየ ስነጋገር ነው
የተነሳኸው።»

«ወኹት ምን አይነት ነው?»
«ምን አይነት እንደነበር ባወቅጥ መቼ እጠይቅ ነበር? ...
እንተ የሆነ የሰው ንግግርም ይሰጣል። ተሉ ተነሱና ዘዋለን
እንደው። ሁሉንም አስነሳቸው። የኛ በር በጣም መወገረን
እርግጠኛ ነኝ ... በጣም ነበር የተወገረው።»

«እነዚህ እንደተኛ ተናግረ ነበር፤ አገር ጠመመሰኝ እንጂ።
የኛ በር ከተመታ ነገር አልቋል በለኛ፤ ግን ሳንደራጅ በር
እንደትከፍት፤ በር የግንክረቻ መሳቸው ሊሆን ይችላል።»

ተሳታፊን ከወረሰን በሂሳ፤ «መልካም! ዘልቂ ተዘጋጅተህል
አይደል? በር ልክፍት ነው!» ብየ ስራመድ ወደል ጠርመሰ አነሳና
የበረን መንገርበቢያ ገጥ ይዞ ቶመ። እኔ የምክፍተውን ሳንቃ
እየሳብኩ ግእዝን ወሰጥ ገባሁ። ፀጥታ ሆነ። ከግእዝኑ ወጥቶ
ወደበር ልጄም ሲቃጣኝ ከመቃበረ ሳይ ተንሰራፍቶ የወደቀ ሰው
እጅ የመገቢያ ክፈሩን አልፎ ከርቀት የተሰደደ የለግኝ እጅ
መሰለ። ከወሰጥ ስራ በቀር የለበሰው ነገር አልነበረም፤ ያም
ደም ለብሷል።

በረን የደበደበው ከራሱ የወረደው ደም ገና እፍላ
ይፈልቅ በጀመረበት ስለነበር ብጠራው መልስ አልሰጠም፤ ተከታይ
እርምጃዬ ምን እንደሆነ ሳሳስተባቃው፤ ከምንጠረጥራቸው ሰወች
መሀል ሁለት የፈት ለፈታችን መውጫ ደረጃ ከታች ወደላይ

ሲያያዙት አይኔ ያዘቸው። «ዘለቀ፤ ዘዋለን ገደለው፤ አሁን የኖ ተራ ደረሰ፤ መጠላላ፤ ተጠንቀቅ» ስለ በውሽት፤ ዘለቀ የያዘውን ጠርመሰ ሊሰድ ሲያግትር ወደፊት ከመምጣት ይልቅ፤ መመለስ አይሉት ሌላ ነገር፤ አይኖቸው ፈጠጠና የጠርመሱን አወራወር የመመለስት አይነት ነገር፤ የመሪው ፊት ተወንቶ እንደመሸበር ሲታጣው፤

«የምንፀደው እኮ ወደፊት እንደ ወደሂሳ አይደለም፤ የገደላችሁት ሰው ቤት ወደት ነው? ... ሂድ» የግሏ ሀይልና ትንፋሽ የጠዘበት ታል ሰላማ የዘለቀን እጅ ወጠጥ-አድርጌ ገታሁት፤

«ፖሊስ እየነደቸው ነው፤ ጠርመሱን ተሉ ብለህ አስተምጥ!» ስለው በትዕቢት አልጋው ላይ ወረወረው። የዘዋለ አግኝቶ በወንቀትም፤ የገደላችሁትን ቁንቀት ግን የቶመትን ወታደሮች ጥሰን ልንመታቸው እንደምንችል የመሰጋት ነበር።

አንሳ-ሳንሳ ይዘነው ሰንወርድ ከመጠን በላይና በሀይል ያስታወከው ጆመር። ይህን የተመረከዘው አንድ ወታደር፤ «ትህክት ጥረ ነው። ሰውየው የሚድን ነው! አልሞተም!» ብሎ እየተንገደገድን ከወሰከ (ታረዘ) ተሸካሚው መኪና ያልነው። የፖሊሶችን በዚያ አጭር ጊዜ መድረስ የፈጠረው፤ ሁለት ሰዎች ሊትር ከካኮላ የሚይዙ ጠርመዛች በወህ ሞልተው በር ያስከፈቱት፤ ብሎም ገፍትረው ያስወጡትና በመደናገጥ የርጠው አርጄንቲናዊው ሰርጅ ነበር።

ከዘዋለ ጋር ለመወረሻ የተያየሁት ሰዚያ የውድቅት ጊዜ ነበር። እረፍትን በመሉ ሀኪም ቤት አሳልፎ በሰራ እምስተኛው ቀን ጠዋት፤ ናሳው ላይ ጠርመሰ የሰበረበት ሰዎች ከሳሽ በግጣት በዘጠኝ ሰላት ሲለቀቁ፤ ዘዋለም ከሀኪም ቤት የተፈታው በነዚያኑ ደቂቃወች፤ ግለት (እነሱ የፍች ወሳኔ በተሰጠበት ፋታ) እንደነበር ከወዋታውዋታ የነገረኝ ከ ወር በሂሳ ለእንገድነት የመጣው ታረረ በዚያ የተለያየበት ዝነኛ ሳምንት የገጠመውን ቅኔ እንብልሻ በቀጠልነውም ወረ ነበር።

«ሰግ እንጂ ታረ!»

«አሽ!»

«ገጥሞ በጣም ቅኔ ነው፤ ግን አልሳትኩትም፤ በጣም ገብቶኛል፤ የዘዋለ መወረሻ ምን ሆነ?»

«ምን ይሆናል! ያው እንደተጀመረ በቀጣር ያለቀ ነገር።»

«የቀረውን ቀጣር አወራኝ።»

«ወደሀኪም ቤት ሲሄድ ነበርክና አይተህል። የጠበቀት መሞተን ነበርና «ኮማ» (የመሳት ሁኔታ) ወሰጥ ገና እንደለና እንደልሞተ ይሰግሉ፤ ከዚህ ፍርሀት ያደርባቸዋል። የጠጠበጣቸው

ነገር ስሱትን ቀን ሰው ሊገባ በግይቸልበት በታ መቶ የቱ ስለነበር የተቻላቸውን ዘጅም ሆነ ገመድ ሲገምዱ ስነበቱ። ሲመልስትና ከ«ኮማ»ው እንደወጣ ግን ባንድነት ሆ! ብሎ ገብቶ መወረስ የግሏ አላግ ወሰነውና ደምድመው ተቀመጡ። ...»

«ለምን?»

«ለምን?፤ ከሞት ከተረፈ ብዙ ጉድ ስለሚበረባቸውና እሱም ጠበቃ ከቶመ ነገረ ሁሉ ወደመጋለጥ ያመራል ከግሏ ፍርሀት ነዋ። ከሞተ ግን የሚናገር ስለግይዋር በሆታ ሰላይ ተገደለ ብሎ ፋይልን ግዝጋት ይቀላል የግሏ አመለካከት ነበር።»

«መልካም ቀጥል።»

«በመጀመሪያው ምሽት ያን ያህል አልተጠነቀቁም ነበር። እጅ ከፍንጅ ተያዙ። ሰርጅ ያስሞላው ታል፤ የተግራው ግደሪያ ቤት አስተዳዳሪ ያቀረበውን ዘገባ፤ ፖሊስ ከኛ የተቀበለው ዜናም እንደለ አልተመለከተም ነበር። በመጀመሪያው ቀን ባይሞት ደመ ሲያልቅ በሁለተኛው ቀን ይሞታል የግሏም ሀሳብ ኑረቸው ይሆናል። ያደግውን ሁኔታ ሰሰታችንም በደንብ እንከታተል ነበርና፤ ከኔና ከዘለቀ ሾም በቀር ዘዋለን ልጋቸኝ ያለ እንደይገባ ለሀኪም ቤት አስተዳደር አመለካከትን። እንደጠረጠርነውም ባራተኛው ቀን ሊገቡና ሊሰልሉት ሞክረው ሳይሳካላቸው ይቀራል። እንደያ ሲሆን በሀኪም ቤት አስተዳደር ላይ፤

«ልይነት ተደረገበን፤ ወገናችን ታሞ ተኝቶ አላስጋጠኘን አሉ፤ ነጮች ቢሆኑ ግን አይከለከሏቸውም ነበር፤ ሀበሻ በሽተኛውን እንደይጋቸኝ ሆነ ብለው ያጣውራሉ። ይህን የመገቢያ መሳ አክሸፍነው፤ ለወርሱት እንደሆነ አጥብቅን ስንጠቀምና ለዘዋለም ሌላ ሰው እንደይገባ በመሳከተኛ ስናስጠነቅቀው ብዙ ነገር ይበላሽባቸዋል። እንዴት? ብትል፤ ከሰደብደቢወቹ አንዱ አዘኝ መሰሉ ሊገባ ሊሄድና ሲጠይቅ መልካም፤ መታወቂያ ወረቀትህን አምጣና ግባ ይሉታል። መታወቂያውን አወልቶ ይሰጣል። ነርስ ሆኖ እያንከበከበች ከዘዋለ ዘንድ ትወስድና ይህን ሰው ታወቀዋለህ! ስትሰው፤ «በጣም! አንድ ተንክለኛ ይሆናል፤ ከመቸውም አናገራው አላውቅም፤ አታስገቢው፤ መታወቂያውን ለፖሊስ እንደጣራ አስተሳልፈው ሲላት ነርሱም ባዶዋን ተመልሳ ብትሄድ ያ ሰው የሚገደላት ይመስላታል። ሰላይም ነገር ሲዘገይበት ይጠረጥርና ቤቱን ይጓዛል። እሷም ሲወንቃት ፖሊስ ስትጠራ፤ ዘዋለ ሁኔታውን አትቶ መታወቂያ ከነርስ ወደፖሊስ ይሸገራል። ይህ ትርኢት ግን ከፖሊስ ጣቢያ የገል ግህደረ ይመዝገብ አይመዝገብ አይታወቅም።»

«ፖሊስ ይህን ባለመታወቂያ በመንደር ይፈልገዋል። ትንሽ ሲደበት ይጥክራል፤ ገና የቅርቡ ሰው የበለጠ እንደሚያስጠራጥረው ስለተረዳ ወጣ፤ ወጣ! ተብሎ ይወጣና ሲጠየቅ ታሉን እንደጠበቀና አዝዋ ሊገባኝ ወይ ብቻ እንደሄደ ይናገራል። ወታደርም የጠረጠረውን በሆዱ ይዛ፤ አሁን ምንም ጊዜ እንዳይገባ ተከልክሏል፤ ሁለተኛ ብትሄድ ሌላ መዘዝ ይከተልሃል፤ መታወቂያህን ደግሞ እንደሰረቀ ሰው ጥላህ አትሂድ፤ መታወቂያህን በየብታው መጣል ብቻ ከብዙ ፍደና መዘዝ ያደርሃል ብሎት ይሄዳል። አገርም ከዚህ ልብ ይገዛና ያ በዚህ ይዘጋል።

«ገዳዮቹ በሁለተኛው ቀን ፍርድ ቤት ተርበው ሁለተኛው ተጠረቸው ባሰሩ አራተኛው ቀን እንደሆነ ተደርጓልና የሚተገለጹ መሳ ታዲያ ምን ይሆናል ይመስላል?»

«ከዚያም ምን ይቀራል?» አልኩ።

«የኛው ጉድ ገና ወደ ሂሳ ነው። ይህ ሁሉ ደደብ መሳቸው አልሰራ ሲል ጠበቅ ያለ ዘዴ ይፈትሳል። ያንዱ ገዳዬ ዘመድ ባለስልጣን ባሰቸኪይ ይጠራና መሳ ተደርድሮ፤ ያበሽም አለታ ሆስፒታል እንዳይገባ የሚገታው ስለሌለ መሳው ከግጤን የመጣ ነው። መግባቱ ብዙ ሸንጌ ያሰራል። የዘዋለን የጀርባ ሀይል እንዴት እንደተደራጀ ግጥራት፤ ምናልባት መንግስት በጌን የሚደገፈው ነገር እንዳለም ጉድ እንዳይቆዝ ነገር ለመንደሩ፤ ከሆስፒታሉ በሚሄድበት ወቅት፤ ዘዋለ ታለ መጠይቅ ስለሰጠ ራሱ ደም እስኪተከና እስኪዛወር ድረስ ስለጠበቀት ዘገባ ለግበላሸት ሲሆን፤ ዘገባውን ይበርዝና እንደገና የመከራከሪያ መሳ ይጥላል፤ ብለው ይሰብሙና፤ ሹምም ይህን መከራ ከቸቸ ይላል። ይህን የሹም ተንክል ቀድመን አዝግተንበታል፤ እንደዘጋነው ሆነ ... መቸስ በየሰፍራው ከትትሳችን ነፍሱን እልፍ ነበር። እንደህ ያለ አይኑን ያፈጠጠና ጠንካራ ጥቃት አባቴም በሰው አድርጌ አወርቀኝ አያውቅም። ይኸ ደፋር ሹም ከሀኪም ቤት የሚሄድበትን ሰላት ገምተን እዚያ ገቢ ወሰጥ መቀህብረን አንቀን መቸ የምንለት ሆነ!

«ጠበቅነው፤ እንደቀትር እባብ በቀትር እየተንሰለሰና ታጅቦ ገቢውን ሲቃረብ፤ አጅቡ ወደ ሂሳ አፈገፍጌ እሱ መልካም ከሲንጅር አይነት በርሳውን አንጠልጥሎ ከገቢ ጥልቅ ይላል። ልናስደነግጠው ምን እገር ጠላህ፤ የታመመህ ሰው አለ እንዴ? ስንላው፤ ያዘኝ ቅቤ እንገባች እንደሉ ባልጠደን ሁኔታ ስለዘዋለ አንስቶ አተረተረብን። እኛም የመጣነው ልንጠይቀው ነበር፤ ግን መግባት አይቻልም፤ አሉን፤ ገና ሀመመ እንደጠናበት ነው መሰል! ስንል፤ ቢጠናበትም ባላየው አልሄድም፤ ምድር እንዴት ትታዘበን

ብሎ ዘው ብሎ ጥልቅ ያላለ መሰለህ! ተደናገጥን። የገባው ግን ወደዘዋለ ሰይሆን ወደቢሮው ሆነ። ቢሮ ሲገባ ደክተር ሆኖ ፖሊስ ይጠራና ሰው ስትፈልጉ ነበርና የሀበሻው ዋና አለታ እዚህ አለባችሁ፤ እኛም የቶሱን ታሪክ እንመዘግባለን ይልና ሹም የጠበቀውንና የፈለገውን ጉዳይ ያደራጃለታል።

«ያንደደን ነገር ቢዋር ፈትላፈታችን፤ ለግንሰግው የቢሮ ወጥታ ይዘውት ሲገቡ ግጥታችን ነበር። ብናር የሚለወጥ ሁኔታ አልነበረም። ከዘዋለ ሰይደርስ፤ ጠበቃ የሚፈልግ እንደሆነ የሚተጥርለት መሆኑን ይጠቅሳል፤ ነገር ሲያጥጣቸው። እው ይፈልጋል ሲሉት መልካም ብሎ ይወጣል። የሀኪምን መዝገብም፤ ከግድያ መክራ (ረገህ) ወደእለት ብጥብጥ (ክታታ) አለስ ወጣና ሀኪምም በቅናቅንነት ፈርሞበት ቤቱን ጅው ይላል።»

«አሁን ዘዋለ ያለበት...»

«እሱንም ምን ገደደው! ነገርን ነገር ይሰጠዋል ብሎ የሚያምንና ከደባም በጌ ይወሰዳል ብሎ የሚያመልክ ሰው ነውና ድብደባውን ወደታል። ጌዴት የከላን እኛን እንጅ እሱን አይደለም፤ ዘዋለ አስታግሚ ነርሱን ይወዝ ውዘል።... ይገርግል፤ ዘዋለ አሁን ነው፤ ከደባ የተረፈው እየየ የምትልለት ነርስ ነው!»